

XXVIII. évfolyam 6. szám

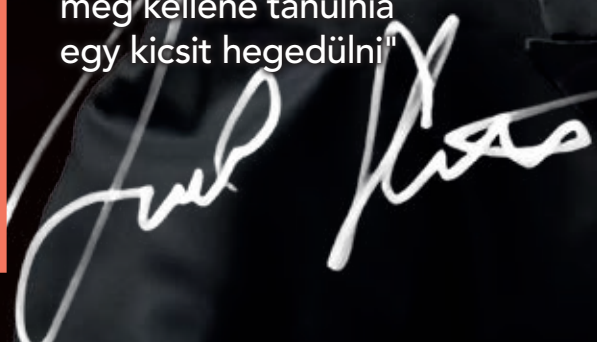
zeneKAR

nka
Nemzeti Kulturális Alap

WWW.AHO.HU
WWW.ZENE-KAR.HU

Világhírű dirigens a MÁV Szimfonikusok élén

"Minden karmesternek
meg kellene tanulnia
egy kicsit hegedülni"

Új utakon a Magyar Zenei Tanács

Megkongatták a vészharangot!

„a Zeneakadémián frissen végzett hangszeresek hosszú évek óta képtelenek megugrani a próbajátékok követelményeit”

Kárpótlás, visszacsalogatás, újraindítás

2021 / 06

SZERETNE TÖBBET MEGTUDNI A SZIMFONIKUS ZENEKAROKRÓL?

Tisztelt Olvasónk!

Huszonhét éve jelenik meg folyamatosan szaklapunk, amely eljut a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, könyvtárakhoz és azokhoz, akik érdeklődnek a zene iránt, de arra is kíváncsiak, hogy miként működik egy zenekar, milyen szakmapolitikai döntések befolyásolják azokat a teljesítményeket, amelyek révén egyre értékesebb és magasabb színvonalú hangversenyeken vehetnek Önök részt.

LEGYEN 2022-BEN IS ELŐFIZETŐNK!

A

zeneKar

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg

évi **6 ALKALOMMAL**

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt 2021-ben:
összesen 5500 Ft/év

Rovatainkban foglalkozunk a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszer-történettel, oktatással, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekarainak próbajáték felhívásait.

INNEN MEGTUDHATJA, MI TÖRTÉNIK A HANGVERSENY-PÓDIUMON ÉS MÖGÖTTE!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsg.hu

Megrendelési szándéka esetén kérjük, jelezze e-mailben csekk, vagy áfás számla igényét a pontos cím, illetve a számlázási cím feltüntetésével.

KALENDÁRIUM

4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

KÖRKÉP

Kárpótlás, visszacsalogatás, újraindítás

Az évadkezdésről kérdeztük a hazai hivatásos zenekarokat, elsősorban annak tükrében, milyen változtatásokra kényszerültek az elhúzódozó járványhelyzet miatt koncertjeik, bérleteik összeállításakor, illetve a hangversenyek és sorozatok értékesítésénél. Az előző lapszámban elkezdett sorozatunk befejező része.

Kiss Eszter Veronika

Nehéz időszak után reménytelen újrakezdés

A 2021–22-es évad terveiről kérdeztük a vidéken kiemelten fontos feladatokat ellátó regionális zenekarok vezetőit, Szabó Sipos Mátét az Egri Szimfonikus Zenekar, Román Gézát a Tatabánya Város Szimfonikus Zenekar, Földi Jácintot a Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Uhrin Viktort a Békés Megyei Szimfonikus Zenekar, Horváth Gábort a Gödöllői Szimfonikus Zenekar, Kóczán Pétert, a Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar és Nagy Gyulát a Szabolcsi Szimfonikus Zenekar vezetőjét.

Kiss Eszter Veronika

DUNA SZIMFONIKUSOK

„Megmaradt az együttes, van miért tervezni!”

Győzelmi szimfónia dallamai, azaz az Egmont-nyitány szűrődik ki a kétszintes épületből, Beethoven művét próbálja a Duna Szimfonikus Zenekar a Csajkovszkij park szomszédságában, az új otthonukban. Amelyet annyira a sajátjuknak érznek, hogy sok, a muzsikuskok által otthonról hozott növény és tárgy díszíti a folyosókat.

Réfi Zsuzsanna

SZERVEZETI MUNKA

Új utakon a Magyar Zenei Tanács

Minél több transzparenciát, beszélgetést, érdemi vitát szeretne visszahozni a rendszerbe, felszámolná a klasszikus és a könnyűzene közötti kölcsönös bizalmatlanságot, és a legfontosabb forrásokat az alap- és középfokú zenei oktatásba irányítaná, az ott tapasztalható helyzet ugyanis időzített bomba – a Magyar Zenei Tanács feladatairól, lehetőségeiről beszélgettünk Zsoldos Dáviddal.

Kiss Eszter Veronika

BACH TO THE FUTURE 2021

Megkongatták a vészharangot

Az alapfokú zeneoktatás rendbetétele és az ehhez való forrásbiztosítás mindenképpen prioritás – ez derült ki november 19-én a Bach 2 Future konferencián. A jelenlévő szimfonikus zenekarok vezetői megkongatták a vészharangot: az utóbbi időszak próbajátékai tragikusan rossz színvonalat mutatnak, a frissen végzett zeneakadémisták egyértelműen nem tudják az elvárt szintet megugrani.

Kiss Eszter Veronika

KITEKINTŐ

Nemzetközi vizeken

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége 2021-ben is aktívan részt vett nemzetközi szervezetek munkájában. 2021 őszén, másfél év bezártság és Zoom meetingek után, már személyes részvétellel tudta megrendezni soron következő konferenciáját és közgyűlését a Pearle®. (Performing Arts Employers Association's League Europe: az európai előadó-művészeti szervezetei brüsszeli székhelyű szövetsége).

Szabó Péter

MŰHELY

PORTRÉ

Minden karmesternek meg kellene tanulnia egy kicsit hegedülni

A világhírű dirigens először járt Budapesten, a MÁV Szimfonikusokat vezényelte november 19-én a Zeneakadémián. A műsor érdekessége volt, hogy az általa hozott darabok között egy itthon kevésbé ismert Dohnányi-mű is szerepelt, illetve egy amerikai mű magyarországi bemutatója.

Kiss Eszter Veronika

Vissza kell adni a reményt az embereknek...

Budapesti beszélgetés Pier Giorgio Morandi karmesterrel: „Egy-szer még éles NATO-bevetésen is voltam. Egy idő után azonban fel kellett hagynom ezzel, mivel a sorozatos eltávazások miatt a katonatársaim szó szerint pokollá tették az életemet, és a parancsnokaim sem bántak velem kesztyűs kézzel.”

Kaizinger Rita

„Végre abba a korszakunkba értünk, hogy örömmel lehetünkünk!”

Bakó Levente szeretet alapú diktatúráról, saját kottaállványról és huszonöt évről.

Réfi Zsuzsanna

ZENETÖRTÉNET

A zongorabilentyűtől a partitúráig. Bartók és a zenekar

1. rész

Bartók Béla, a páratlan zongoraművész számára magától értődő lehetett, hogy zenei útkereséseiben és a művek genezisének pillanatában többnyire saját hangszere legyen a társa, ihletője és első számú partnere. Pályájának nagy fordulópontjait mégis zenekari és zenekart is foglalkoztató művei jelzik leginkább.

Gombos László

ÉLETMŰ

Bartók munkássága

Az alapításának hatvanadik évfordulójáról 2021 október 29-én egy Bartók vonósnégyeseit középpontba állító egynapos nemzetközi minikonferenciával bensőségesen megemlékező Bartók Archívum, a jubileum alkalmából felbecsülhetetlen jelentőségű ajándékkal kedveskedett a Bartók Béla életműve iránt érdeklődő muzsikuskoknak, kutatóknak és természetesen a nagyközönségnek.

Kaizinger Rita

KRITIKA

HANGVERSENY

A Nemzeti Filharmonikusok, a Concerto Budapest, a Bécsi Szimfonikusok, a Zsófia Királyné Iskola Freixenet Szimfonikus Zenekara, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, a Budafoki Dohnányi Zenekar, az Óbudai Danubia Zenekar, a Pannon Filharmonikusok, a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara és a MÁV Szimfonikus Zenekar koncertjeiről.

Fittler Katalin, Kovács Ilona, Malina János

KÖNYV

Händel, a szász óriás

Érdekes elolvasnunk a közelmúltban napvilágot látott jelentős Händel-monográfiát Christopher Hogwood tollából, melyek híven rögzítik a zeneszerző küzdelmeit és csalódásait, de azt az elszántságot és eltökéltséget is, amivel minden mélypontra tudott jutni.

Kovács Ilona

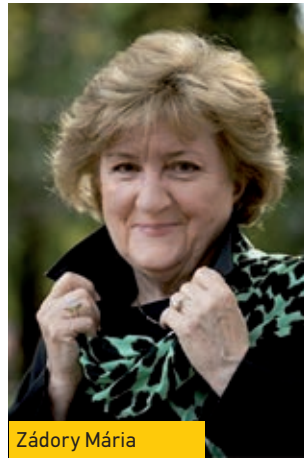
PRÓBAJÁTÉK

56, 57, 58

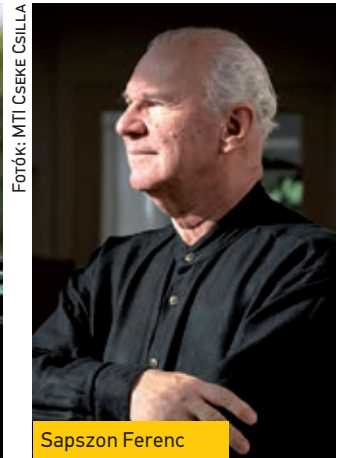
Címlapon: Leonard Slatkin

Fotó: Yun Han (forrás: <https://www.leonardslatkin.com/press-kit/>)

ÁTADTÁK a 2020-21-ES NEMZET MŰVÉSZE DÍJAKAT. A Nemzet Művésze díj Bizottság Aknay János festőművésznek, András Ferenc filmrendezőnek, Maurer Dóra grafikus-festőművésznek, Reviczky Gábor színművésznek, Sapszon Ferenc karnagynak, zeneszerzőnek és Zádori Mária énekművésznek ítélte oda az elismerést. Sapszon Ferenc karnagyot, zeneszerzőt a zeneművészet és kórusművészet területén kimagasló, összefogó, felemelő művészi tevékenysége folytatásáért, Zádori Mária énekművészt pedig kiemelkedő művészi teljesítményéért, reneszánsz és barokk zeneművek autentikus előadásáért, valamint a régi magyar muzsika ápolásáért és megismertetéséért ismerték el a Nemzet Művésze címmel. A díjátadót tavaly a járványhelyzet miatt nem tudták megtartani, így az idei eseményen kapták meg az elismerést a tavalyi díjazottak is: Ránki Dezső zongoraművész, valamint az idén áprilisban elhunyt Soproni József zeneszerző, akinek a díját özvegye vette át.

Zádori Mária

Sapszon Ferenc

Fotók: MTI, CSEKÉ CSILLA

SIKERREL ZAJLOTT LE A MAGYAR ZENE HÁZA AKUSZTIKAI TESZTELÉSE, amelyet a világhírű japán Nagata Acoustics végzett el. A Liget Budapest projekt keretében épülő zenei beavató intézmény az év végére elkészül és 2022 év elejétől várja a látogatókat. A Magyar Zene Háza akusztikai tesztelése azért is volt különösen izgalmas, mert az épület jelenős részben üvegből van, a homlokzati üvegfal 94 darab egyedileg gyártott, osztatlan és hőszigetelt panelből áll, amelyek a ház egyes szakaszain megközelítik a 12 méteres magasságot. Csakhogy az üveg az akusztikának nem kedvez túlságosan, mert a hang „viszszapattan” ezekről a sík felületekről, és ez a hangzásnak nem szokott jót tenni. Mivel az épületet megálmodó világhírű japán építész, Fudzsimoto Szú már az épület tervezése során figyelembe vette ezt, a teremnek várakozáson felüli lett az akusztikája. Batta András, a Magyar Zene Háza ügyvezetője hangsúlyozta, hogy a Magyar Zene Háza igazi zenei beavató intézményként fog működni, amibe a koncerteken és rendezvényeken túl beletartozik a rendhagyó zenepedagógiai tevékenység és az állandó, illetve időszakos kiállítások is.

Fotó: LIGET PROJEKT

2021. OKTÓBER 25-ÉN ZAJLOTT LE AZ EIFFEL MŰHELYHÁZ ÜNNEPI MEGNYITÓJA. Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter a megnyitón kiemelte, hogy az Eiffel Műhelyház az évtized egyik legnagyobb kulturális fejlesztése a fővárosban és az országban. Az a több mint 33 milliárd forintos beruházás, amellyel a Műhelyház összesen 33 ezer épített négyzetmétere és 3 hektáros parkja megújult, az első fontos lépés. Az Eiffel Műhelyház nagy lehetőséget nyit meg az operajátzás számára, szintet léphet, magasabbra emelkedhet a nemzetközi mezőnyben is.

Fotó: NAGY ATTILA

MESEÍRÓ PÁLYÁZATOT HIRDETETT A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR alsó és felső tagozatos általános iskolásoknak Harsona címmel. A pályázaton egyénileg vagy osztályként (a csapattagoknak ugyanabba a korcsoportba kell tartozniuk) a budapesti és Pest megyei általános iskolák tanulói vehetnek részt. A pályázat célja a diákok szemléletformálása a zenéhez kapcsolódó irodalmi alkotások - mese, novella - készítésével, valamint a gyerekek íráskészségének, fantáziájának erősítése. Minden diák csak egy művel indulhat, amely más pályázaton nem vett részt, publikálásra nem került. A rövid műveket az office@mavzenekar.hu email címre várják a letölthető adatlappal együtt. Az értékes nyereményeken túl a pályázók legjobb írásai alapján a MÁV Szimfonikus Zenekar művészei az eredményhirdetéssel egybekötött hangversenyen olyan zeneműveket adnak elő, amelyek a diákok történeteire reflektálnak. A díjátadó és a koncert decemberben lesz a Magyar Nemzeti Múzeumban.

BEFEJEZŐDÖTT AZ IDEI BARTÓK VILÁGVERSENY. A nemzetközi zsüri döntése alapján a tizenkétezer euróval járó első díjat a japán Quartet Integra kapta. A Zeneakadémia szervezésében megvalósuló versenyen a nyolcezer euróval járó második helyezést a bécsi Chaos String Quartet, a négyezer euróval jutalmazott harmadik helyezést pedig a belgiumi Sonoro Quartet nyerte el. A 2017-ben elindított versenysorozat hatéves ciklusokban valósul meg. A páratlan években a hangszeresek méretetik meg magukat: először a hegedűsök, őket 2019-ben követték a zongoristák, 2021-ben pedig a vonósnegyesek. A páros években zeneszerzői verseny zajlik, mindig a következő esztendő hangszeres megmérettetésének megfelelő művekkel, és az itt győztes kompozíciók bekerülnek a repertoárba. A nemzetközi zsűriben idén Kelemen Barnabás, Keller András és Rolla János hegedűművészek, valamint Tallián Tibor zenetörténész mellett a világ kamarazenei életének elismert személyiségei foglaltak helyet: Mikhail Kopelman orosz-amerikai hegedűművész; Björg Lewis norvég csellóművész, a Vertago Quartet alapító tagja; Johannes Meissl osztrák hegedűművész, a Bécsi Zeneművészeti Egyetem kamarazene-professzora és rektorhelyettese, az Artis Quartet tagja; valamint Oike Ami hegedűművész, a Tokiói Művészeti Egyetem (GEIDAI) tanára.

Fotó: ZENEAKADÉMIA – MUDRA LÁSZLÓ

CZIFFRA GYÖRGY TISZTELETÉRE 7500 forint névértékű ezüst, valamint 2000 forint névértékű színesfém emlékérmét bocsát ki a Magyar Nemzeti Bank hazánk egyik legjelentősebb és világszerte ismert zenei előadóművésze születésének centenáriuma alkalmából, a Cziffra-emlékévhöz csatlakozva. A Fritz Mihály szobrászművész által tervezett emlékérmék kibocsátására a Cziffra '56 Emlékkoncert részeként került sor a Zeneakadémia Nagyszínházban. A kibocsátott emlékérmék elsődleges szerepe, hogy felhívja a figyelmet Cziffra György munkásságára. Az ezüst és a színesfém emlékérmék érmekepei megegyeznek, csak az értékjelzésben térnek el.

Az emlékérmék előlapja Cziffra Györgyöt ábrázolja a franciaországi Senlisben található Saint-Frambourg-kápolnában, a zongoraművész által alapított Fondation Cziffra központjának Liszt Ferenc Auditoriumában, miközben koncertet ad. Az előlapon találhatóak továbbá az emlékérmék kötelező elemei: alul két egymás alatti sorban a kibocsátót megjelenítő Magyarország felirat, valamint a 7500 és a 2000 forint értékjelzés, jobb oldalon, a kápolna ábrázolásába illesztve, két egymás alatti sorban a Bp verdejel és a 2021 verési évszám. Az emlékérmék hátlapján a zongoraművész portréja látható, amelytől jobbra, három egymás alatti sorban a Cziffra György-felirat, valamint a világhírű zongoraművész születésének és halálának évét jelölő 1921–1994 évszámok olvashatók. A hátlapon található továbbá az emlékérmét tervező Fritz Mihály szobrászművész mesterjegye. Mindkét emlékérmé átmérője 30 milliméter, szélük recézett. A 7500 forintos címletű emlékérmé 925 ezrelék finomságú ezüsből, a 2000 forintos címletű színesfém változat 75 százalék réz- és 25 százalék nikkelötvtözetből készült, súlyuk 12,5 gramm. Az ezüst emlékérmé a rendelkezésre álló készlet függvényében, a kibocsátást követő három hónapig, a színesfém változat pedig egy évig névértéken vásárolható meg.

Fotó: MNB

EGY SÁRÁNSZKY-HEGEDŰ és egy Stowasser márkájú basszustárogató megvásárlásával gyarapította a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézetének Zenetörténeti Múzeumát a Magyar Tudományos Akadémia (MTA). A múzeum dolgozói folyamatosan figyelemmel kísérték az eladó hangszereket, és így találtak rá a nagyon szép, hibátlan állapotú, 1957-ben Sáránszky mester által készített hegedűre, amelyet Vágvölgyi Éva, a Dohnányi Zeneiskola hegedűtanára, szolfézstanára még tízévesen kapott szüleitől. A megvásárolt hangszer különleges helyet foglal majd el a Zenetörténeti Múzeum gyűjteményében, amelynek egyik legértékesebb részét a hegedűk jelentik, azon belül is a magyar hegedűkészítés fénykorából, a 20. század első feléből származó mesterhegedűk csoportja. Az 1920-as évek körül készült, Stowasser márkájú basszustárogató nevét készítője, Stowasser János után kapta, akinek 1897-ben szabadalmazott szoprántárogatója nemzeti hangszereink közé tartozik, és széles körben elterjedt. A hangszerkészítő mester a 20. század elején egész tárogatócsaládot hozott létre, különféle méretekben, hangfékvésekben, így basszusban is. A világon csak két darab maradt fenn belőle. A másik hangszer az Egyesült Államokban található. Különlegességét az is növeli, hogy egyedi példány: korpusza brazil cocobolo rózsafából készült, kézzelg kiviteltetett rézbillentyűkkel. A hangszer a kora ellenére kitűnő állapotban van, játékra is alkalmas, igazi mestermunka.

Fotó: SZÓTS-RAJKÓ KINGA MTA

Fotó: STEIRER MÁTÉ

A KODÁLY KÖZPONT FENNÁLLÁSÁNAK 10. ÉVFORDULÓJA MÉLTÓ MEGÜNNEPLÉSÉT 2020-ban megakadályozta a koronavírus-járvány, így az Ünnepi Évadra közel egy év késéssel került sor. A jubileumi évad kiemelt eseménye 2021. október 25-én, a MÁV Szimfonikus Zenekari Alapítvány és a Zsolnay Örökségkezelő NKft. együttműködésében megvalósuló hangverseny volt, melyen a szintén múlt évben jubiláló, alapításának 75. évfordulóját ünneplő budapesti MÁV Szimfonikus Zenekar játszott Takács-Nagy Gábor vezényletével.

A PANNON FILHARMONIKUSOK október 31-én a bécsi Musikverein évtizedes múltja visszatekintő Musik der Meister sorozatába kapott meghívást. A hazai együttesek közül a Pannon Filharmonikusoknak Bogányi Tibor vezető karmester vezényletével sikerült elsőként a rangos hangversenyteremben sorozatot indítania, felkérésre. Európa Kulturális Fővárosa és Magyarország fővárosa után az együttes a zene fővárosának közönsége előtt méretteti meg magát. A pécsi székhelyű szimfonikus együttes mára a magyar zenei élet megkerülhetetlen művészeti társulata, melyet a nemzetközi elismerés igazol. A Berlini Philharmonie nagytermében is bemutatkozott zenekar első bécsi koncertjét már az idei évadban követi egy újabb, majd három évadon át kettő-kettő. A Bogányi Tibor vezető karmester által dirigált koncerteken magyar vendégművészek lépnek fel, a műsoron magyar és finn művek is szerepelnek.

Fotó: PFZ

CSÁTHY MIKLÓS, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának harsonaművésze kapta a 2020/2021-es Évad Zenekari Művésze, **WIESLER KÁROLY** énekművész, a Magyar Rádió Énekkara tenor szólamának tagja pedig az Évad Énekkari Művésze díjat. A díjakat Devich Márton, az MRME ügyvezető igazgatója adta át.

AZ EÖTVÖS PÉTER ALAPÍTVÁNY 2023-ig további három évre nyert támogatást nemzetközi mentorprogramja folytatására. A jövő évben egy fiatal karmester, Nicoló Forón és egy fiatal zeneszerző Jongsung OH kezdheti meg a munkát a programban.

Ismét gyászol a Szegedi Szimfonikus Zenekar

Szeptember 10-én, Magyarokizsán koncert közben érte a tragikus hír a Szegedi Szimfonikus Zenekart: 78 esztendőskorában, váratlanul elhunyt Szöllősy József hegedűművész, aki koncertmesterként évtizedeken át a zenekar meghatározó pozíciójában, a karmesterek legfontosabb munkatársaként, belső, szakmai vezetőként sok száz koncerten juttatta zenei élményhez a koncertek közönségét.

Szellősy József 1943-ban született Szentesen, 1971 óta volt tagja a Szegedi Szimfonikus Zenekarnak. 1978-tól az első hegedű szólamvezetőjeként, majd 1984-től koncertmesterként az együttes meghatározó muzikusává vált. A koncertmesterek azon típusához tartozott, akik az együttesből kiemelkedő hangszeres tudásukat nem szólista-karrier építésére fordítják, hanem egész működésük középpontjába a kevésbé látványos, de a zenekar számára meghatározó jelentőségű hangversenymesteri munkát állítják. Koncertmesterként igen nagy szerepe volt abban, hogy a Szegedi Szimfonikus Zenekar a magyar koncertéletben és három földrész koncertpódiumain megbecsült helyet vívott ki magának. Hangversenyein túl a zenekar az ország egyik legkiválóbb operazenekara, méltán aratott sikereket bel- és külföldön, de mindenekelőtt a Szegedi Nemzeti Színház és a Szegedi Szabadtéri Játékok előadásain. A szegedi operajátszásban különösen nagy értéket jelentett, hogy koncertmestere az operairodalmat kiválóan ismerte, a műveket nem csupán a saját szólama, hanem a zenekar egésze szempontjából, alaposan elsajátította.

Szellősy József igényessége, alapossága és mindenekelőtt biztos zeneisége a zenekar fejlődésében meghatározó volt. Az egész vonóskar munkájának szakmai irányítójaként lelkesen és fáradhatatlanul munkálkodott a fiatal kollégák segítségével, a zenekari munka sokrétű feladatainak elsajátításában, összetett készségeinek kialakításában. Tevékenysége igen jelentős volt kamaramuzsikusként, elsősorban az általa alapított Szöllősy Vonósnégyes több évtizedes aktivitásán keresztül. Kvartettje rengeteg fellépést teljesített a koncertélet periferiájának számító területeken is, kistelepüléseken, ifjúsági hangversenyeken.

Szellősy József munkáját több elismerés kísérte. Annak idején megkapta a Szocialista Kultúráért kitüntetést, a szegedi operajátszás társulatainak elismeréseként 1988-ban Bartók Béla–Pásztory Ditta-díjban részesült, a Vaszy Viktor Emlékérem kitüntetését, vonósnégyese 2001-ben városi Alkotói Díjat, A magyar kultúra napja alkalmából 2003-ban Kölcsey-érmet, 2011-ben Szeged Kultúrájáért díjat kapott. Állami kitüntetése a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt.

2011-ben, négy évtizedes művészi munka után nyugállományba vonult, de továbbra is figyelemmel kísérte a zenekar tevékenységét. Még a havi próbarendet is elkérte, hogy tudja, mikor, min dolgoznak kollégái, utódai. Eljött az évadnyitó és évadzáró társulati ülésekre is, de a 2021/22-es évad ünnepélyes megnyitására nem jelent meg – talán nem érezte jól magát... Többé már nem jön, de emléke örökre velünk marad.

*Gyüdi Sándor
igazgató karmester
Szegedi Szimfonikus Zenekar*

NYOLCVANNÉGY ÉVES KORÁBAN ELHUNYT KOVÁCS BÉLA

Kossuth-díjas klarinétművész, a Zeneakadémia fúvós tanszékének professor emeritusa.

Kovács Béla 1937-ben született Tatabányán, 1951 és 1956 között tanult a Zeneakadémián, Balassa György osztályában. Diplomája megszerzése után a Magyar Állami Operaház és a budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara szólóklarinetosa lett. Bejárta a világ számos országát, városát, hangversenytermeit, rádió- és hanglezstúdióit. Koncertezett szólistaként és különböző kamaraegyüttesek tagjaként, részt vett zenei versenyek zsűrijében. A Zeneakadémián 1975 óta tanított, 1989-től a grazi Universitát für Musik klarinétprofesszora volt. A Liszt Ferenc-, Bartók-Pásztory- és Weiner Leó-díjjal is kitüntetett művészt a Zeneakadémia saját halottjának tekinti.

Kárpótlás, visszacsalogatás, újraindítás

Az évadkezdésről kérdeztük a hazai hivatásos zenekarokat, elsősorban annak tükrében, milyen változtatásokra kényszerültek az elhúzódó járványhelyzet miatt koncertjeik, bérleteik összeállításakor, illetve a hangversenyek és sorozatok értékesítésénél. Az előző lapszámban elkezdett sorozatunk befejező része.

Ignácz Ervin, Szolnoki Szimfonikus Zenekar

■ Hogyan sikerült átvészelnii a lezárások, korlátozások idejét?

A tavalyi év, illetve évad mindenki számára nagyon nehéz volt, a közönségnek, a művészeknek, a zenekaroknak egyaránt. Több kezdeményezésünk volt a nézők és a zenészeink felé is, hogy a járvány okozta korlátozásoknak ugyan megfeleljünk, de mégis zenélni tudjunk. Ilyen volt például, hogy megfizettük a közönséget és egy másorból két koncertet adtunk egymás után. Miután teljesen lezárták a rendezvényeket, a kisebb létszámú koncerteket a helyi TV segítségével rögzítettük és így sugároztuk a közönségünknek. Azonban természetesen ez nem ad olyan élményt sem a művészeknek, sem pedig a hallgatóknak, mint egy teltházás hangverseny tapasztalással. A nyár a közönségünk kárpótlásáról, visszacsalogtatásáról és a teljes újraindításról szólt. Minden felkérésünknek igyekeztünk eleget tenni, hogy tényleg minél szélesebb réteghez, minél több városba, minél több emberhez újra el tudjuk juttatni az élő zenét és a közösségi zenehallgatás örömeit. A nyarat a kis formációjú térzenével kezdtük és az egészen – mind az előadók, mind a közönség tekintetében – nagy létszámú

fesztiválokkal zártuk. A Szolnokon már hagyományosan megrendezett 6 koncertből álló Parti-Túra Fesztivál mellett két újabb sorozatot indítottunk: a Nagykun Szimfonikus Nyár keretében 4 megyebeli nagyvárosban könnyed nyáresti, míg a Tisza-vidéki Templomok Útján sorozat keretében 6 nagykunági településen templomi koncertekkel kedveskedtünk a zeneszeretőknek. A rendezvényeink nagy érdeklődésnek örvendtek, nézőink nagyon hálásak voltak az élményekért.

■ Kellott változtatni a korábban bevált jegy- illetve bérletértékesítési struktúrán?

Az idősebb réteg fél a járvány következő hullámától, a lezárásoktól. Így vannak, akik erre az évadra nem mernek bérletet váltani. Hála istennek a közönség nagy része örül, hogy újra, ill. – a nyár után – továbbra is lehet koncertre járni. Kitartásukat és türelmüket szerettük volna nekik meghálálni. A tavalyi évadban nézők előtt alig tudtunk koncertet tartani, így azt a kedvezményt találtuk ki, hogy akik az előző szezonban megvásárolták a bérleteiket, azok idén térítésmentesen kiválthatták azokat. A közönségünk legnagyobb része élt ezzel a lehetőséggel. Az idei évadban összesen három bérletsorozatot indítottunk. A Liszt Ferenc-bérlet és a Fantázia-

bérlet mellett újdonságunk ebben az évben a Budapest-bérlet, mely már tavaly is szerepelt az évadtervünkben, azonban még az első koncert előtt lezárták a rendezvényeket, a koncerteknek új időpontot kellett keresnünk. Egy koreai produkciós ügynökség keresett meg minket, így a zenekarunk a Zeneakadémián, összesen három hangverseny alkalmával fog tudni koncertezni.

■ Milyen koncerteket emelnének ki az idei évadból?

Eddigi bérletes koncertjeink közül kiemelkedik az október 12-én megrendezésre

FOTÓ: PÉSTI JÓZSEF

Szolnoki Szimfonikus Zenekar – Jászberényi koncert

került Albrecht Mayer gálakonzert: egy nagy sikerű oboa mesterkurzus lezárásaként a Berliini Filharmonikusok vezető oboaművésze karmesterként és szólistaként is csodát varázsolt a színpadunkra: a kurzusrésztvevők, a zenekar művészei és a közönség tagjai is életre szóló zenei élményt szereztek aznap este. Sajnos már most látszik, hogy 2022 januárjában nem tudjuk megtartani hagyományos újévi tánckoncertünket a terveink szerint, mely az eddigiekben a Városi Sportcsarnokban került megrendezésre, évente 2000 fős nézőközönség előtt. A tavalyi évadban már megtört a hagyomány, a Forever Broadway című nagyszabású zenés-táncos produkciót nem tudtuk bemutatni a szolnokiaknak újévi koncertünk keretében, azonban idén nyáron a Szolnoki Szimfonikus Nyár – Parti-túra Fesztiválunknak ez volt a nyitó rendezvénye, így végül kárpótolni tudtuk az érdeklődőket. Úgy döntöttünk, hogy az újévi koncert sem marad el, csak kisebb lesz: Szolnokon 3 helyszínen 3, énekes szólisták közreműködésével megvalósuló, jó hangulatú rendezvénnyel várjuk a közönséget. Összességében bizakodva, újult erővel, sok tervvel és elképzeléssel vágtunk bele a 2021-2022-es szezonba. Reméljük, hogy a járványügyi helyzet lehetővé fogja tenni, hogy ha bizonyos korlátozásokat és egészségvédelmi szabályokat be is kell vezetni, azért a zenei élet nem fog leállni.

Handa Eszter, kommunikációs menedzser, Miskolci Szimfonikus Zenekar

■ Mivel készült a zenekar az évadkezdesre?

A Miskolci Szimfonikus Zenekar már augusztus, sőt július végétől aktív. Ilyen tekintetben mondhatjuk, hogy szinte egybefolyt a két évadunk. A júliust egy 7 napos olaszországi turnéval zártuk, majd augusztusban még 6 – többségében szabadtéri – koncertet tartottunk. A hagyományos évadnyitó „betekintő” hangversenyünket,

az Aperitifet szeptember 9-én tartottuk. Ezek alapján elmondható, hogy elég aktívan indult az évadunk. A bérletes szezon nyitóhangversenyét szeptember 27-én rendeztük a miskolci Művészetek Házában, amelynek műsora teljesen magyar, s a nagy zeneszerzők művei közt, mint Liszt, Bartók és Kodály, egy fiatal tehetség, Siklósi Kristóf Tisztelem Liszt Úr! című műve is műsorra került. A koncerten vendégművészeink voltak: Szalai Ágnes, Megyesi-Schwartz Lúcia, Megyesi Zoltán, Kovács István és a Nyíregyházi Cantemus Vegyeskar. Az est dirigense pedig Zenekarunk művészeti vezetője, Antal Mátyás volt. Ez utóbbi koncertet Nyíregyházára is elvittük a Filharmónia Magyarország szervezésében.

■ Melyek az évad legfontosabb tervei, koncertjei, sorozatai?

Nehéz egy-két alkalmat kiemelni az évadunkból, azok után, hogy sokáig nem játszhatott az együttes, így minden koncert egyformán fontos és örömteli számunkra. Ami talán kiemelkedő az első félévünkben, s nem mindennapi; az a Kárpát-medencei Komolyzenei Fesztivál zárókoncertjén való részvételünk október 4-én Miskolcon, valamint a november 15-i Szokolay-Szóllósy kortárs est a Pesti Vigadóban, az MZT szervezésében. Ezek mellett nagy öröm számunkra, hogy elindíthatjuk Yamaha bérletünket, amely a 2019-ben vásárolt új Yamaha CFX hangversenyzongoránkra épül, s 3 kiváló koncertet foglal magában.

■ Milyen struktúrában árusítja a zenekar a jegyeket, bérleteket? Kellett-e változtatni a korábbi rendszeren a járvány tapasztalatai alapján?

A járványhelyzet erősen nyomot hagyott az évadterveinken, ahogy nyilván a legtöbb kulturális szereplő életében egyaránt. Mi azt az utat választottuk, hogy a korábbi 7 alkalmas Tűzvarázs és 4 alkalmas Hangforrás bérletünket összeolvastottuk, s kialakítottunk egy 8

alkalmas bérletet, amelyben pótlások és új programok egyaránt szerepelnek majd. Emellett pedig elindul a 3 alkalmas Yamaha sorozatunk is. Így tulajdonképpen ugyanúgy 11 bérletes hangversenyt tartunk, mint a korábbiakban, csak egészen más struktúrában. Ami fájó pont viszont, hogy a budapesti Olasz Kultúrintézetben tartandó FényÁrnyék nevet viselő bérletünket lemondani kényszerültünk a járványhelyzet és pénzügyi problémák miatt egyaránt. Bízunk benne, hogy rövidesen visszatérhetünk a fővárosi közönségünkhöz is egy saját bérlettel.

Forró: MSO

Halottak napi koncert – Reményi János emlékhangverseny
2021. október 30. Isteni Ige Temploma (Jezsuita Gimnázium temploma)

Nehéz időszak után reményteli újrakezdés

A 2021-22-es évad terveiről kérdeztük a vidéken kiemelten fontos feladatokat ellátó regionális zenekarok vezetőit, Szabó Sipos Mátét az Egri Szimfonikus Zenekar, Román Gézát a Tatabánya Város Szimfonikus Zenekar, Földi Jácintot a Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Uhrin Viktort a Békés Megyei Szimfonikus Zenekar, Horváth Gábort a Gödöllői Szimfonikus Zenekar, Kóczán Pétert, a Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar és Nagy Gyulát a Szabolcsi Szimfonikus Zenekar vezetőjét.

| Hogyan indult az új évad? Mennyire befolyásolta az évadkezdést a vírus?

Szabó Sipos Máté: Egerben a nyár vége teljesen összefolyt a szeptemberi évadkezdéssel, mert több szabadtéri koncertünk is volt már augusztus utolsó hetében. Öröm volt látni,

Szabó Sipos Máté

hogy a szabadtéri színpad 1000 fős nézőtere is megtelt emberekkel, mint ahogy a többi rendezvényünk is szép számú közönség élvezhette. Bizakodva kezdtük az évadot az Eger Ünnepe hangversennyel, majd egy nagyszerű operagálán közreműködtünk Gyöngyösön egy sportszarnoki ember előtt, ahol olyan kiválóságokkal muzsikáltunk ismét együtt, mint Rost Andrea, majd teljes gőzzel készültünk az Egri Kamaraopera Fesztivál előadásaira, amit idén október 8-17. között rendeztünk. Talaly a pandémia miatt egy héttel a kezdés előtt kellett lemondanunk ezt a fesztivált, így idén is aggódtunk

ennek megvalósíthatóságáért. Szerecsére izgalmas előadásokkal, sok látogatóval, szép sikerrel zártuk a két hetesre bővült eseményt, melyben az Egri Szimfonikus Zenekarnak több feladat is jutott, Köztük kiemelt helyet kapott két ősbemutató, egy remek új kortárs magyar opera, Szalai Katalin Elcserélt fejek és Magda Dávid Sinfonietta című zenekari darabjának bemutatója. A pandémia és a különböző korlátozások azért okoztak nehézséget a közönség-szervezésben, egy fontos rendezvényünket le is kellett mondanunk, ami nagyon fájó pont volt mindenki számára.

Román Géza: Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara másfél év kihagyás után, végre a hagyományos módon és időben kezdhette az évadot: a Zene Világnapját ünnepeelve, a Jászai Mari Színház, Népház színpadán. Az idei indulás egyben különleges is volt, mivel a bérlatsorozat első hangversenyén nem csak a Zene Világnapját, hanem az elmúlt időszak járványügyben dolgozóit is ünnepi műsorral köszöntöttük. Embert próbáló helytállásukat és szakmai odaadásukat október 4-én hála gála-hangversennyel köszöntük meg. Meghívottaink voltak a MH. 25. Klapka György Lovász dandár Dandárzenekara és Mórocz Virág énekes szólista. Az est fővédnöke Lőrincz Gábor dandárparancsnok volt, vezényelt: Balázs Attila és Román Géza.

Földi Jácint: A Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, mint ahogy más zenekarok is, nehéz korszakot élt meg az elmúlt időszakban. Rengeteg

Földi Jácint

koncert maradt el, amit szerettünk volna pótolni és nagy részben ezt sikerült teljesíteni. Június óta folyamatosan játszott a zenekar, aminek köszönhetően tudtuk tartani azt a programtervet amit szerettünk volna megvalósítani. Júniusban a „Grand Opening” összefogás koncerttel nyitott a zenekar, ahol Liszt: Ünnepi nyitánya mellett Kodály csodálatos két művével, a Galántai táncokkal és a Hány szvittel töltöttük meg Kecskemét szívét. Külön öröm volt számunkra, hogy a Kodály fesztivál idén megvalósulhatott. Kecskemét városában kiemelkedő feladat számunkra Kodály Zoltán emlékéért őrizni és ápolni. A fesztivál nyitókoncertjén a Kodály Concerto és Bartók Béla Magyar Képek című műve hangzott el. A zárókoncert egy igazi kuriózum volt. Sergei Nakiariakov világhírű trombitaművész érkezett hozzánk. Kétnapos mesterkurzust tartott, melyre az ország minden pontjáról érkeztek város-

unkba. A Kodály Fesztivál teltházhas zárókoncertjén, a kecskeméti nagytemplomban Nakariakov csodálatos játékával kápráztattuk el a közönséget. A Nemzeti Kórusal hosszú évek óta szoros együttműködésben koncertezik zenekarunk. Erdei Péter vezetésével megvalósulhatott a Brahms Német Requiem előadása. Felemelő és csodálatos élmény volt a zenekar 55 éves jubileumát megvalósítani két olyan kecskeméti kórusal, amelyek szintén évfordulót ünnepeltek idén. Mozart Requiemje a Cantus Nobilis kórusal és a Kecskeméti Énekes Körrel hatalmas siker volt. Hálásak vagyunk a közönségünknek, hogy ebben a nehéz időszakban is mellettünk voltak és teltház koncerteket valósíthattunk meg.

Uhrin Viktor: Az évad a már hagyományossá vált augusztus végi koncerttel indult a Csabagyöngye Kulturális Központban, ez a koncert a Csabai Nyár rendezvénysorozat záróeseménye. Operagálával vártuk a közönséget, a kiváló mezzoszoprán, Mester Viktória volt a vendégművész. A nyár a pandémia szempontjából egy szerencsés időszak volt, nem volt hiányzó zenészdünk, szinte teljesen megtelt a nézőtér is. Szeptemberben a Békés-Tarhosi Zenei Napok nyitókoncertjén játszott a zenekar, majd „A mi virtuózaink” címmel rendeztünk koncertet, ahol a Békéscsabai Bartók Béla Művészeti Szakgimnázium növendékeit kísér-

Uhrin Viktor

tük. Október végén Verdi Requiemjét adtuk elő a Békéscsabai Evangélikus Nagytemplomban. Ekkor sajnos már néhány kollégánkat nélkülöznünk kellett a vírus miatt, de ez nem befolyásolta a koncert létrejöttét.

! Milyen fontosabb tervek vannak az új évad hátralévő koncertjeire?

Szabó Sipos Máté: Év végéig még három koncertünk lesz. November 29.-én három jeles évfordulóval bíró szerző műveit játszunk. Bartók Táncszvitjét, Liszt két zongoraversenyét Balog József közreműködésével és Dvořák VIII. szimfóniáját. Nagyon fontos ez a koncert, hiszen idén a pandémia miatt a Filharmónia Magyarország nem indított bérletsorozatot Egerben, így a zenekar saját koncertjeivel pótolja ezt a hiányt. Ennek első állomása ez a koncert. Az évad további részét is egy hangversenyciklus keretében terveztük meg. Decemberben Kiss Péter és Balázs István kiváló fiatal szólistákkal adunk koncertet Salgótarjánban és Egerben az advent jegyében, majd a hagyományos újévi koncertek következnek. A következő évben a magyar kultúra napját köszöntő városi koncertünk után folytatjuk a zenekari sorozatot még három koncerttel. A Filharmónia újrainduló bérletében pedig áprilisban Mozart Davide penitente című kantátáját a Nemzeti Énekkar közreműködésével játszunk. A tavaszt és nyárelőt több érdekes koncert fémjelzi majd, melyben a műfaji határokat is kiszélesítjük. Az ifjúságnak is kínálunk előadásokat, többek közt egy különleges sorozatot, melyben a középiskolások Shakespeare Szentivánéji álom című művét ismerhetik meg Mendelssohn kísérrőzenéjével, neves színészek és a zenekar tolmácsolásában.

Román Géza: A további terveink is többéves menetrendünk szerint működnek. Novemberben, mint minden évben, a Déva Gála meghívott fellépői között leszünk, Emmer Róbert felkérésére. Az erdélyi árvák

Román Géza

javára rendezett nagyszabású rendezvényen ez alkalommal is különleges műsorral, neves szólistákkal lépünk fel. Idén Szirtes Edina „Mókus” és Falusi Mariann lesznek a partnereink, izgalmas produkcióval készülünk. Aztán decemberben ismét a Jászai Mari Színház, Népház deszkáin szereplünk, a-már évek óta megrendezésre kerülő-Városi Karácsony elnevezésű jótékonyági műsorban. Januárban a Magyar Kultúra Napját ünnepeljük, bérletsorozatunk második koncertjét magyar szerzők műveiből állítjuk össze. Májusban picit „más vizekre evezünk”, mivel bérletes koncertsorozatunk utolsó alkalmát „Táncdalifestivál” címmel és tematikával rendezzük meg. Speciális hangszerezéssel és meglepetés szólistákkal készülünk. A nyáron ismét a tatai Víz-Zene-Virág fesztiválon szeretnénk a komolyzenei szegmenst képviselni, s a lehetőségeket kihasználni a klasszikus zene missziójára; a Tatai Barokk Fesztiválon Dezső Marianna művészeti vezető felkérésére vállaljuk a megtisztelő közreműködést.

Földi Jácint: Folyamatosan tervezzük és nagy várakozással tekintünk az előttünk álló időszakra. Nagyon fontos feladatnak tartjuk az ifjúság nevelését, ezért évek óta „Zenét hallgat a család” koncerteket szervezünk, ezek az előadások testközelbe hozzák a hangszereket és játékosait a jövő generációjának. Megismerhetik a gyerekek egy szimfonikus zenekar felépítését és működését narrációval ellátott mesék során. Emellett ter-

vezzük az újévi koncertünket, ami már hagyomány Kecskeméten. Az elmúlt két évben sajnos nem tudtuk megvalósítani a kialakult helyzet miatt. Ebben is szeretnénk egy kicsit újat adni közönségünknek és bízunk abban, hogy 2022. első napján együtt ünnepelhet minden zenészerető. A következő évad is kezd körvonalazódni. A Tavasz Fesztiválon Fülei Balázssal adunk közös koncertet, majd a Kodály Fesztivál vendége Andreas Ottensamer klarinétművész lesz, aki nem csak szólistaként, hanem karmesterként is különleges élményt nyújt majd közönségünknek. Tervben van egy Brass Fesztivál, amelynek első alkalommal adna otthont Kecskemét, Tarkóvi Gábor trombitaművész és Balogh Sándor segítségével és ötleteivel.

Uhrin Viktor: Legközelebbi koncertünket januárra tervezzük, a Magyar Kultúra Napja alkalmából. Majd a Békéscsabai Tavasz Fesztivál keretében lép fel az együttes, ezenkívül lesz 10-12 ifjúsági koncert Békés megye kisebb városaiban. Májusban és júniusban a Békés Megyei Szimfonikusok Kamarazenekarával és fúvós kamaraegyütteseivel tervezzük szabadtéri koncerteket a megyében.

Horváth Gábor: A korábban felsorolt koncerteket még jelentősen nem befolyásolta a járvány újbóli fellángolása, ám az előttünk álló időszak meglehetősen kérdéses. Minden attól függ, hogy a próbák és koncertek helyszínéül szolgáló Gödöllői Művészetek Háza, valamint a Gödöllői Királyi Kastély és más helyszíneink milyen korlátozásokat kénytelenek hozni az aktuális helyzet függvényében. Most – több kisebb koncertet követően – a karácsonyi koncertünkre készülünk majd, amelyen a nyíregyházi Cantemus Vegyeskar lesz együttesünk vendége, amellyel az MMA támogatásával Vajda János Magnificatja mellett John Rutter műveit fogjuk előadni. A 2022-es évet a már hagyományos Évköszöntő koncertekkel indítjuk,

Horváth Gábor

amelyen Szabóki Tünde és Nyári Zoltán, valamint a város díszpolgára Oszwald Marika közreműködésével Johann Strauss és Lehár Ferenc művei lesznek műsoron. Mindenesetre változatos programokkal és megtisztelő vendégművészekkel készülünk megünnepelni a jubileumi évadot: a teljesség igénye nélkül meg kell említenem Szabadi Vilmost, Medveczky Ádámot, Perényi Miklóst, a Talamba Ütőegyüttest, avagy Illényi Katicát. Reméljük mindent meg fogunk tudni valósítani.

Kóczán Péter: Október 23-án feléphetünk Bayreuthban, az ottani Liszt Napokon – ez a rendezvény Liszt 210. születésnapjához kapcsolódott és úgy tértünk haza, hogy visszavárnak bennünket a 2023-as fesztiválra. Ezt nagy sikerként éljük meg – és útközben Ausztriában is előadhattuk a Liszt-, Goldmark- és Poulenc-művekből álló műsorunkat. Regionális feladataink mellett nagy esemény, amikor Budapesten is feléphetünk – erre idén december 3-án lesz lehetőségünk a Budapest-Belvárosi Főplébánia-templomban Mészáros Zsolt Máté orgonaművésszel közösen.

Nagy Gyula: December 17-én remélhetőleg meg tudjuk tartani a városi karácsonyi hangversenyt, szintén a Cantemus Vegyeskar közreműködésével, majd január 18-án a Filharmónia szezonbérleti hangver-

senyét, melynek karmestere Medveczky Ádám lesz, aminek rendkívül örülünk. Januárban a tervek szerint megnyitjuk Nyíregyháza hagyományos újévi bálját. Eddigi és a legtöbb tervezett hangversenyünket Szabó Soma karnagy vezényelte és fogja vezényelni.

| Kellett-e bármit változtatni a Covid miatt a korábbi jól bevált jegy- illetve bérletértékesítési struktúrán?

Szabó Sipos Máté: Nehezebb most rábírnai az embereket, hogy bátran jöjjenek zárthelyi előadásokra és sajnos a sok online és ingyenes koncert miatt sokan elszoktak attól, hogy a kultúráért, a művészek munkájáért is fizetni kell. Az előre vásárolt jegyek helyett sokkal inkább az előadás előtti sorbanállás a jellemző. Ez nehezíti a tervezhetőséget, de hozzá kell szoknunk, hogy az emberek sem mernek ilyen helyzetben előre tervezni.

Román Géza: Szerencsések vagyunk, hiszen nem kellett semmilyen változást tennünk sem a jegyek, sem a bérletek tekintetében.

Földi Jácint: Számunkra is meglepő volt, hogy ennyi nézőt tudtunk bevonzani, Természetesen a bérletek nem annyira kelendőek mint ez előtt, hiszen mindenki tart attól, hogy mi lesz a jövőben. Azt tapasztaltuk, hogy sokan csak a koncert előtti napokban, vagy aznap veszik meg a jegyeket.

Uhrin Viktor: A járvány miatt a közönségünk egy jelentős része távol marad mindenféle közösségi programtól, ezen nem tudunk változtatni. Olyan embereket akarunk megszólítani, akik még nem, vagy anyagi okokból ritkán jártak klasszikus zenei koncertre, ezért az új évad koncertjei eddig ingyenesek voltak. Ez jó döntésnek bizonyult, szinte csak teltházas koncertjeink voltak.

Horváth Gábor: Bérleti struktúrában és sorozatokban gondolkodunk, ám most – a bizonytalan helyzetre való tekintettel – időszakosan kénytelenek voltunk bevezetni a külön, koncertenkénti jegyértékesítést. Mint mindenki más, mi is rendszeresen találkoztunk azzal a helyzettel, hogy egy már korábban teljesen értékesített koncert esetében is csak 40-60% vesz részt a hangversenyen. Örülünk, hogy sokan most is velünk tartanak és hálás a közönségünk. Várjuk, amikor mindenkit ismét viszontláthatunk.

Kóczán Péter: Visszaesett a bérletvásárlás és saját kezdeményezésű koncerteket csak óvatosan indítunk, de szerencsére több szervezőtől, közösségtől érkezett hozzánk felkérés erre az évadra is, úgyhogy lett feladatunk bőven. A tavaszi időszakra tudatosan készülünk, hogy az áprilisi-májusi előbérletezéssel visszatornázhassunk a 2018/19-es szintre.

Nagy Gyula: A Covid 4. hulláma annyiban befolyásolta a munkánkat, hogy a zeneiskolai próbahelyünkre oltatlanok nem jöhettek be. A próbák helyszínének megváltoztatásával tudtuk a kívánt zenekari létszámot biztosítani. Covid pozitív zenekari tagról a mai napig nem tudunk. Egy kolléga mondta le a november 13-i koncertet az esetszámok emelkedése miatt.

| Mik a tervek arra az esetre, ha esetleg a járványadatok miatt újra korlátozások lesznek a koncertekkel kapcsolatosan?

Szabó Sipos Máté: Addig dolgozunk, amíg lehet és annyi embernek amennyire lehetőség van. Az online előadások nem jelentenek igazi alternatívát, csak esetleg valami illúziót, hiszen még a legmagasabb szintű felszerelésekkel sem lehet pótolni egy élő előadás élményét. Rádásul nagyon kevés helyen áll rendelkezésre erre alkalmas technikai feltétel, ez már az előző hullámban

kiderült. Nekünk és a hasonló együtteseknek nincsenek sem forrásaink sem technikai személyzetünk arra, hogy élvezhető minőségben tudjunk koncerteket közvetíteni. A helyi médiumok sincsenek erre felkészülve. Egyedül az ifjúsági ismeretterjesztésben lehet és tudunk elfogadható online előadásokat létrehozni. Erre vannak terveink továbbra is.

Román Géza: Reméljük, hogy amíg lehet, minden alkalmunkat élően tudjuk megtartani, de természetesen már vannak terveink arra is, ha mégis másként alakul a járványhelyzet. Szükség esetén természetesen szeretnénk az élő közvetítés lehetőségét használni, de ezt az opciót az állandó helyszínünk, a tatabányai Jászai Mari Színház, Népház vezetőségével is egyeztetnünk kell. A lényeg az, hogy minél több koncertlátogatóknak szeretnénk továbbra is élményt, értéket adni és köszönjük az eddigi hűségüket, kitartásukat.

Földi Jácint: Természetesen bízunk a legjobbakban, de az elmúlt időszak megtanított bennünket arra, hogy minden helyzetre nyitottnak kell lennünk. Abban az esetben, ha újra korlátozások közt kell élni napjainkat, igyekszünk majd módot találni arra, hogy közönségünk számíthasson ránk akkor is, ha nem tudunk élő koncerteken találkozni. Véleményem szerint fontos szerepünk az, hogy Kecskemét város lakóinak olyan plusz örömet tudjunk adni, mely megkönnyítheti a mindennapokból való kizökkenést a zene segítségével.

Uhrin Viktor: Ha korlátozások lesznek, akkor alkalmazkodunk hozzá. A téli időszakra a tervezhetőség hiánya miatt ezért csak egy koncerttel készülünk. A zenekarunk nem hivatásos zenészekből áll, évente hat-hét új műsort próbálunk, 20-25 koncertet tartunk a szabadtéri és az ifjúsági koncertekkel együtt. Az online közvetítéseket én személy sze-

Kóczán Péter

rint nagyon szeretem nézni, de játszani így nem tervezünk.

Horváth Gábor: Az együttest a Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány működteti konkrét célpályázatok támogatásával. Bár a vezetőség és a zenekar is igyekszik rugalmasan alkalmazkodni az épp érvényben lévő intézkedésekhez mind a próbák, mind a koncertek esetén, de az online koncertek a mi együttesünknek sajnos nem jelentenek igazi alternatívát az esetleges ellehetetlenülés esetén. Reméljük, hogy az épp aktuális szabályok betartásával az eredeti vagy megváltoztatott műsorok mellett meg tudjuk tartani és ünnepelni ezt a számunkra nagyon fontos és kerek évfordulót!

Kóczán Péter: Az élő koncertközvetítés nem a mi műfajunk – mi ezekkel nem kísérletezünk, viszont több stúdiófelvételt is készíthettünk az elmúlt másfél évben, amelyekből a helyi TV számára is hasznos videók születtek és még van is bőven ötlet, de ezekhez most nem tudunk hozzáfogni a sok egyéb fellépés szervezése miatt. Ha újra le kellene állni az élő koncertezéssel, akkor először ezekkel kezdenénk el foglalkozni, de továbbra is azt érezzük, hogy a legfontosabb feladatunk a helyi közönséggel való kapcsolattartás, a közösségépítés, ami pedig leginkább az élő zenei előadásokon működik.

Kiss Eszter Veronika

„Megmaradt az együttes, van miért tervezni!”

Szklénár Ferenc új otthonról, koncerthelyszínekről, létszámról és jövőképről

Győzelmű szimfónia dallamai, azaz az Egmont-nyitány szűrődik ki a kétszintes épületből, Beethoven művét próbálja a Duna Szimfonikus Zenekar a Csajkovszkij park szomszédságában, az új otthonukban. Amelyet annyira a sajátjuknak érznek, hogy sok, a muzsikuskok által otthonról hozott növény és tárgy díszíti a folyosókat, de megtalálni az irodákban a Duna Palota díszes foteljeit is. Már hetek óta dolgozik az együttes a kifestett, megszépült épületben, a kotta- és hangszertár mellett lassan az irodákban is minden a helyére kerül. Szklénár Ferencsel, az együttes ügyvezetőjével járjuk végig október közepén a helyiségeket, s közben az eltelt hónapokról, s a zenekar további terveiről beszélgetünk. Arról, milyen helyszíneken fognak fellépni a jövőben, kit szeretnének megnyerni művészeti vezetőnek, milyen koncerteket adnak Kőbányán, az önkormányzattal kötött közszolgáltatás jegyében, és mi mindent tesznek azért, hogy a következő évfordulót, az öt esztendő múlva esedékes 65. születésnapjukat méltóképpen megünnepelhesék majd.

■ Hol adják elő Beethoven művét?

– A Belügyminisztérium kérte fel az együttest az október 23-i, ünnepi műsorra, ezen hangzik fel Brahms V. Magyar tánca, a Himnusz és a Szózat mellett az Egmont-nyitány. Nagyon örülök, hogy a BM-el megmaradt a jó viszony, számítanak ránk, mind a nagyzenekari fellépéseinkre, mind a kamarazenei előadásainkra. Gulyás Nagy György dirigálja az együttest, vele először dolgozunk együtt, arra törekszünk, hogy minél több művésszel alakítsunk ki gyümölcsöző kapcsolatot. A felújított próbaterem pedig nem csupán a próbákhoz remek, 40-50 fős közönség is elfér itt a zenekar mellett, szeretnénk, ha a jövőben a gyerekeknek szóló programoknak ugyancsak helyet adna.

Közszolgáltatási szerződést kötöttünk ugyanis a kőbányai önkormányzattal, ennek keretében szintén sok feladat vár ránk. A nagyobb rendezvényeknek a Körösi Kulturális Központ ad majd otthont, de az év végén például a kerület idősothonaiban is tartunk koncerteket. Novemberben-decemberben szeretnénk elhozni ide, az új otthonunkba a közönséget, hogy nézzék meg a próbatermünket, három-négy kis koncert keretében ismerhetnék meg a házat. Természetesen erre elhívjuk a régi bérleteseinket is, de azt tapasztaltuk, hogy a környéken ugyancsak akad rá igény, az új otthonunknak helyt adó, műemlékekben gazdag ipari park dolgozóit is érdekli, milyen munka folyik ebben a frissen felújított épületben. Már korábban jelezték, hogy szeretnének egy koncertet kapni, szívesen vendégül látjuk őket is.

■ Ezek szerint sikerült megtartaniuk a törzsközönségüket?

– Bízunk benne, hogy legalább egy része a korábbi bérletvásárlóinknak továbbra is szívesen jön a hangversenyeinkre, ha találunk hozzá jó helyszínt. Emellett egy jelentős új csoportból is igyekszünk publikumot verbuválni, mégpedig a szakszervezeti tagok közül. Mivel az MZTSZ lett a fenntartónk, így a tagságát is szeretettel invitáljuk a hangversenyeinkre. Akad még egy új környék, ahol szeretnénk felépíteni komolyzenei közönséget, s ez a RAM Colosseum vonzaskörzete. Ezen a helyszínen lesz ugyanis január 2-án az Újévi hangversenyünk Kovács János vezényletével, amelyen a Virtuózok sorozatának három kiváló tehetsége is közreműködik, Bánkóvi Bence csellón, Lugosi Dániel Ali klarinéton és Lana Zorjan (Szerbia) hegedűn. Ebben a teátrumban rendszeresen fellépünk a jövőben is. Izgalmas, rendhagyó műsorokat tervezünk, havonta egy-egy alkalommal, az is lehet, hogy bérleti sorozatként értékesítjük

ezekre a belépőket. A kerület lakói mindenképpen kedvezményeket kapnak ezekre a hangversenyekre. Meglátjuk, mindezzel mennyire tudjuk megszólítani az ottani közönséget.

■ *Ezek szerint alakul az új publikum, s megtalálták már azokat a helyszíneket is, amelyeken koncerteznek. Mindez azt jelzi, hogy a nehéz év ellenére már nyáron is folyt a munka?*

– Azért még keressük a megfelelő fellépési helyeket! Szeretnénk kastélykoncerteket is adni, bízunk abban, hogy az ifjúsági sorozatunknak majd a januárban megnyíló Magyar Zene Háza ad otthont, de még nem minden elképzeléshez találtuk meg a megfelelő helyszínt... Mindezek ellenére nyár óta muzsikál a zenekar, a Gödöllői Kastélyban adtunk rendszeresen nagyzenekari és kamarafarmációkkal koncerteket, sőt még egy egyhetes karmesterkurzust is Kovács László vezetésével. Ez az együttműködés a jövőben is folytatódik, fontos helyszínrünk marad Gödöllő. Szintén kiemelt kapcsolat fűz minket a Törös Alapítványhoz, amely a II. kerületiek egészségéért tevékenykedik. Szerencsére azt mondhatjuk, hogy a korábbi partnereink szinte kivétel nélkül megmaradtak. Két új irányba nyitunk emellett, az egyik a belvárosi templomok világa, valamint a kisebb formációkkal tartott fellépések. Ami még egy ideig biztosan hiányozni fog, az a turisták számára adott koncertsorozat, ugyanis még mindig nem érkeznek annyian, hogy érdemes volna ilyen előadásokat szervezni.

■ *Egy nyugdíjas kolléga, a karmester és hat muzsikus döntött úgy tavasszal, nem akarja ebben az új felállásban a Duna Zenekarral folytatni. Pótolták már a zenészeket?*

– Nem, egyelőre negyvenen vagyunk. Mivel nem tökéletesek így a szólamarányok, égetően fontos kipótolni négy vonós szólámat, a szekundot, a brácsát, a csellót és a bőgőt. Ha minden igaz, ebből kettő próbajáték felhívást már decemberre, a másik kettőt januárra írjuk ki. Egyelőre kiegészítővel dolgozunk, korábban is sokak vettek részt a Duna Palotában és a Vigadóban rendezett nyári sorozatainkban, van hát honnan meríteni. Bár ma már nem könnyű így sem muzsikusokat hívni, hiszen mindegyik zenekarnak rengeteg a fellépése... Azon is gondolkodunk, hogy hogyan tudnánk fiatal zenészeket bevonni a munkába, a következő projektünk egy ösztöndíj-rendszer kialakítása. A miénk ugyanis egy középkorú zenekar, ahol a tagoknak több évtizedes tapasztalata van, de szükség volna az ifjabb nemzedék folyamatos integrálására. Az jelenti a biztos utánpótlást a jövőre nézve. Már csak azért is, mert az alacsony bérek miatt nagy a veszély, hogy kit szipkázna el a muzsikusközül a következő próbajátékon, különösen a hiányszerekek közül a biztosabb egzisztenciával bíró együttesek. Bár az ügyvezetői feladat az enyém, ami most még több elfoglaltsággal jár, mint korábban, meg kellett tartanom a fuvolás posztomat is az együttesben, ugyanis most nincs lehetőség egy újabb tag felvételére... Bízom azért abban, hogy legalább egy felállású kollégával tudjuk majd bővíteni a társulatot. Nálunk a zenekari menedzsment sem túl nagy, az adminisztrációs feladatokat Balaskó Adrienn látja el, a zenei szakmai és az online jelenléttel kapcsolatos feladatokban évek óta Demeter László fuvolaművészünk segít, a koncertprojektek megtervezésével és megvalósításával járó teendőket Blaskovics László programmenedzserrel együtt jómagam intézem. Ezért is óriási dolog, hogy az MZTSZ Magyar Élőzene Nonprofit Kft. titkársági és gazdasági

munkatársai biztosítják számunkra a stabil, megnyugtató hátteret, ami ahhoz kell, hogy működni tudjon egy hivatásos zenekar.

■ *Mi a helyzet a vezető karmesterrel? Hiszen arra is szükségük van...*

– Mi azt szeretnénk, ha azok a vezető művészek, akik a zenekart szeretik – viszont egyszemélyben, nem biztos, hogy az összes, társulattal kapcsolatos feladatot el tudnák látni –, összeállnának egy kisebb, egymást remekül kiegészítő team-mé, különböző szakmai titulusokkal. Az együttes stratégiai partnerének Baráti Krisztofot kértük fel, aki biztosított róla, hogy szívesen részt venne a közös munkában. Továbbá számítunk a korábbi időszak állandó vendégkarmestereire is, valamint új kihívásként örömmel kapcsolódnánk be Hamar Zsolt karmesterkurzusának feladataiba is.

■ *Említette az anyagi korlátokat. Milyen lehetőségei vannak a jövőt illetően?*

– Két évre szól az állami támogatás, amelyben megállapodtunk, de bízunk abban, hogy más forrásaink is lesznek. Októberben dr. Gyimesi László beadta a minősítési kérelmünket a kamara-szimfonikus kategóriában, s bízunk abban, hogy az alapján jövőre már részesülünk az előadó-művészeti törvény alapján szétszított keretből, s reméljük, hogy a többi keretből is méltányosabb összegekhez jutunk. Hiszen az együttesünknek jelenleg már az is nagy teher, hogyha megemelik a minimálbért... Közben pedig minden kritériumnak megfelelünk, akár a néző- vagy a koncertszámot nézzük. Tavaly, a pandémia idején is 17 ezer fizető nézőnk volt.

■ *Hány koncert lesz még idén?*

– Négy-öt nagy hangversenyt és temérdek kamara-koncertet tervezünk. Jelenleg jó ez így, mert marad ideje az együttesnek a műhelymunkára is. Arról nem is beszélve, hogy nem nagyon tudunk messze nyújtózni, hiszen minden produkció újabb költséget jelent, tehát csak olyan felkéréseket vállalhatunk el, ahol a bevétel és a kiadások egyenlege minimum nulla...

■ *Mennyire nyugodott meg a társulat? Hiszen lassan már egy évvel ezelőtt jöttek az első aggasztó hírek a társulat várható megszűnéséről, s nehéz hónapokon vannak túl...*

– Így van, valóban nehéz, reménytelenséggel teli időszakot éltünk meg, szinte az utolsó utáni pillanatban érkezett a segítség. Az együttes nevében bátran kijelenthetem, hogy megnyugodtunk, remek lehetőséget kaptunk a folytatásra, és tovább foglalkozhatunk azzal a munkával, amihez értünk és amit örömmel teszünk. Itt ragadnám meg az alkalmat, hogy újra kifejezzem köszönetünket Dr. Gyimesi Lászlónak és a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének, hogy segítettek nekünk fennmaradni és továbblépni. A társulat

elkötelezettségét, a muzsika iránti vágyát talán az jelzi a legjobban, hogy sokan lemondtak a több évtizednyi munka után járó végkielégítésről, hogy maradhassanak az új szervezetben és tovább játszhassanak.

Most az öröme, az eufóriáé a főszerep. Mindez nagyon nemes összetartásra sarkallta az embereket, sokkal lojálisabbak, és még inkább dolgozni akarnak. Mindent megtettek az épület felújítása után, amit csak tudtak, együtt raktuk rendbe, együtt csináltuk az új otthonunkat. Persze a Duna Palotából is elhozhattunk bútorokat, amelyek ugyancsak segítettek a berendezésben. Kőbánya városközpontja remek helyszín, Budapest mértani középpontja, itt a városrész domborzati viszonyai alapján olyan magasan vagyunk, hogyha felmegyünk egy épület tetejére, onnan látni a Szabadság-szobrot a Gellérthegyen. Még a levegője is más ennek a helynek! Arról nem is beszélve, hogy óriási dolog, hogy itt mindent tudunk tárolni. Vidéki fellépések esetén a busz közvetlenül a próbaterem előtt tud parkolni, mindent be tudunk kényelmesen pakolni, van hely a zenészek autóinak is. Még biciklitárolókat is ki tudtunk alakítani. Ennek a helynek rengeteg a pozitívuma, ráadásul úgy alakíthatjuk, ahogy nekünk a legjobb! Alig több mint egy hónapja költöztünk ide, és nagyon szeretünk itt lenni. A barátságos és készséges fogadtatás miatt, már az első pillanattól kezdve otthon éreztük magunkat a kerületben. Rendkívül hálásak vagyunk Kőbányának, hogy befogadtak bennünket és rendelkezésünkre bocsátották ezt az épületet, ahol végre kialakíthattuk saját, szakmai műhelyünket. Jó, hogy itt leltünk új otthonra!

■ *Hogyan fogadta megmaradásuk hírét a többi zenekar?*

– Sok kedves kolléga nemcsak elmondta, mennyire örül, hogy így alakult a sorsunk, hanem igyekezett segíteni kezét nyújtani, a gondolataival, ötleteivel. A zenekari igazgatók közül is sokan próbáltak támogatni minket. Úgy vélem, mindenki számára megnyugtatóan hatott, hogy mégsem szűnt meg egy hatvanéves múlttal bíró társulat...

■ *Ha idén el is maradt a 60. születésnapjára ünnepség, gondolom, talán optimistábban tekint a jövőbe...*

– Megmaradt az együttes, van miért tervezni! Az, hogy továbbra is megmaradt a hivatásos szimfonikus zenekari életünk, és nemcsak projektekre összeállva vegetálunk, ez a legnagyobb öröm számunkra. Megvan továbbra is a stabilitás, a próbahely, a rendszeres fellépések lehetősége. Amivel akad még tennivaló, az az, hogy a zenekari bérszintnek tükröznie kell azt a fajta szakmai tudást, ami az együttesben rejlik. A zenekarnak nagyszerű elképzelései, kiváló céljai vannak, az új alapokkal minden reményünk megvan arra, hogy megtaláljuk a helyünket a kulturális életben. Reméljük, a jövő megoldja a még felmerülő problémáinkat, és minél több sikeres és szép koncerttel tudjuk színesíteni a magyar kulturális élet palettáját. R. Zs.

Új utakon a Magyar Zenei Tanács

„A szakmai munkát senki nem fogja helyettünk elvégezni”

Minél több transzparenciát, beszélgetést, érdemi vitát szeretne visszahozni a rendszerbe, felszámolná a klasszikus és a könnyűzene közötti kölcsönös bizalmatlanságot, és a legfontosabb forrásokat az alap- és középfokú zenei oktatásba irányítaná, az ott tapasztalható helyzet ugyanis időzített bomba – a Magyar Zenei Tanács feladatairól, lehetőségeiről beszélgettünk Zsoldos Dáviddal.

■ *A Magyar Zenei Tanács elnökeként első nyilatkozataidból az derült ki, hogy alaposan felkavarnád az állóvizet és sok mindent változtatnál.*

– Az állóvizet Magyarországon felkavarni egyáltalán nem egyszerű dolog, ráadásul könnyen kontraproduktív lehet – de ezzel együtt változásra igenis sok területen szükség van. A Zenei Tanács lehetőségei viszont meglehetősen korlátozottak, szakmai szervezatként döntési jogkörünk nincs, csak javaslatokat tehetünk a döntéshozóknak, akik ezeket vagy megfogadják, vagy nem. Ilyen például a fiataloknak adható kulturális kupon, amit több európai ország komoly sikerrel alkalmazott, és ami piaci alapú megerősítése lehetne annak a kulturális szektornak, amit nem lehet – és nem is érdemes – teljes mértékben célzott állami szubvenciókkal életben tartani. Egyszerűen azért, mert nem jó az a rendszer, amely a valós fogyasztói igényeket, a közönség preferenciáit szinte teljesen kihagyja a képletből, és ezzel a kulturális szereplők közötti valódi, fair vetélkedést is részben eliminálja. De vannak olyan ügyek is, amelyekért a Zenei Tanács elnökeként lehet, és kell is tenni: mindezekelőtt a szervezet megújítása. Alapítása idején, a 1990-es években, de még tíz-tizenöt évvel ezelőtt is a Zenei Tanács egy viszonylag jelentős presztízsű, reprezentatív szervezet volt, amelynek a szavára nemcsak a szakmai közvélemény, de a döntéshozók is gyakran hallgattak – most ez nincs így. Tegyük hozzá: ez elsősorban nem a testületen múlt és múlik – de ez nem jelenti azt, hogy ne tudnánk tenni érte.

■ *Mit tervezel ennek érdekében?*

– Először is: minél több transzparenciát, beszélgetést, érdemi vitát kell visszahozni a rendszerbe. Lassan már tíz éve, hogy Zimányi Zsófia elnöksége rendszeresen szervezett ún. teadélutánokat, olyan nyilvános kerekasztal-beszélgetéseket, ahol mindig egy-egy fontos téma volt terítéken. Ez egyrészt láthatóságot adott, másrészt a problémák kibeszélésének, a különböző álláspontok valódi megismerésének lehetőségét adta, ami elengedhetetlen – különösen most, amikor még a szakma is sokszor Facebook-kommentekből értesül jól-rosszul arról, hogy mi történik a zenei életben. Másodszor: ahhoz, hogy a Zenei Tanács érdemben képviselni tudja a szak-

FOTÓ: BEZERÉDI TANÁS

ma érdekeit, véleményét a döntéshozók és a nyilvánosság felé, a jelenleginél sokkal erősebb bázisra van szükségünk. Bár joggal tarthatjuk a Tanácsot a zenei szakma „csúcsforumának”, és nyilván köztünk vannak a legjelentősebb, legtöbb muzsikust képviselő szakmai szervezetek – a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségétől a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetségén át a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetségéig –, de azt gondolom, nincs vita abban, hogy a reprezentativitás terén még bőven van előrelépésre lehetőség. A Tanácsnak, mint szakmai szervezetnek három fontos kapcsolódási ponton kell képviselnie a zenei szakmát: a döntéshozóknál, a közvélemény felé, és a nemzetközi szakmai szervezetekben. Hogy az utóbbival kezdjem: a nemzetközi beágyazottságunk viszonylag jó, szerencsés körülmény, hogy már a második ciklusomat töltöm az Európai Zenei Tanács elnökségében, de az uniós együttműködésekkel és pályázatokból sokkal többet is profi-

tálhatna a zenei szakma. Ezért is szenteltünk önálló részt a mostani konferenciánkon a Kreatív Európa pályázatoknak és ezt a fókusz a továbbiakban is meg fogjuk tartani. A második, a közvélemény elérése ma már viszonylag egyszerű feladat – nem a csatornák rendelkezésre állása a kérdés, sokkal inkább az, hogy mikor és milyen üzenettel érdemes előállni. Ami a döntéshozókkal való kapcsolatot illeti: bár a skála a teljes ignorálástól a kifejezetten támogató partnerségig terjed, mi nem mérlegelhetünk abban, hogy keressük-e a párbeszédet, vagy sem. A cél az, hogy a hazai zenei élet minél több szereplője érezze fontosnak a munkánkat és hogy az egyeztetésen alapuló közös érdekképviselet és a minőségi, érveken alapuló vitakultúra nélkülözhetetlen eleme legyen egy kiszámíthatóan és transzparensen működő zenei életnek.

A legnagyobb hibák mindig abból fakadnak, amikor nemhogy a konszenzust, de a vitát is megspóroljuk

– aztán jól meglepődünk, hogy jön egy döntés, ami ellen nincs apelláta. A szakmai munkát senki nem fogja helyettünk elvégezni.

■ *Mi a helyzet a könnyűzenével? Néhányan onnan is jelen vannak a tanácsban.*

– Igen, de itt még komoly adósságaink vannak, a könnyűzene felé nyitni kell. Bár más ökoszisztémában működik és más célcsoportot céloz meg a klasszikus és a könnyűzene, az azonosságokra kell koncentrálnunk: főleg az edukációs és részben a kommunikációs és digitalizációs területen nagyon komoly egymásraltaltsága van a két ágnak.

■ *Most inkább az látszik, hogy kölcsönös bizalmatlanság van a két terület részéről egymás irányában.*

– Sajnos idehaza történelmi hagyományai – mondhatni, történelmi bűnei – vannak a két terület szembeállításának, ami ugyan oldódott már, de még mindig van egyfajta kölcsönös bizalmatlanság egymás iránt. A könnyűzene szereplői néha még mindig úgy néznek a klasszikus zenére, operára hogy „na, ezek azok, akik gigantikus állami pénzből élnek, ehhez képest alig mozdítanak meg pár embert, mi viszont piaci elven dolgozunk, és minket hallgatnak az emberek.” A klasszikus zenészek pedig hajlamosak erős elitizmussal tekinteni a könnyűzenére: „mi vagyunk a zenei tudás birtokában, míg sok könnyűzenész még kottát sem tud olvasni.” Ideje lenne észrevenni, hogy ez a fajta „diskurzus” nem vezet sehová. A könnyűzenei források felett diszponálónak látniuk kell, hogy a minőségi, piacképes könnyűzene nem létezhet magas színvonalú alapfokú zenei képzés nélkül, ennek pedig a klasszikus zene is része. A ma létező legsikeresebb oktatási modellektől, például a skan-

dináv országoktól lenne érdemes tanulni. Emellett nagyon sok olyan terület van, ahol mindkét terület nagyon hasonló problémákkal küzd, mint például a jogdíjak felosztása, vagy a kulturális áfa. Tanulhatunk egymástól, használhatunk egymásnak. Amúgy ez egy szomorú hungarikum, a német zenei tanácsban vagy a skandinávoknál fel sem merül, hogy a két terület képviselői egymás ellenében lépjenek fel.

■ *A kortárs zenében megfigyelhető, hogy közeledik egymáshoz a két zenei világ, amelyik 100-120 év alatt sem volt annyira különálló zenei nyelv, mint mostanában.*

– A kortárs zenében amúgy egyértelműen ott vannak a könnyűzenei hatások – elég Gyöngyösi Leventére gondolni – és ez teljesen természetes, egyszerűen abból fakad, hogy egy ma élő szerző nem él burokokban és használja a YouTube-ot. Az a normális, hogy amit egy fiatal zeneszerző hall, az beépül a zenei eszköztárába. Emlékszem, még huszoneves zeneakadémisták voltunk Gyöngyösivel, amikor az István, a királyt vagy a Jézus Krisztus Szupersztárt a legfontosabb zenei impulzusai között emlegette. És bizony nehéz azt állítani, hogy ezek abszolút mércével nem kiválóan megkomponált remekművek.

■ *Mennyire változtatta meg a Covid a magyar zenei élet működését?*

– A Covid alapjaiban változtatta meg az egész ökoszisztémát és nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon. Legrosszabbul talán az Európán kívüli világ járt, ahol nem az állam és az önkormányzatok, hanem a jegybevétel és a szponzoráció a bevételek fő forrása. A Metropolitan Opera zenekarának a fele eltűnt nemcsak az intézményből, de a városból is: más állás után nézett, nyugdíjba ment, átjött Európába – és egy ilyen minőségű együtttest nagyon nehéz újraépíteni. Az egyik legrosszabb „mellékhatás”, amiről keveset beszélünk, a humán erőforrások leépülése és itt ne csak a muzsikusra gondoljunk – bár nagyon sok zenész bizony elhagyta a pályát és még többen kerestek-keresnek egy második szakmát. És szerencsések vagyunk, mert Európában és ezen belül Magyarországon a több-kevesebb sikerrel bevezetett kompenzációs programok miatt még viszonylag kezelhető a helyzet. A zene és a színház, egyáltalán az egész előadóművészet nagyon sajátos, specialistákra épülő ökoszisztéma. Nemcsak az előadókra van szükség, kell képzett hangosító, világosító, nem lehet akárhogy hozzányúlni egy Steinwayhez, de talán még a hozzáértő újságíró sem árt, ha van, aki már hallott sok-sok óra zenét és meg is él abból, hogy ehhez ért. És ezek az állami, önkormányzati finanszírozáson kívül eső szakmák nagyon súlyos sebeket kaptak a Covid alatt – kiváló cégek és szakemberek kerültek a csőd szélére, vagy épp azon túl. A másik nagy probléma az a szekunder csalódás, ami az elmúlt hetek szomorú tanulsága, hogy

hiába hitték sokan, hogy amint lehet koncertre menni, az emberek megrohanják a rendezvényeket, nem ez történt.

Sok oka van ennek – az idősebb korosztály félelmeitől a turisták hiányáig –, de érdemes lenne ezt komolyan felmérni, és nagyon remélem, hogy rá tudom venni a hazai intézményeket olyan együttműködésre, hogy közösen derítsük ki: akik eltűntek a koncerttermekből, azok miért nem jöttek vissza. A bérletmegújítás csak 30-60 százalékos, ami teljesen természetes, hiszen miért költene előre bárki is olyasmire, amire egyáltalán nem biztos, hogy el tud majd menni. Ha négyszer egymás után lemondja a pizzafutár a rendelést, akkor belátom, hogy ez nem működik, és marad a mirelit. De a hazai közönség csak a képlet egyik része, a másik, hogy dermesztően hiányoznak a turisták. Az egy tévhit, hogy mindenki csak inni és bulizni jött Budapestre, az Operaházban néha alig lehetett magyar szót hallani, és a Müpa sem tud eladni a hazai nézőknek 24 óra alatt egy komplett Wagner-fesztivált. Budapestre járt rengeteg ügyvéd, orvos, üzletember konferenciákra, tárgyalásokra, cégek látogatására – nekik nem is nagyon volt más szórakozási lehetősége, mint az Operaház, a klasszikus zene, a balett. Ráadásul ők nevetve fizették ki a magyar jegyárakat: amikor harmad-negyedáron hallhatták ugyanazt a világsztárt itt, mint otthon, még jobban jártak, mint akik a bulinegyedben csak féláron söröztek a nyugati árakhoz képest. De ne legyenek illúzióink, az üzleti turizmust – átmenetileg vagy végleg –, de kivégezte a Covid. A kiutat pedig, meggyőződésem, hogy az online térben kell keresnünk és ha a képernyőben ellenséget látunk, akkor magunk alatt vágjuk a fát.

■ *Az első hullámban még a home-videók is nézettek voltak, mostanra a minőségi online közvetítés iránti kereslet is csökkent. Vajon mi fogja meg azt, aki már ebben az online térben mindent látott?*

– Amikor a lezárások elején ömlöttek a home-videók és a Facebook népe megnézhetett egy balerinát, hogy a konyhájában táncol vagy egy zenészt, aki a fürdőszobában fújja a trombitát, vagy tessztel a szájában hegedül, az nyilván sokaknak érdekes – és ezért virális – tartalom volt, de nyilván nem erre fog épülni az online zenei ökoszisztéma. Egy közgazdász biztosan meglepődött volna azon, hogy szinte mindenki kiszórta ingyen a felvételeit – nagyon kevés iparág van a világon, amely megtehet ilyesmit. Ha a pékek holnaptól semmit sem árulhatnának, kizárólag kakaós csigát, kötve hiszem, hogy azt ingyen adnák. Itt hasonló történt: semmi értékesíthető nem maradt, csak a felvételek, azokat viszont egymással versengve tették közzé – ingyen. Persze megvan ennek is a logikája – ezek a felvételek melléktermékek, az államilag finanszírozott alapszolgáltatás melléktermékei, monetizálási kényszer tehát nincs, lát-

hatósági viszont annál inkább. A másik probléma, hogy ezek a kezdetben sokszor nem túl jó minőségű, nem feltétlenül publikálásra szánt felvételek voltak, ráadásul egy olyan közegben, a social média felületein terjedtek, ami alapvetően a mobilkészülékekre van optimalizálva. Egy 5-6 colos egérmozin nézni az Istenek alkonyát még a legelszántabb Wagner-rajongónak sem élmény, de aki életében először találkozik vele, az maximum pár perc zenehallgatást követően levonja a tanulságot, hogy az opera pont olyan unalmas és elavult műfaj, mint hitte, és micsoda szerencse, hogy erről ráadásul úgy bizonyosodhatott meg, hogy még fizetnie sem kellett érte – de most már nem is fog. A Papagenón világosan láttuk, hogy az első leállítás alatt volt messze a legnagyobb érdeklődés, akkor keresték a legtöbbet a streamelt tartalmakat: azóta csökkent a kereslet, nőtt a kínálat – nemcsak mennyiségben, de minőségben is – és ez szerintem jó irány. A közönségnek meg kell éreznie, hogy az a tartalom születik meg, amelynek megszületésében nem csak az adóforintjain keresztül járul hozzá. Egy kiváló bázeli János-passiót úgy lehetett megnézni, hogy a felhasználó maga dönthette el, mennyit fizet: 6-8 opció volt, 5 eurótól egészen 150 euróig. Így a nézőben tudatosult: ha nem fizetek, akkor ez a produkció nincs, vagy legalábbis a következő nem lesz. Idáig kell eljutni.

■ *Ennek azért van egy másik vetülete. Budapestten könnyebben meg tud élni a piacról is egy jó zenekar. Egy vidéki városban sokkal kevésbé.*

– A vidéki zenei élet és a vidéki zenekarok nagyon fontosak, talán még fontosabbak is, mint a fővárosiak.

Az, hogy Budapestten, egy kétmillió városban tíz professzionális zenekar van, világrekord, bárhol a világban elmesélem, hüledezve – néha irigykedve – hallgatják. De, aki ebből automatikusan azt a konklúziót vonná le, hogy akkor legyen kevesebb együttes, hatalmas bakot lőne.

Ez a muzsikusbázis a törzse annak a fának, amelynek a gyökerei a zeneoktatásban jelenleg épp sorvadnak – kérdezzék csak meg a zenekarok vezetőit, milyen tapasztalataik vannak a próbajátékokról – a lombja pedig nemcsak a hazai koncertkínálat, de az is, hogy Dohnányiék óta az egyik legfontosabb és legsikeresebb magyar exportcikk a muzsikusbázis. Nézzük meg, hogy hány európai zenekarban mennyi magyar zenészt találunk, és azt is, hogy a túlkínálat és a verseny eredménye az is, hogy anynyi jó zenekarunk van, mint rajtunk kívül Kelet-Európának összesen. Tudunk mondani akár csak két-három területet, amiről ugyanez elmondható? A túlkínálat természetes következménye az export is: Brazíliában minden sarkon van egy focicsapat, de nem esnek kétség-

be, ha a legjobbak nem otthon, hanem a legrangosabb európai klubokban játszanak. Azaz igen, túlkínálat van – de eszünkbe ne jusson a kínálatot visszafogni, mert értékvesztéshez fog vezetni. Visszatérve a vidéki együttesekre és produkciókra: az online tér előretörésének ők lehetnek a legnagyobb haszonélvezői. A Berliini Filharmonikus Zenekar, nemcsak a hagyományai és forrásai révén erős, hanem azért is, mert a klasszikus zene egyik fővárosában egy befolyásos és tehetős társadalmi réteg figyel rájuk és veszi az ő jegyeiket sok-sok euróért. De az online térben ugyanezt a célcsoportot Debrecen, Pécs vagy Győr is meg tudja szólítani – egy kimagasló produkció virálissá válhat, szülessen bárhol a világon. És még csak fel sem kell hozzá tenni a repülőre, buszra 120 embert. Nyilván idő kérdése is, amíg az online ökoszisztéma kiépül, hosszú lesz a termékfejlesztés rögzös útja is, de meggyőződésem, hogy a következő pár év az előadóművészet egyik legjelentősebb átalakulását fogja hozni. A vírushelyzet nyomán sokan a globalizáció visszaszorulását jósolták – nyilván az áruforgalom és a termelési láncok terén ez a helyzet és ennek már csak a klímakatasztrófa fenyegetése miatt is örülni kell –, viszont a szellemi termékek, az oktatás, és minden online térben értelmezhető szolgáltatás terén a globalizáció épphogy exponenciálisan felgyorsult. A tudás, az információ bárhol hozzáférhető nemcsak a hallgató, de az előadó számára is: a Liszt-verseny idei győzteséről, a 16 éves Kevin Chenről két éve azt sem tudta senki, hogy létezik. Calgary-ból érkezett, ami mondhatni nem a klasszikus zene epicentruma, nem úgy nőtt fel, hogy minden héten operaelőadáson vagy zenekari koncerten ücsörgött. Ebben a 21. századi közegben már elképzelhetőek ilyen történetek – tíz-húsz éve ilyen még nem létezett.

■ *Mik lennének a legsürgetőbb teendők a zenei életben?*

– Üzletemberként mindig arra figyelek, hogy a forrásokat oda tegyük, ahol azok a legjobban hasznosulnak

– lehetőleg hosszútávon – illetve ahol a legnagyobb a baj. Az első számú prioritás az alap- és középfokú zeneoktatás kellene legyen. Nem lehet 80-100 ezres juttatásokért elvárni, hogy magas színvonalú oktatás legyen, nem lehet szakirányú végzettség nélkül minőséget remélni, egy korábban világszínvonalú rendszerben nem lehet visszaélni a benne dolgozók elhivatottságával és odaadásával. Ez egy időzített bomba és tulajdonképpen már fel is robbant, csak még nem hallottuk meg a hangját. Ne csapjuk be magunkat azzal, hogy még van néhány csúcskategóriás művésznk, mint Várdai István, Baráti Kristóf vagy Kelemen Barnabás, és mögöttük jön néhány nemzetközi versenyen is eredményes huszoneves – mindez nem logikusan és automatikusan következik a hazai zeneoktatás színvonalából, hanem egy korábban a világ élvonalába tartozó oktatási rendszer utolsó eredményei. A zeneoktatás pluszforrásokat, koordinációt, hangszerket és monitoringot igényel – méghozzá azonnal. A másik cél, amit már említettem: legyen platformja a beszélgetéseknek, egyeztetéseknek, ne külön-külön keresse mindenki a döntéshozók kegyeit, hanem lehetőleg minden lényeges kérdésben jöjjön létre szakmai konszenzus, amit közösen próbálunk meg érvényesíteni. Három: az európai uniós kapcsolódások és lehetőségek kiaknázása. A zene nemzetközi sport: egyrészt nagyon komoly forrásokat lehetne becsatornázni a hazai zenei életbe, másrészt ezekkel is csökkenteni lehetne azokat a lemaradásokat, amikben vagyunk. Egyelőre még jók a pozícióink, de az óra ketyeg. A kínálatot tekintve szinte csak Berlin, London, Párizs, Bécs előzi meg egyértelműen Budapestet, de sok nálunk gazdagabb város és ország irigyelhet bennünket – még. Nincs még egy ilyen terület, mint a klasszikus zene, ahol ilyen kevés pénzből világszínvonalat és ennyi kiugró eredményt tudnánk felmutatni. De egyáltalán nem úgy állunk, hogy ezt tíz év múlva is biztosan elmondhassuk magunkról.

Kiss Eszter Veronika

Megkongatták a vészharangot

Eddig export-ország voltunk a zenészek tekintetében, ha nem lesz változás, lassan zenész-importra kényszerülünk

Az alapfokú zeneoktatás rendbetétele és az ehhez való forrásbiztosítás mindenképpen prioritás – ez derült ki november 19-én a Bach 2 Future konferencián. A jelenlévő szimfonikus zenekarok vezetői megkongatták a vészharangot: az utóbbi időszak próbajátékai tragikusan rossz színvonalat mutatnak, a frissen végzett zeneakadémisták egyértelműen nem tudják az elvárt szintet megugrani.

A tavalyi online konferencia után idén élő részvétellel, de kizárólag magyar résztvevőkkel, a magyar zenei életet érintő témákkal és magyar nyelven zajlott a Bach 2 Future a Müpában. A témák változatosak voltak, mégis bizonyos szempontból összefüggtek egymással: a leg-

több kérdés érintette a Covid és a lezárások, korlátozások miatt bekövetkezett változásokat, és egyfajta útkezes volt olyan megoldások irányába, amelyek mentén a szakma egységesen, összefogva tud igazán hatékonyan fellépni. Utóbbira a legtöbb érdeklődőt vonzó kerekasz-

tal beszélgetés az egyik legjobb példa, amely a hivatásos magyar szimfonikus zenekarok lehetőségeit, nehézségeit taglalta, és amelyik egyértelműen megfogalmazta az egyik legsürgetőbb megoldandó feladatot: az alapfokú zeneoktatás rendbetételét, feltételeinek, hatékonyságának javítását.

Zsoldos Dávid, a Magyar Zenei Tanács elnökeként vezette a beszélgetést négy olyan budapesti zenekarvezetővel, akik együttese nem tartoznak a kiemelt államilag támogatott zenekarok közé, így működésük a leginkább ki van téve a piaci feltételeknek. Két rendszerváltozás után alakult zenekar is helyet kapott a színpadon, így az Óbudai Danubia zenekart Hámori Máté, a Budafoki Dohnányi Zenekart Hollerung Gábor képviselte. A másik két résztvevő hosszú múlttal rendelkezik a magyar zenei életben, egyikük, a Lendvai György által irányított MÁV Szimfonikus Zenekar a mai napig számíthat a vasúttársaság támogatására, míg a Keller András által vezetett Concerto Budapest, a Posta egykori együttese mögül már kihátráltak az egymást váltó névadó szponzorok. A szervezők szeretnék volna a színpadon látni a Budapesti Fesztiválzenekar vezetőjét is, ők azonban éppen egy turnén tartózkodtak, így egyetlen vezető beosztású képviselőjüket sem tudták Budapestre küldeni.

Budapesten évek óta rekordszámú szimfonikus zenekar küzd a közönség figyelméért, egy kétmillió városban tíz magas színvonalú hivatásos együttes páratlan adottság az egész világot tekintve. Ezeknek az együtteseknek most a vírus által megtépázott piacon, a koncerttermekből hiányzó turisták és a csak részben visszatérő idős közönség mellett kell bizonyítaniuk létjogosultságukat a zenei életben. A beszélgetés főbb témakörei arra fókuszolták, hogyan lehet pozicionálni ezeket az együtteseket, hol vannak a közös érdekek, mibe szóljon bele az állam és miben döntsön a szakmai konszenzus. A *brandépítés* és a közönség számának jelentőségét érintő beszélgetés a – valójában teljes egyetértésben zajló – „vita” második felére vált igazán fontossá, akkor fogalmazódott meg ugyanis: a pénzbeli támogatás kérdésénél is nagyobb problémával néz szembe a magyar zenei élet, és ez pedig a zenei képzés látványos lejtmenete. Ennek csak egyik folyamánya a közönség-utánpótlás, sokkal nagyobb problémát jelent a zenész-utánpótlás, és ezen a téren meg is kongatták a vészharangot. Az alap- és középfokú zeneoktatás minőségének hosszú ideje tartó, egyre gyorsabb ütemben történő romlása ugyanis mára már a próbajátékok színvonalán is egyértelműen látszik. A résztvevő zenekarvezetők egyetértettek Hollerung Gábor kijelentésével, miszerint – kevés kivételtől eltekintve – világossá vált számukra, leginkább csak egymástól tudnak az üres helyekre próbajátékon zenészeket találni, a magyar főiskolákon és a

Zeneakadémián frissen végzett hangszeresek ugyanis hosszú évek óta egyre inkább képtelenek megugrani a próbajátékok követelményeit.

Nemcsak a zenekari munkára nem készítik fel őket, de a hangszerjáték technikai elvárásait is jelentősen alulmúlják. Hámori Máté úgy fogalmazott, hogy „aki ma Magyarországon elvégzi a főiskolát, egyáltalán nem áll azon a színvonalon, hogy egy próbajátékon megfeleljen”. Mindezt frissen szerzett tapasztalatára alapozta, ugyanis nagy létszámú meghallgatáson volt éppen túl, és a beszélgetés után is próbajátékokra sietett vissza. Elhangzott az is, hogy eközben azok a magyar fiatalok, akik külföldön tanulnak a zeneművészeti felsőoktatásban, általában sokkal jobb esélyekkel, használhatóbb tudással rendelkeznek. Jelezte is mindegyik beszélgetésben résztvevő zenekarvezető, hogy egyetértenek Keller András régóta hangoztatott alapelvével, amely a zeneakadémiai oktatásban a zenekari képzés fontosságát hangsúlyozza. Abban is egyetértettek, hogy ennek érdekében közösen kell fellépni, megoldási javaslatokat keresni és tárgyalni, azt ugyanakkor leszögezték: a Zeneakadémia oktatási rendszerébe a hazai zenekarok nem tudnak kívülről beavatkozni. A színvonalas felsőfokú oktatás feltétele pedig már az első ének- és zeneórákon kezdődik, így a fókusztsz mindenképpen az alapfokú zeneoktatásra és az általános iskolai énekórákra kell helyezni.

Az is kiderült, az elmúlt évek állami támogatásait a magyar zenekarok többé-kevésbé megfelelő mértékűnek tartják, a kisebb-nagyobb különbségek ellenére, egyfajta aranykornak nevezhető a Covid előtti hazai zenei élet. Ugyanakkor az is látszik, ha ugyanez a célzott támogatás és béremelés nem kerül be az alapfokú zeneoktatásba, a világszínvonalú magyar zenei élet rövid ideig maradhat talpon. Sőt, egyre inkább zenész-importra szorul majd, szemben azzal, hogy mostanáig elsősorban exportáltuk a keresett magyar zenészeket a világ vezető zenekaraiba. „Az utolsó órában vagyunk” – fogalmazott pesszimistán Hámori Máté, aki azt is elmondta: a Covid alatt készítették egy széles körben használható segédanyag-sorozatot, zenefelvételekkel, óratervekkel általános iskolai énektanárok számára. Ez jelenleg tesztelés alatt áll, de jövőre országosan is kijönnek vele. Keller András úgy fogalmazott, hogy szeretné, ha a zeneművészet megbecsültsége közelebb kerülne a sportéhoz, Lendvai György pedig a mindennapos testnevelés mellett a mindennapos éneklés szükségességét hangsúlyozta. Legalább az általános iskolai oktatás első hat éve során.

A zeneoktatás színvonalának, presztízsének növelése mellett abban is egyetértettek a kerekasztal-beszélgetés résztvevői, hogy ha közönséget szeretnének, valamilyen formában jobban kell követniük a társadalom, illetve a

Fotó: VALUSKA GÁBOR

közönséget alkotó, vagy a potenciális közönségbe tartozó fiatalok szokásainak változásait. „A zene az érzelmekre hat, erre pedig most különösen nagy szüksége van az érzelmi kérdésekben nagy problémákkal küzdő társadalomnak – fogalmazott Hollerung Gábor.

A Bach 2 Future konferencia másik két kerekasztal-beszélgetése is széles érdeklődésre adott okot: a délelőtti időszakban a Kreatív Európa pályázatokról volt szó. Többek között a sikeres pályázás módjairól beszélgetett Gida Bettina a Kreatív Európa iroda részéről három sikeres pályázóval: Réz Györggyel, (HEMI, Hub for the Exchange of Music Innovation), Szálka Zsuzsannával (MusicaFemina Hungary) és Nagy Klárával (MOST, Hangvető). A konferenciát záró kerekasztal-beszélgetés a vidéki zenei fesztiválok működésére koncentrált Borsa Kata (Magyar Fesztivál Szövetség) moderálásával. Ezen négy vidéki fesztivál kapott helyet. A nagy múltú Szegedi Szabadtéri Játékok, amelyet Barnák László képviselt, a mindenféle helyi adottságra rációzó, Kaposvár méretéhez és turisztikai jelentőségéhez képest óriási eredményeket felmutató, nemrég megújult Kaposfest részéről Hornyák Balázs vett részt. Mészáros Zoltán volt jelen az egyik legjelentősebb hazai fesztivál, a Veszprémfest megálmodójaként és igazgatójaként, és az új fesztiválnak számító Debreceni Játékok képviselőjében a Co-Opera igazgatója, Vadász Dániel ült a színpadon. A vidéki fesztiválélet kapcsán egyértelműen megfogalmazódott, hogy a fesztiválok közönsége nem a környék lakosaira koncentrálódik, hanem nagy szám-

ban a fővárosi és külföldi érdeklődőkre alapoz. A résztvevők egyértelműen megfogalmazták: a fesztiválszektor függ leginkább az állami támogatástól a hazai klasszikus zenei területek közül. Elhangzott: Németországban például elmaradt fesztivál esetén az eredetileg folyósított támogatás 90 százalékát utalja az állam, Magyarországon az a trend, hogy elmaradt fesztivál esetén egyáltalán nem érkeznek be a korábban megígért támogatások, legfeljebb a kompenzációk. Annak ellenére, hogy egy fesztivál létrehozása egész évben zajló munka, amelynek akkor is van bérköltsége, irodabérleti díja, ha végül minden munkájuk kárba vész, mert a fesztivál a járvány miatt elmarad. Ugyanakkor mindenki bizakodó volt az elmúlt évek tapasztalatai alapján, hiszen az őszi, téli, tavaszi lezárások és korlátozások mindig feloldódtak a nyári turistaszezonra.

Zászlóshajók címmel két nagyon sikeres program került reflektorfénybe. Besszer Szilvia arról beszélt, hogy az első Cziffra-émlékettől a Cziffra-fesztiválokra át hogyan sikerült eljutni a nemzetközi együttműködésen nyugvó emlékévként programjáig. Vashegyi György, a konferenciát támogató Magyar Művészeti Akadémia elnöke a Haydneum megalapításához vezető régizenei folyamatokat világította meg, illetve mindazokat a lehetőségeket, amelyeket a hazai zenei élet számára ez az új intézmény a jövőben nyújthat, de a találkozón szó volt a digitalizációról is, amely korunk egyik megkerülhetetlen feladata, perspektívája.

Kiss Eszter Veronika

Nemzetközi vizeken

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége 2021-ben is aktívan részt vett nemzetközi szervezetek munkájában.

Az ISPA (International Society for the Performing Arts <http://www.ispa.org>), vagyis a *Nemzetközi Előadó-művészeti Társaság*, egy 1948-ban alapított, New York-i székhelyű szervezet, mely a világ legjelentősebb előadó-művészeti intézményeinek vezetőit, művészeket, művészeti menedzsereket tud tagjai sorában. Célja a szakmai szektor résztvevői számára kapcsolatok kialakításának biztosítása, a szakmai továbbfejlődés lehetőségének biztosítása, új produkciók megismertetése és átvétele, nemzeti, regionális és globális változások feldolgozása, jó példák megismerése és elsajátítása.

Magyar részről Szövetségünk korábbi elnöke, Kovács Géza 2004-ben vette fel először a kapcsolatot a szervezettel, majd közbenjárására a MÜPA és a Liszt Ferenc Zeneakadémia vezetői is csatlakoztak az ISPA-hoz. (Kovács Gézát több ciklusban választották be az Igazgató Tanácsba, illetve tüntették ki az alapítóról, Patrick Hayes-ről elnevezett, a kimagasló művészeti menedzseri munkát honoráló díjjal.)

Az ISPA évente két kongresszust szervez: januárban New Yorkban, júniusban a világ valamely, a szakterület szempontjából releváns helyen. Ez év elején azonban a világjárvány miatt nem volt lehetőség személyes részvétellel kongresszust szervezni, ezért január 11–15. között interneten lehetett részt venni a rendezvény előadásain, amelyek a nyilvánosság számára nem hozzáférhetők, ám hasznos szakmai ismereteket nyújtanak.

2021 őszén, másfél év bezártság és Zoom meetingek után, már személyes részvétellel tudta megrendezni soron következő konferenciáját és közgyűlését a Pearle*. (Performing Arts Employers Associations League Europe: az európai előadó-művészeti szervezetek brüsszeli székhelyű szövetsége). Amint az a Pearle* honlapján nyomon követhető, az előadó-művészetet érintő EU-jogalkotás előkészítésében jelentős szerepet vállal. Elsősorban munkajogi, szerzői-és előadó jogvédelmi, egészségi és munkabiztonsági, kereskedelmi, médiajogi kérdésekben érvényesítette érdekeit. A Pearle* – Live Performance Europe egy európai szövetség, amely tagjain keresztül több mint 10 000 színházat, színházi produkciós társaságot, zenekart és zenei együttest, operaházat, balett- és táncársulatot, fesztivált, koncerttermet, helyszínt, valamint technikai beszállítót és egyéni vállalkozót képvisel egész Európában.

A mostani rendezvénynek a luzerni KKL – Kulturális és Konferencia Központ adott otthont a luzerni tó partján, házigazdája pedig a svájci hivatásos zenekari szervezet, a Dachverband der Schweizer Berufs-Orchester

volt, mely szintén tagja a szövetségnek. Szövetségünk részéről két kiküldött volt jelen: Kovács Géza, aki 1996 óta tagként, és több éven keresztül elnökként segítette a Pearle*munkáját, most pedig elbúcsúzott a szervezettől, valamint Szabó Péter, aki – átvéve a stafétabotot – folytatja a magyar zenekarok képviselőjét a nemzetközi szervezeteknél.

Mindamellet, hogy hosszú idő után újra személyesen tudtak találkozni a szervezetek delegáltjai, lehetőség volt megünnepelni a Pearle* megalakulásának 30. évfordulóját, melynek a Magyar Szimfonikus Zenekarok szövetsége 25 éve tagja. A konferenciának 49 résztvevője és 15 előadója volt.

A hivatalos programok és előadások előtt, melyek szeptember 29–30-án kerültek megrendezésre, a zenekarokat képviselő szervezetek delegáltjai egy külön megbeszélést tartottak a KKL épületében, ahol mindenki beszámolt arról, hogy miként érintette őket a Covid helyzet, hol miként segítették a kormányok a komolyzenei területen foglalkoztatottakat, valamint a harmadik hullám lecsengése után, hol miként kezdheték/kezdhetik újra az együttesek a működésüket.

Külön témakör volt a BREXIT által kialakult helyzet, mely a jövőben megnehezíti a Brit együttesek Európában történő fellépését és vice versa.

A hivatalos események első napján két genfi székhelyű nemzetközi szervezet, a WIPO (a Szellemi Tulajdon Világszervezete) és az ILO (a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) előadóinak részvételével a Pearle* megerősítette nemzetközi kapcsolatait szerzői jogi és munkaügyi kérdésekben. A küldöttek a foglalkoztatással, a nemek közötti egyenlőséggel és sokszínűséggel, készségekkel és mobilitással kapcsolatos ágazaton belüli fejleményekről is beszéltek: olyan témákról, amelyek különösen fontosak a világjárvány után, valamint az EU és az Egyesült Királyság közötti új kereskedelmi kapcsolatok kapcsán.

A résztvevők hasonló tapasztalatokat osztottak meg a jegyértékesítést illetően. Eszerint láthatóan ismét szeretne a közönség élő koncerteken, színházi előadásokon részt venni, de a jegyvásárlást az utolsó napokra hagyják, van ahol koncert előtt 1-2 nappal ugrik meg a jegyek eladása, legkorábban pedig az előadás előtt 1 héttel, de végre ismét lehet teltházak koncerteket megvalósítani.

Bár szeptember végén szinte már Európa-szerte lehetett koncerteket tartani, de Németországban továbbra is 1,5 méter távolságot kell tartani a művészek között a próbákban és a színpadon is.

A szlovén kormány egyedi módon indította újra a kulturális területet, így a színpadon egyszerre legfeljebb 10 fő tartózkodhatott, a nézőtéren pedig csupán kettő. (!) A terület képviselői válaszként azt találták ki, hogy a 2 fő néző mindig újságíró volt, akik megírták véleményüket egyrészt az előadásról, másrészt arról, hogy milyen szörnyű nekik is és a művészeknek is, hogy csupán ketten ülhetnek a nézőtéren. Az eredmény nem maradt el. A sajtókampálynak köszönhetően rövidesen engedték a nézőterek 20%-os feltöltését.

Ugyancsak sajtószerű rendelkezés lépett életbe Franciaországban: a francia vasúttársaság úgy döntött, hogy bizonyos méret fölött nem lehet csomagot felvinni a vonatokra. Ez jelen pillanatban azt eredményezi, hogy például csellóval nem lehet vonaton utazni. Ha valaki mégis megteszi, akkor (amennyiben észleli a kalauz) 150€ bírságot kell fizetnie. A muzikusok szeretnék elérni, hogy – hasonlóan a légitársaságok gyakorlatához – külön jeggyel felengedjék a hangszereket a szerelvénnyekre.

Belgiumban több játszóhely jövője került veszélybe, mert bezárják azokat, ahol nem tudják biztosítani az előírt szigorú normákat.

A konferencia fontos témája az élő előadás fenntarthatósága a körkörös gazdaságon keresztül, az épületek

energiahatékonysága, a mobilitás és az élő előadókkal foglalkozó szervezetek ökológiai stratégiái voltak. A vita középpontjában a fenntartható produkciók létrehozása és a gyakorlati együttműködés volt, a különböző stratégiák megosztása és az összes tagszervezet bevonása Európa-szerte.

A hosszútávú fenntarthatóság vizsgálata kapcsán az is szóba került, hogy van-e értelme a zenekarok utaztatásának nagy távolságokra, más földrészekre, hiszen ezzel fokozódik a károsanyag kibocsátás. Javaslatként hangozott el, hogy minden résztvevő korszerűsítse a koncerttermek világítását, fűtését, szellőztetését a fenntarthatóság érdekében.

A Pearle* 30. évfordulójának megünneplésére a konferencia programja a jövőbe való betekintést is zászlójára tűzte. A világjárványt követő társadalmi változások hatására a kiváló előadókból álló beszélgető társak, Georg T. Roos, luzerni székhelyű neves futurologus moderálásával, azt a kérdést vizsgálták, hogyan fognak kinézni az élő előadások harminc év múlva, és hogyan járulnak hozzá a társadalmi fejlődéshez.

A 30. évfordulóját ünneplő konferencián a tagok bemutathatták a saját szervezeteik által elért eredményeket és tevékenységet.

Szabó Péter

Minden karmesternek meg kellene tanulnia egy kicsit hegedülni

„Mindig is szerettem volna magyar zenekarral dolgozni” – mondta lapunknak Leonard Slatkin

Minden karmesternek meg kellene tanulnia egy kicsit hegedülni, mert ez sokkal könnyebbé teszi a zenekari munkát – vallja a hatszoros Grammy-díjas Leonard Slatkin, az Egyesült Államok ünnepelt karmestere, aki maga is hegedűsként kezdte a zenetanulást. A világhírű dirigens először járt Budapesten, a MÁV Szimfonikusokat vezényelte november 19-én a Zeneakadémián. A műsor érdekessége volt, hogy az általa hozott darabok között egy itthon kevésbé ismert Dohnányi-mű is szerepelt, illetve egy amerikai darab magyarországi bemutatója. Az USA Nemzeti Művészeti díjával kitüntetett karmesterrel a próbafolyamat során beszélgettünk.

■ *Hogy halad a munka a zenekarral?*

– Jól! Ez az első alkalom, hogy magyar zenekart vezénylek. Nagyon elégedett vagyok velük, valóban egyszerű zenészek! Keményen dolgozunk, azzal foglalkozunk, hogy a muzsikusok megértsék, mi is az én elképzelésem a darabokról. Ebből az összeállításból az egyik ismert, sokat játszott mű, a másik kettő viszont nem. Beethoven Eroicája kapcsán csak a zenéről beszélgettünk, a hangokat mindenki jól ismeri, sokszor játszott, ugyanakkor például Dohnányi műve esetében leginkább tanítom a többségnek. Ez egy nagyon ritkán játszott, de csodálatos darab.

■ *Miért éppen ezeket a műveket választotta? Mi a kapcsolat a darabok között? Van egyáltalán?*

– Nem igazán. Általában, amikor először vezénylek egy zenekart, azt szeretném megéreztetni velük, ki is vagyok én, hogyan tudunk együtt dolgozni. Mindig viszek magammal egy amerikai művet, ezt fontosnak tartom. Időnként olyan darabot választok, amelyik kifejezetten „amerikainak” is hangzik, egy kicsit populáris, a ritmusa, az energiája olyan tipikusan „amerikai”. Máskor viszont nem ilyet hozok, ahogy most is. Corigliano Európában nem igazán ismert, nem úgy, mint Samuel Barber. Az Elégia egy olyan mű, amelyet Corigliano Samuel Barbernek dedikált, és egy kicsit úgy is hangzik, mint Samuel Barber zenéje: romantikusabbnak és európaibbnak. A másik mű, Dohnányi fisz-moll szvitje megint más. Dohnányi nem volt nemzeti zeneszerző abban az értelemben, mint Kodály vagy Bartók. Az ő zenéje abba a zenei nyelvben tartozik, ahová Strauss, Mahler és a többi késő romantikus zeneszerző. Ezzel a darabbal én magam is sokat foglalkoztam, jól ismerem, még felvételt is készítettem belőle. Nagyon szeretem! Kifejezetten jó ötletnek tűnt, hogy éppen ezt a Magyarországon kevésbé ismert darabot hozzam magammal, így megismertethessem a zenekarral a saját hazájuk ze-

neszerzőjének egyik remek alkotását. Azt hiszem, valóban élvezik és szeretik ezt a művet!

■ *Rengeteg zenekarral dolgozott, köztük a legjobbakkal. Magyarország nagy zenei hagyományokkal rendelkezik, a legtöbb neves zenekarban találunk magyar zenészeket. Milyen benyomásai vannak a közös munkáról?*

– A legjobb, ha onnan közelítünk, hogy manapság szinte minden zenekar nemzetközi, a világ minden tájáról vannak benne zenészek. Most viszont egy olyan zenekarral állok szemben, amelynek valószínűleg minden tagja magyar. Amikor egy zenekar nemzetközi, a zenészek a legkülönbözőbb háttérrel érkeznek, és ez megváltoztatja azt, ahogy a zenekar megszólal. Valószínűleg ötven évvel ezelőtt könnyebben meg tudtam volna fogalmazni, mitől jellegzetes, különleges egy magyar zenekar hangzása, ez ma már sokkal nehezebb. Manapság a zenekarok hangzása világszerte nagyon hasonló. Talán a különbség a fafúvósok játékában érhető tetten, van egy sötét vibrató, ami magyar sajátosság, a klarinétok szintén sötét tónusú hangon szólnak. Ezek azok a dolgok, amik a régi hagyományból erednek. Szerencsére olyan családból jövök, ahol vonósok voltak, és a családom tagjai az orosz iskolán nőttek fel, ami ugyan nem azonos, de elég közel áll a magyar vonós hagyományokhoz. A darabok kapcsán ezért könnyen tudok arról beszélni, hogy milyen legyen a vonónyomás, a vonósebeség, milyen vibrató kell, vagyis, hogy kell technikailag megvalósítani mindazt, amit hallani szeretnék.

■ *Ön is hegedűsként indult. Nagyon sok remek karmester kezdte hegedűművészként, és ennek van is hagyománya itt a MÁV Szimfonikusoknál, elég, ha csak Takács-Nagy Gábort, Csaba Pétert említjük. Segíti a közös munkát, ha a karmester tud hegedülni?*

– Persze, sokkal könnyebbé teszi. Ha az ember megállítja a zenekart, és mondani próbál valamilyen instrukciót,

FOTÓ: LEWEL LI

■ *Ez még az az időszak, amikor teljes volt a lezárás.*

– Igen. Az első időkben egyáltalán nem lehetett együtt dolgozni, a zenészek átmentek a Zoomra, mindenféle vegyes tartalmat tettek fel a netre, megpróbálták például Zoomon összehozni a zenekart. Bár ez elsőre érdekes lehet, de szakmailag sok értelme nincs, és én nem is pártoltam ezeket. A lezárások legrosszabb hozadéka azonban az volt, hogy nem lehetett tanítani a fiatalokat. Egyszerűen ahhoz, hogy a hangszeroktatásnak értelme legyen, egy teremben kell lenni a növendékkel. Tudom, sok tanár megpróbálta online, de nem volt sikeres, mert egyszerűen neten keresztül nem lehet úgy hallani a hangot, úgy érzékelni a hangerőt, a hangszínt, ahogy élőben. Ez az egyik probléma. A

másik a lemorzsolódás. Ez nem egyformán jelentkezett Európában és Amerikában.

■ *Mi volt a főbb különbségek oka?*

– Itt, maguknál, és úgy általában Európában ezen a téren talán jobb volt a helyzet. Európában, ha az ember zenekarban zenél, akkor munkaviszonyban alkalmazák egy államilag meghatározott életkorig, és utána nyugdíjba kell mennie, akkor is, ha még képes lenne ellátni a munkáját. A zenész és a munkaadó is pontosan tudja, hány év munkával számolhat. Amerikában nem így van. Mindenki addig muzsikálhat egy zenekarban, ameddig csak akar, vagy ameddig bírja, sok zenész idős korában is folytatja, és amíg nem lép ki magától, addig nem lehet őt elküldeni. Ez két dolgot jelentett. Egyrészt korábban nem tarthattunk próbajátékokat az új zenészeknek, mert nem voltak felszabadult álláshelyek. Másrészt a bizonytalanság miatt azok, akik eddig nem álltak fel, de már jogosultak voltak a nyugdíjas juttatásaikra, hirtelen úgy döntöttek, ki tudja, meddig tart a járvány, az egészség a legfontosabb, és egyszerre nagyon sokan otthagyták a munkát. Régen volt két-három betöltetlen állás, most van 14-15, ez azért adott esetben túl sok. Van két-három zenekar, amellyel rendszeresen dolgozom. Amikor újra fel lehetett venni a munkát, elmentem az egyikhez, és megdöbbenve tapasztaltam, hogy alig ismerem valakit a zenészek közül, másfél év alatt szinte mindenki lecserélődött. Probléma az is, hogy a sok nyugdíjba vonult zenész helyére nem találnak új jelentkezőt, vagy ha találnak is, sok idő, amíg egy zenekarból valódi együttes lesz. Gondot okozott a zenekarok vezető karmestereinek az is, hogy hosszú ideig nem találkozhattak a zenészekkel. Az ő dolguk, hogy megteremtsék a zenekar egységes hangzását. Volt egy hosszabb elvesztegetett időszak a lezárások miatt. Minimum hat-nyolc hét intenzív folyamatos munkát igényel, amíg ez az egy-

tízből kilenc esetben a vonósokhoz beszél. Ha érti a technikát, ismeri a technikai kifejezéseket, könnyen és pontosan meg tudja fogalmazni, hogyan is szeretné hallani. Ha nem tud hegedülni, akkor csak keresgéli a kifejezéseket, kérdezi a hegedűsöket, éneklí, mutatja, milyen hangot szeretne.

Fontosak a zongoratanulmányok, de a zenekari hangzáshoz nem feltétlenül a zongora szükséges. Azt gondolom, minden karmesternek meg kellene tanulnia egy kicsit hegedülni.

Nem kell jól játszani, sőt, akár kifejezetten szörnyen is lehet, nem kell előadói minőségben, elég alapszinten, de érteni és érezni kell, hogyan szólal meg ez a hangszer. Ez sokkal könnyebbé teszi a zenekari munkát és pontosabbá a zenészekkel a kommunikációt.

■ *Mennyire változtatta meg a zenei, azon belül is a zenekari életet a Covid? Mennyire jelentős a lemorzsolódás a szakmában?*

– Három könyvet is írtam, a harmadik tavaly ősszel jelent meg, a címe Klasszikus keresztvezetések: A 21. századi zenéhez vezető út. Az ötletet a könyvemhez az adta, hogy visszatekintsünk és számadást készítsünk arról, hogyan változott meg a zenei élet az elmúlt ötven év során: a játéktípus, a zenekarok összetétele, szervezési modelljei. Amikor kész lettem a szöveggel, akkor kezdődött a Covid. Van egy honlapom, ahová minden hónapban írok cikkeket, itt kezdtem el foglalkozni a járvány hatásaival a zenei életre. Végül ez került a könyvem záró fejezetébe, arra a kérdésre keresve a választ, hogy hogyan is kezeljük a helyzetet, amikor majd újra tudunk dolgozni.

séges hangzás visszatér, ez nem úgy működik, mint más szakmáknál, hogy azonnal lehet folytatni onnan, ahol előtte abbamaradt. A változások nagyon erőteljesek most. Sok kérdésen alapvetően el kell gondolkodni.

■ *Melyek ezek?*

– Ilyenek például, hogy hogyan változtassuk meg a repertoárt, hogy nagyobb arányban kell felvenni a zenekarokhoz fiatal zenészeket, hogy át kell gondolni a zeneoktatás mikéntjének kérdését, az iskolai rendszerben való zeneoktatást.

Az oktatás kérdésének megoldása az egyik legfontosabb feladat szerte a világon.

A másik a közönség kérdése. Amikor visszatérhetünk az élő koncertekhez, mindenki azzal próbálkozott, hogy a régi közönségét visszaszerezze, az emberek pedig nem jöttek olyan arányban, ahogy régen. Azzal senki sem foglalkozott, hogy új rétegeket, új csoportokat, fiatalabb korosztályba tartozókat nyerjen meg közönségnek. A Metropolitan az egyik legjobb példa erre. Most nagyjából minden második szék üres. Miért? Mondhatnánk, hogy az emberek óvatosak, én is az vagyok, ez bizonyára igaz is. Ugyanakkor nem mehetünk el amellett, hogy a jegyárak iszonyú magasak, és az emberek a jelenlegi helyzetben már nem engedhetik meg maguknak, hogy kifizessék. Ez is a változás része.

■ *A stream világa viszont rendkívül mobil, ez is a változás része. Mit változtatott a hangversenyéleten a hirtelen állandóvá váló közvetítés?*

– Nagyon hasonló a helyzet, mint azoknak a vitáknak az idején, amik akkor voltak, amikor bejöttek a felvételek, és egyesek azzal érveltek, hogy az emberek majd azt mondják: most, hogy megvettem lemezen, minek mennék élő koncertre. Tudjuk, hogy nem így történt, a lemezek nem csökkentették a koncertre járást. A streamelt koncertek arra jók, hogy megmutassa az adott zenekar a világnak, milyen is ő, de ugyanakkor azt is jelezzék, hogy a koncertélmény az mindig más lesz. Ott az az élmény lényege, hogy más emberekkel együtt hallgathatunk zenét. A streamelés jó és hasznos dolog, de nem szabad összekeverni az élő koncerttel. Két különböző módja a művészet bemutatásának. Semmi sem fogható ahhoz az élményhez, amit a koncerten való személyes jelenlét okoz.

■ *Ezek szerint egész mást szánna az online térbe, mint a hangversenytermekbe?*

– Szeretnék egy találó hasonlatot mondani. Hollywoodban nőttem fel. Imádom a mozifilmeket! Mindig is oda voltam értük. Mindent megnézek, amit csak lehet, nem számít, milyen műfaj. Egész életemben sokat jártam moziba, de aztán jött a Covid, és nem lehetett. Gondoltam, nem baj, nagyon jó videórendszerem van

otthon, nagy képernyővel, profi hangszórókkal, tényleg jól látszik, jól szól. Még örültem is, hogy legalább megspórolom azt az öt dollárt, amit a popcornra költöttem volna. Amikor viszont megnyitottak a mozik, az első film, amire beültem, a Godzilla versus King Kong volt. S hogy miért? Mert ez a típusú film egyszerűen nem érvényesül igazán egy otthoni mozirendszeren keresztül. Kell a hatalmas vászon, a nagy tér, a rengeteg hanghatás az élményhez. A kis otthoni képernyőn, a nyugalomban remekül élvezhető bármelyik művészfilm vagy krimi, akár még jobban is, mint a moziban, de a King Kong-típusúak nem. Ugyanez a helyzet a koncertekkel. Vannak részletek, amiket meg tud világítani egy közvetítés, és van az a hangzásélmény, amit nem képes átadni. Meg kell különböztetnünk azokat a koncerteket, amelyeket lehet otthon is élvezni, és azokat, amelyeket nem igazán, és amelyek csak élőben lehetnek sikeresek.

■ *Mit tervez a következő időszakra? Mikor vezényel legközelebb?*

– A budapesti koncertem után eredetileg Moszkvába mentem volna, de a jelenlegi járványhelyzet ezt nem teszi lehetővé. Már itt voltam Budapesten, amikor megjelent a felhívás: Magyarország is olyan besorolást kapott a fertőzöttség magas foka miatt, hogy nem javasolják úticélnak. Én nagyon óvatos vagyok, ha ez a felhívás otthon ér, nem indulok el, de már itt voltam, nem volt mit tenni. Már nem vagyok vezető karmester, zenekarigazgató, nincsenek kötelezettségeim, nem kell terveket készítenem, értekezleteken ülnöm, szabad vagyok. Mivel Moszkvába nem mehetek, így most a feleségemmel maradunk Európában, és egy kis vakációra indulunk Bordeaux-ba, aztán a Lyoni Nemzeti Zenekarral lesz néhány koncertem, ahol korábban zeneigazgató voltam. December második felében visszamegyünk az Államokba, és egy újabb feltöltődésre megyünk a Galapagos-szigetekre. Január végén indulnak majd az újabb koncertek, vezényelni fogok többször New Yorkban, majd a tervek szerint Spanyolországban. Mivel nincsenek kötelezettségeim, akkor megyek, ha hívnak, van szabadidőm. Nagyon szeretek főzni, legszívesebben a konyhában tartózkodom. Élvezem az életet. Szívesen mondtam igent a magyarországi meghívásra is. Egyrészt mindig is szerettem volna magyar zenekarral dolgozni, és erre korábban nem volt alkalmam, másrészt nagyon érdekelt Budapest, feltétlenül el akartam egyszer ide jönni. A nagyvárosokat nagyon szeretem felfedezni, az itteni gyönyörű épületek pedig lenyűgözőek. Az élő cigányzene is érdekes programnak ígérkezik, felvételen már hallottam, de kíváncsi vagyok, milyen lehet a valóságban. Szívesen jönnék újra, de akkor már nemcsak Budapestet nézném meg, hanem a vidéket is. Kíváncsi lennék az olyan eldugott falvakra is, ahol senki sem beszél angolul. Budapest bizonyos értelemben nemzetközi nagyváros, a kis falvakban vidéken pedig az igazi Magyarországot lehet megtalálni, és engem az is nagyon érdekel.

Kiss Eszter Veronika

Vissza kell adni a reményt az embereknek...

Budapesti beszélgetés Pier Giorgio Morandi karmesterrel

Pier Giorgio Morandi jelenleg az olasz operarepertoár egyik legnagyobb tapasztalattal rendelkező, avatott, nemzetközi hírnévű interpretátora. Tíz éven át volt a milánói Scala zenekarának első oboistája, majd karmesteri tanulmányokat végzett a salzburgi Mozarteumban Ferdinand Leitnernél. A milánói Scalában Riccardo Muti és Giuseppe Patanè asszisztense volt. 1987-ben részt vett Leonard Bernstein és Seiji Ozawa mesterkurzusán. Ugyanabban az évben elnyerte a Tanglewoodi Karmesterverseny első díját. Rendszeresen vezényel a világ legnagyobb hangversenytermeiben. A Stockholmi Királyi Operának nyolc évig első állandó vendégkarmestere volt. Magyarországon évtizedek óta állandó vendég. Többször szerepelt a Szegedi Ünnepi Játékokon, valamint a Miskolci Nemzetközi Operafesztiválon is. A szimfonikus zenekari repertoár avatott tolmácsolójaként fellépett többek között a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával, a római Santa Cecilia Akadémia zenekarával, a Londoni Filharmonikus Zenekarral, a Veronai Filharmonikus Zenekarral, a Tokiói és az Osakai Filharmonikus Zenekarral, valamint a Helsingborgi Szimfonikus Zenekarral, amelynek öt éven át volt zeneigazgatója. Számos hangfelvételt rögzített, közöttük legutóbb két CD-felvételt a Sony Classicnál az olasz tenor, Vittorio Grigolo európai turnéjával, egyet pedig Jonas Kaufmannal.

I Ön 1981-ben, még a milánói Scala zenekarának tagjaként részese volt annak az emlékezetes előadásnak, amelyen Claudio Abbado dirigálta az Erkel Színházban Verdi Requiemjét a Scala zenekarának és énekkarának élén, a szólista kvartettet pedig Shirley Verrett, Jelena Obrazcova, Kelen Péter és Nyikolaj Gyaurov alkotta. Milyen érzés az ön számára négy évtizeddel később ugyanazon a színpadon vezényelni, ahol korábban Abbado irányításával játszott?

– A Scala egyik repertoárdarabja lévén természetesen nagyon sokszor játszottam a Requiemet Maestro Abbado keze alatt, és később karmesterként is sokszor dirigáltam a világ több pontján. Négy éve éppen itt, a budapesti Operaházban. Az a bizonyos 1981-es előadás azonban mégis emlékezetes marad számomra, ugyanis akkor szereltem le a kötelező sorkatonai szolgálatból, és tértem vissza a Scala zenekarába. A katonaság után ez volt az

első nemzetközi turné, amelyen részt vettem. Az akkori budapesti hangversenyre egy kelet-európai koncertkörút keretében került sor, de ha jól emlékszem, akkor Magyarországgal még valamilyen külön megállapodás is volt, hiszen abban az évben emlékeztünk meg Bartók Béla születésének centenáriumáról.

I Melyek voltak ennek a turnénak az állomásai?

– Az első állomás Drezda volt, majd a megosztott német főváros, Kelet- illetve Nyugat-Berlin következett. Itt vált el tőlünk a tenor szólista, Veriano Luchetti, aki a turné során megbetegedett és csak az utolsó koncerten, Athénban csatlakozott ismét hozzánk. Helyette ugrott be Budapesten az akkor fiatal magyar tenor, Kelen Péter. Ide Prágán keresztül érkeztünk, ahol az előzetes program szerint nekem első oboát kellett volna játszanom. Claudio Abbado ugyanis váltva játszatta velünk az első és a második oboaszólamot. A repülőgépen azonban rosszul lettem, ezért már Drezdában felborult a sorrend, és csak az utolsó koncerten állt helyre, amikor viszont a szólamtársam lett beteg. Emlékszem, Prágából autóbusszal jöttünk, ami sokat várakozott a határon, ezért csak nagyon késve és meglehetősen fáradtan érkeztünk meg Budapestre, ahonnan a koncert után Szófiába, majd Athénba utaztunk.

I Megütötte a fületem, hogy a Scala művészeként sorkatonai szolgálatot teljesített. Ez meglehetősen bizarrul hangzik...

– Pedig így volt. Olaszországban akkor még általánosan kötelező volt a sorkatonai szolgálat. Én azonban nem pont 18 évesen, hanem valamivel később kaptam meg a behívómat, amikor már a Scala zenekarában játszottam.

A színház mindent megpróbált, hogy elintézzé a felmentésemet, de ez valami miatt mégsem sikerült. Így nem volt mit tenni, egyik napról a másikra be kellett vonulnom, és le kellett töltenem a teljes esztendeig tartó sorkatonai szolgálatot. Ráadásul elsőlépcsős, elit alakulathoz kerültem, az alpinókhoz, mivel magam is északi születésű vagyok. Egy darabig még visszajártam a Scalába egyenruhában a 250 km-re fekvő laktanyából, ahová taxit küldtek értem. A taxis természetesen meg volt róla győződve, hogy dezertőr vagyok. Ennek következtében az a furcsa helyzet állt elő, hogy párhuzamosan vettem részt Abbado Scala-beli produkcióiban – köztük az Oedipus Rex, az Erwartung és a Csodálatos mandarin balettelőadásain – és NATO hadgyakorlatokon. Egyszer még éles NATO-bevetésen is voltam. Egy idő után azonban fel kellett hagynom ezzel, mivel a sorozatos eltávozások miatt a katonatársaim szó szerint pokollá tették az életemet, és a parancsnokaim sem bántak velem kesztyűs kézzel.

■ *Ön a világ számos pontján vezényel. Hogyan érintette a pandémia?*

– Ez a világjárvány nem csak anyagilag okozott rettenetes károkat, hanem hatalmas szellemi és lelki pusztítást is végzett. Mivel a családommal Milánóban élek, ezért nagyon közelről érintett az a tragédia, ami Olaszországot főként az első hullám idején sújtotta. Egészen váratlanul, orvul csapott le ránk a járvány, és teljesen felkészületlenül ért minket, senki nem tudta, hogy mi a teendő, mi vár ránk, és hogy milyen eszközökkel tudjuk megvédeni magunkat. Ezért először bezárkóztunk. Természetesen nekem is valamennyi tervezett koncertem elmaradt. De sokkal súlyosabb károk érték azokat a kollégákat, akiknek, mint például a New York-i Metropolitan Opera muzsikusaiknak, egyik napról a másikra ropant meg az egzisztenciájuk. Mivel a Metropolitan Opera nem kap állami szubvenciót, ezért több mint másfél évig zárva tartott. Ráadásul a pandémia következtében a szponzorok gazdasági helyzete is megrendült, ezért egy idő után zenekari és énekkari művészekről is meg kellett válni. Beszéltem olyan kollégával, aki Kalifornia bortermő vidékén vállalt szüretelést, hogy valahogy biztosítsa a megélhetését. Mások más zenekaronál voltak kénytelenek elhelyezkedni. Ha egyszer visszaáll a normális élet, nagyon nehéz lesz ezeket a nagyszerű művészeket pótolni, hiszen nem biztos, hogy mindegyikük visszaszerződik az operához.

■ *Olaszországban legkésőbb a színházak és a mozik álltak vissza teljes üzemmódra. Ön mikortól tudott ismét dolgozni?*

– Közvetlenül a pandémia előtt Párizsban vezényeltem. Tavaly nyáron Athénban dirigáltam két operagálát, és idén nyáron is szabadtéri előadásokon léptem fel. Casertában a királyi rezidencián Anna Netrebko gálaestjét vezényeltem, valamint Torinóban a Pillangókisasszonyt. Ezekon kívül volt egy lemezfelvételem is Lengyelország-

ban. Olaszországban valóban nagyon későn nyitották meg a színházakat és a mozitermeket. Októberben a bolognai Teatro Comunaleban volt néhány Sevillai borbély előadásom, és ha minden jól megy, decemberben Salernóba is visszatérek három Traviata-előadásra. December legvégén a bécsi Staatsoperben lenne két Tosca-előadás, amit vezényelnem kell, de épp ma jelezte a menedzseriroda, hogy ha Ausztriában további járványügyi szigorításokra kerülne sor, akkor lehet, hogy ez is elmarad.

■ *Budapestre mikor jön legközelebb?*

– A tervek szerint jövő év áprilisában, amikor a Simon Boccanegrát fogom vezényelni.

■ *Annak idején zeneakadémistaként ott voltam azon a felejthetetlen Abbado-koncerten, amelyen oboistaként ön is közreműködött. Most újra megnéztem az akkori Requiem teljes előadását a Youtube-on és feltűnt, hogy az ön felfogása sokkal expresszívabb, lágyabb. Kevésbé eltökélt, mintha a kétpólusú világtrend idején biztosabb válaszaink lettek volna az élet egzisztenciális kérdéseire vonatkozóan is.*

– Igen, ez pontosan így van. Annak ellenére, hogy Abbado Requiemjén nőttem fel, és időnként azon kapom magam, hogy anélkül, hogy tudatában lennék néhány dolgot átvettem tőle – mondjuk egy, a kottában nem szereplő crescendót – én is tisztában vagyok azzal, hogy másképp interpretálok a művet, mint ő. Közben eltelt negyven év, és ez alatt a negyven év alatt nagyon sok minden történt, nemcsak a személyes életünkben, hanem az emberiség életében is. De nem szükséges negyven évről beszélni. Elég, ha az elmúlt négy évre tekintek vissza, amikor legutóbb vezényeltem itt Budapesten Verdi Requiemjét. A négy évvel ezelőtti felfogásom sokkal spirituálisabb, sokkal misztikusabb volt. Ma már kevésbé misztikus és sokkal közelebb áll az emberekhez, mint a transzcendens szférához. El kell mondanom, hogy az Operaház együttese és a szólisták a rendkívül kevés próba ellenére is azonnal megértették és a koncerten a legteljesebb mértékben megvalósították az elképzeléseimet. Az elmúlt években tomboló járvány mindnyájunkon nyomot hagyott, és ez tudat alatt is dolgozik az emberben. Korábban sokkal biztosabb jövőképünk volt. Elképzeltük, többé-kevésbé előre kiszámítottuk a jövőnket. Terveink voltak, vagy tervezgettünk. Most egy csapásra minden sokkal bizonytalanabbá vált. A járvány kitörése óta azzal a tudattal élünk, hogy egyik napról a másikra minden gyökeresen megváltozhat. Elveszíthetjük az állásunkat, az egzisztenciánkat, az egészségünket, a szeretteinket. Nem a halál utáni élettől, nem a túlvilágtól félünk, hanem az ittenitől. A jövőnkől. Ezt közvetíti felém Verdi Requiemje. Nem a vallást, nem a misztikát, nem a teatralitást – ahogy gyakran jellemezni szokták. Hanem azt, hogy a remény velünk marad. Hogy vissza kell adni a reményt az embereknek, hogy megszabadulhatunk a gonosztól.

Kaizinger Rita

„Végre abba a korszakunkba értünk, hogy örömezhethetünk!”

Bakó Levente szeretet alapú diktatúráról, saját kottaállványról és huszonöt évről

Hajnali gyakorlásokkal kezdődött a kazánházban és a Zeneakadémia engedéllyel megkapott termeiben, a rengeteg próbának pedig meg is lett az eredménye, az akadémistákból álló rézfúvós kvintett sorra nyerte a díjakat. Az egyik győzelmet követően vették fel kedves zeneszerzőjük, az orosz mérnök és építész, Viktor Ewald nevét, és vitték sikerre szerte a világban. A társulat alapítójával, vezetőjével, Bakó Leventével arról beszélgettünk, hogyan építkeztek, újultak meg újra és újra az eltelt negyedszázad alatt, miként egyeztették össze az együttes feladatait zenekari elfoglaltságaikkal, milyen ünneplést terveznek, és persze, hogy mi lesz a folytatás.

I Ön az együttes motorja kezdettől fogva. A kötelező kamarazene miatt szervezte meg először az együttest a Zeneakadémián?

– Mindig nagy álmom volt, hogy életre hívjak egy nagyon jó rézfúvós ötöst, erre először még Nyíregyházán, a szülővárosomban gondoltam. Ott kezdtem a zeneiskolát, s akkoriban nagyon jó csapat gyűlt össze. Rengeteget kamaráztunk együtt, az volt a tervünk, hogy később a Zeneakadémián ismét összegyűlünk. Mindenkit felvettek, csak nem egy időben, így ez az elképzelés nem valósulhatott meg, viszont továbbra is szerettem volna egy rézfúvós kvintettet, mert lételemem csapatban dolgozni. Így állt össze a zeneakadémiai társaimból, két trombitából, kürtből, harsonából és tubából az együttes, amelynek jelenlegi tagjai: Tarkó Tamás, Sonkovic Lóránd, Magyar Péter, Peresztegi Attila és jómagam. Már az alakulásnál gondoltam arra, hogy nemcsak a hangszeres játék számít, hanem a személyiség is, hiszen mindez temérdek együttlétet kíván, így ezeket a szempontokat is figyelembe vettem, amikor 1996-ban megszületett a társulat.

I Mindent előre megtervezett?

– Kezdetről az volt a cél, hogy világszínvonalú együttesé váljunk. Kész akciótervvel rendelkeztem, láttam, hogyan kell felépíteni egy pályát, mik a szakmai belépők, s az is a fejemben volt, hogy mi következzen a versenyek után, hogyan induljunk el, hogyha már kikerülünk a zeneakadémiai védettségből. Azt is láttam, nem is a kezdet a legnehezebb, hanem az, hogy folyamatosan működni tudjon a kvintett.

I Főleg úgy, hogy közben mindenkinek zenekari feladatokat is el kell látnia...

– Nagy szerencsénk volt, hogy mindannyian más együttesekhez kerültünk, hiszen így lehetőségünk volt az Ewald próbáin, hangversenyein is részt venni. Azért is tudott működni az együttesbeli munka, mert mind-

annyian nagyon akartuk, és mindent feláldoztunk érte. A versenygyőzelmeket követően elég hamar megkaptuk (25 évesen) a Liszt-díjat, így a zenekarvezetők látták, ezek a fellépések nem hagnak, ezért a beosztásokkal is segítettek abban, hogy tudjunk gyakorolni, koncertezni. Mindig abban hittünk, hogy először bizonyítanunk kell, ezért még zeneakadémistaként is először a vizsgán mutattuk meg, mit tudunk, utána indultunk versenyekre. A kezdeti elszántságunkat talán az is jelzi, azért, hogy a két trombita egy hangszínen szóljon, Tarkó Tamással minden reggel 7.15-kor sorban álltunk az Akadémián, hogy fél nyolctól próbálhassunk. Máig hálásak vagyunk az intézmény akkori vezetőinek, Balassa Mariann-nak és Falvai Sándornak, akik megengedték később azt is, hogy már fél hétkor bejöhessünk gyakorolni.

I Gondolom, a kamarazene a zenekari játékra is jótékony hatással volt.

– Nem is tudtam még a pálya elején, hogy mennyire jól jön majd a kamarázás a szimfonikus zenekari munkában. A mai napig érezhető a nagy együttesben, hogy ki az, aki nagyon sokat kamarázik, mert nem csak magával van elfoglalva, amikor megszólal. Adott pillanatban nem attól lesz valami tiszta, hogy mindenki nagyon ügyes, hanem attól, hogy mindenki tudja a helyét, azt, hogy melyik a vezető hang, mire kell a legjobban figyelni. A szimfonikus zenekari játékban a kamarázás nemcsak előnyt jelent, hanem úgy vélem, elengedhetetlen is. S tényleg a kezdetektől mindannyian játszottunk és játszottunk fúvós és szimfonikus zenekarban.

I Mindenben követik az ön elképzeléseit...

– A fiúk egyszer megfogalmazták: nálunk szeretet alapú diktatúra uralkodik. De minden részletre figyelünk. Mindenhová a saját kottaállványunkat visszük, még a legjobb helyekre is. Egyszer ugyanis megtörtént, hogy koncert közepén összeesett a kapott szerkezet, szétgurultak a rajta lévő kották, azóta nem kockáztat-

tunk. Még arra is figyelek mindig, hogy az állványok szabályos háromszögben, szép szimmetrikusan álljanak a pódiumon. Mondták is egyszer a többiek, hogy Levit lehet szeretni, csak néha nagyon nehéz... Ezt vállalom, mert azt vallom, a zene az első, s mindig mindent meg kell tenni azért, hogy csodálatosan szólaljon meg. Ha valaki kilép a pódiumra, akkor minden gondot félre kell tudni tenni és csak az előadásra koncentrálni.

■ *Ami nagyon nehéz, az a negyedszázadon keresztüli, folyamatos színvonalartartás, megújulás...*

– Sosem voltam a megalkuvás híve, már a kezdeteknél azt gondoltam, a legjobbnak kell lennünk, ezért volt a próbák tömkelege, lehetetlen időkben, ünnepnap nélkül, hosszú éveken keresztül. 1998 és 2001 között tíz nemzetközi versenyen indultunk, s mindenhol I. és II. díjjal tértünk haza. Egyszer lettünk csak harmadikak, amikor elnéztük a kiírást... Nagyon akartam, hogy jó legyen az együttesünk, mindent kitaláltam, ami ebben segíthet, de hogy a többiek miért jöttek velem, nem is tudom. Hiszen kezdetben szinte ingyen játszottunk, a díjak is igazából csak dicsőséget jelentettek. De annyira hallgattak rám, hittek bennem például akkor is, amikor Narbonne -ba indultunk versenyre, ahová két nap volt autóval az út. Két kocsival keltünk útra, s azt is tudtuk, ennyi időt nem hagyhatunk ki a gyakorlásból. Így amikor háromóránként pihenőt tartottunk, akkor a parko-

lókban kipakoltuk a kottáinkat, s eljátszottuk a verseny darabjait, minden megállóra jutott egy forduló. Hamar lett lelkes közönségünk a környékbeliekből, aztán jött is az első győzelem... Az Ewald elindított egy hullámot a Zeneakadémián, utánunk rengeteg együttes alakult, ezek a társulatok sok mindenben követték a példánkat. A mi nagy elődünk egyébként a Budapest Brass Quintet volt, ők a Maurice André Versenyt nyerték meg a hetvenes évek végén, s akkor az a győzelem elég volt egy nemzetközi karrier elindulásához. Nekünk már nem volt ilyen „könnyű” a dolgunk, hiszen a díjak mellett folyamatosan bizonyítanunk kellett a különböző menedzsmenteknek, hogy miért is érdemes velünk foglalkozni.

■ *Például olyan repertoárt kell felépíteni, amivel folyamatosan lehet külföldön és itthon is koncertezni.*

– Így van, s az első időben hibáztam is, mert a versenyek után, a koncerteken a megmértetések programját kezdtük játszani. Fél év után rá kellett jönnöm, hogy bár ezek a darabok szakmailag óriási kihívást jelentenek a számunkra, a közönség érdeklődését azonban nem nagyon kötik le. Ekkor világossá vált, olyan jellegű darabokat kell előadni, amelyek a publikum számára is izgalmasak.

Ekkor vettük repertoárra az operaátiratokat a reneszánsz és barokk darabok mellé, s a programban a romantikus rézfúvós művek, a kortárs darabok is helyet

kaptak. Rézfúvós koncerten fontos, hogy sokszínű csomagot kapjon a publikum, amelyben három-négy különböző blokk van. Ezzel a Canadian Brass programját másoltam, tőlük vettem át azt is, hogy koncert közben beszélgetni kell a hallgatósággal. Fontos, hogy kontaktust teremtsék, s mikor kiderült, hogy ez a fajta konferálás jól megy, beépítettem a programjainkba. Arra kell csak figyelni, hogy az ember érezze, mikor kell a beszédet abbahagyni, hiszen az emberek a zenéért jönnek. Aztán azt is megtanultuk, hol milyen repertoárt várnak tőlünk. Nyugat-Európában sosem kérnek átiratokat, ott mindig az eredeti rézfúvós kvintettre komponált darabokat hallgatják szívesen. A németeknél a kortárs zenének van a legnagyobb sikere, Itáliában pedig a szenvedélyes, kitartott magas hangokkal teli daraboknak... Nagyon színes repertoárt építettünk az évek alatt, s igazoltuk zeneakadémiai tanárunk, Tarjáni Ferenc igazságát is, aki szerint a szakmát csakis a színpadon lehet megtanulni.

■ *Viszont a kezdeti sikerek után is tudtak tovább építeni...*

– Mindig arra törekedtem, hogy egy lépéssel előrébb járjak, mint a többiek, hogy valami újat, érdekeset találjak ki, ami miatt felfigyelnek ránk. Kezdetben a versenyzőzelmek, helyezések miatt kaptuk a felkéréseket. Aztán arra is nagy figyelmet fordítottunk, hogy kortárs szerzőktől kérjünk darabokat. Dubrovay, Tihanyi, Madarász, Horváth Balázs, Durkó Péter, Sári József, Sugár Miklós is komponált számunkra, s még Pertis Jenőtől is kaptunk darabot. Halála után találta meg özvegye Zakariás Anikó, azt a korábban rézfúvós kvintettre komponált darabját, amit addig még nem játszott senki, és amit ránk hagyott. Folytonosan igyekeztünk új szintet hozni az együttes életébe, így érkeztek is az újabb és újabb felkérések, s bejárhattuk a világot. Elindítottuk a Szatmári Rézfúvós Fesztivált Fehérgyarmaton, ami tíz

évig működött nagy sikerrel. Aztán következett a lemezfelvételek sora, mindez fontos állomása a negyedszázados történetünknek.

■ *Ami alatt még egy pandémiát is megéltek...*

– Még több koncertünk is volt, mint korábban. A Filharmónia karantén- és térzene koncerteket rendezett, mind a kettőben részt vettünk, tavaly májusban például húsz városban negyvennégy fellépésünk volt. Persze itt sem álltam meg, hogy két tízemeletes ház közé beállva ne beszélgessek a közönséggel, elmondtam mikor mi következik, mikor lehet tapsolni. Húsz koncert után duplázni kellett, akkora volt a siker. A mai publikum ingerküszöbe elég magas, ezért kevés, ha szépen fújunk, szükség van különleges repertoárra, egyediségre, szellemességre. Egyébként korán szereztem e téren tapasztalatot, hiszen már húsz évvel ezelőtt azt kértem a Filharmóniától, hadd vezessem az általuk szervezett ifjúsági koncertjeinket. Nem könnyen álltak rá, de amikor azt látták, hogy interaktív énekórákká válnak ezek a fellépések, amelyen a gyerekek meg vannak szólítva, s tényleg lelkesen figyelnek, attól kezdve megkaptam az engedélyt.

■ *Tartanak születésnapi koncertet?*

– Nem kedvelem a jubileumi hangversenyeket. Majd mindenki túlvállalja magát ilyenkor, túl hosszú programok születnek, mert mindent meg akar mutatni az ember, s annyira jól akar játszani az ilyenkor összegyűlő, szakmai közönség előtt, hogy az már nyomasztó. Épp ezért nem tartunk 25. születésnapi koncertet. Csak csináljuk tovább a dolgunkat. Rengetegen írták, hogy kívánnak még negyedszázadot, az volt a válaszom, hogy Isten őrizz! Nem lehet ugyanis akárhány évesen még fúvószenét játszani... Végtelenül elégedett vagyok mindazzal, amit a zenekarral és a saját életemben is elértem. Nem azért dolgoztam ennyit, mert mindenáron sikeres akartam lenni, egyszerűen csak ezt szeretem csinálni, ez adott mindenhez erőt, s hogy ez eredményes volt, az élet nagy ajándéka. Most eljutottunk oda, hogy ha végre felkérik egy koncertre, akkor már mi határozhatjuk meg, mit akarunk játszani. Végre abba a korszakunkba értünk, hogy örömmel élhetünk! Szóval nincsenek jubileumi hangversenyek, csak koncertek. A civil közönség előtt másfél órát muzsikálunk, történeteket mesélünk a huszonöt évünkről, szépeket fújunk. Ezeket az előadásokat nagyon szeretem, s így folytatjuk, amíg bírjuk...

R. Zs.

A zongorabillentyűtől a partitúráig

Bartók és a zenekar (1. rész)

Bartók Béla, a páratlan zongoraművész számára magától értődő lehetett, hogy zenei útkereséseiben és a művek genezisének pillanatában többnyire saját hangszere legyen a társa, ihletője és első számú partnere. A klaviatúra mellett improvizálva talált rá azokra az őseredeti témákra és kompozíciós ötletekre, amelyekből kiindulva felépíthette alkotásait, és újításainak java részét is zongoradarabjaiban fogalmazza meg először. Pályájának nagy fordulópontjait mégis zenekari és zenekart is foglalkoztató művei jelzik leginkább. Sikerei főként ezekhez kapcsolódnak, hiszen a nagyközönség világszerte a szimfonikus és színpadi alkotások szerzőit tekintette „valódi” zeneszerzőknek. Vajon miként alakult Bartók viszonya a százfejű együttessel, amelyre oly fontos üzeneteit bízta, de amely tudásának, játéktechnikai lehetőségeinek, tagjai és vezetői hozzáállásnak egész életében ki volt szolgáltatva?

Zenekar a siker pillanataiban

A művészpálya említett fordulópontjai a zenekari művek esetében többnyire egybeestek a fogadtatás sikereivel, amelyek inspiráló ereje visszahatott az alkotói műhelyben érlelt változásokra. Bartók a *Kossuth* című szimfonikus költeménnyel 1904 januárjában üstökös-ként tűnt fel a magyar zenei életben, majd fokozatosan új utakra lépett a zongora-zenekari Rapszodiával és Scherzóval (op.1, op.2), a két zenekari szvittel (op.3, op.4), a *Két portréval* (op.5) és a *Két képpel* (op.10). Bár a *Kossuth*-ot követő művek nem szereztek szerzőjük számára kellő elismerést, előkészítői lettek *A kékszakállú herceg vára* és még inkább *A fából faragott királyfi* születésének és nagy feltűnést keltő 1918-as, ill. 1917-es bemutatójának. A budapesti előadásokat külföldiek is követték, és a szerzőt *A csodálatos mandarin* 1924-ig halogatott hangszerelésére ösztönözték (a mű fogadtatása és jelentősége ezúttal éles ellentétben állt egymással). Ezzel párhuzamosan 1921-re kettősvonal került a *Négy zenekari darab* partitúrájának végére is (op.12).

Az első nagy nemzetközi sikorsorozatot Bartók életében csak az 1920-as évek második fele hozta el a *Táncszvit* (1923) és az I. zongoraverseny (1926) előadásaival, amelyekhez 1933-ban a II. zongoraverseny (1930–31), 1937-ben a *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (1936) csatlakozott. Közben elkészült *A fából faragott királyfi* és *A csodálatos mandarin* koncertváltozata, a *Falun* dalciklus kamarazenekari verziója (1926), a két hegedűrapszódia és az öt magyar népdal hangszerelése (1929, ill. 1933), valamint a *Cantata profana* (1930) és a korábbi zongoraművek nyomán összeállított *Erdélyi táncok* (1931), *Magyar képek* (1931) és *Magyar parasztdalok* (1933). Új sikerszéria indulhatott volna 1939-ben a Hegedűversennyel és 1940-ben a *Divertimentóval*, a 2. világháború azonban megakasztotta a művek sorozatos előadásait. Már Bartók amerikai éveire esett a *Concerto két zongorára és zenekarra* 1942-es bemutatója (a Szonáta két zongorára és ütőhangszerekre átírata 1940-ből).

A zeneszerző és a nagyközönség kapcsolatában a *Kossuth*-ot követően az első két színpadi mű, a *Táncszvit*, az 1. és 2. zongoraverseny, valamint a *Zene...* játszott kulcsszerepet, amelyek mellé évtizedeken át tartó, sokszori előadásuk miatt sorolhatjuk a Rapszodiát (op.1) és az I. zenekari szvitet. Az utolsó nagy sikert és alkotói fordulópontot a Bostoni Szimfonikusok számára komponált *Concerto* (1943) hozta el a szerző számára. Az ezt követően készült 3. zongoraverseny (1945) és a csupán fogalmazvány formájában fennmaradt *Brácsaverseny* (1945) előadását a szerző már nem érthette meg.

A zenekar mint közönség („Hangolni nem kell és fölösleges”)

Egy zeneszerző számára a közönséget nem csupán a nézőtérben ülők jelentik, hanem még fontosabbak lehetnek a színpadon helyet foglaló előadóművészek. Minél nagyobb az együttes, annál többen kerülnek közvetlen kapcsolatba a zeneművekkel, és nem csupán egyetlen elhangzás erejéig, hanem az otthoni gyakorlások mellett valamennyi próba és előadás alkalmával. Élményeiket, benyomásait pedig továbbadják kollégáiknak és ismerőseiknek, őket is ösztönözve a szerző megismerésére vagy negligálására. A komponista sikerében tehát markáns szerepet játszanak a nagyzenekari művek előadói, akiknek megadatott, hogy az első benyomást – az azonnali elutasítás helyett – a megismerés további fázisai kövessék.

Nem csoda, hogy az előző század elején a romantikusokon nevelkedett zenészek nem ismerték fel azonnal Bartók zsenijét, műveit sokan értelmetlennek és lejátszhatatlannak tartották. 1904-ben, a *Kossuth* bemutatójával egy olyan különös ismerkedési folyamat vette kezdetét, amelynek során a zenészek (a koncertlátogatókkal együtt) lassan ráhangolódtak Bartók zenéjére, ám amint egyetlen lépéssel előbbre jutottak, a mester addigra már kettővel járt előttük. Így fordulhatott elő, hogy *A fából faragott királyfi* brácsaszólamába a játékos ezt írta be a próbán: „Hangolni nem kell és fölösleges”. Tette mindezt egy olyan mű esetében, amely 1917-ben végül nagy kö-

zönségikert aratott, és amelyet ma – a bartóki életművön belül is – éppen szépségéért és kellemes hangzásáért dicsérünk. És hozzá kell tennem: nem találkoztam még olyan magyar vagy külföldi zenekari muzsikussal, akinek, ha Bartókra terelődött a szó, ne csillant volna meg tekintetében azonnal a lelkesedés lángja.

Bartók ismerkedése a zenekarral

Nemcsak a zenei együtteseknek volt hosszú évtizedekre szüksége ahhoz, hogy megismerjék Bartókot, hanem a zeneszerzőnek is át kellett esnie a hosszú folyamat különféle fázisain. Az első lépést természetesen neki kellett megtennie gyermek- és ifjúkorában, hogy eljusson az első zenekari művek bemutatójáig.

Önéletrajzából tudjuk, hogy édesapja, aki a zongorán kívül csellón is játszott, műkedvelői zenekart szervezett Nagyszentmiklóson. A bemutatkozó hangversenyt a helyi vendéglőben rendezték. Fia öt éves volt ekkor: ez volt az első alkalom, hogy zenekari muzsikát hallott. Édesanyja később így írta le az eseményt: „Jól emlékszem még, hogy a *Semiramis ouverture-jét* adták elő, mint első darabot. A vendégek tovább ettek-ittak, de ő azonnal letette az evőeszközt és teljes odaadással hallgatta a zenét; el volt ragadtatva; de méltatlankodva mondta: hogy tudtak a többiek mind enni, mikor ilyen szép zene szól!”

Bartóknak később Pozsonyban, gimnáziumi tanulmányai idején volt lehetősége arra, hogy részt vegyen néhány zenekari hangversenyen és operaelőadáson, 1897 novemberében pedig az iskolai együttesben zongorázott Schumann „*Ábrándozás*”-ának előadása közben. Egy évvel később az intézmény ünnepélyére meghangszerelte Brahms 4. magyar táncát, ő maga ugyanekkor a *Tannhäuser-nyitányt* játszotta, még nem közvetlenül a zenekari változat nyomán, hanem Liszt átíratában. Édesanyja elbeszélése szerint tanítással és zongorakíséréssel szerzett keresetét kottákra, közöttük partitúrák vásárlására költötte, amelyek között Beethoven *Missa solemnise* is szerepelt.

1899-től a budapesti Zeneakadémián folytatta tanulmányait. A német Koessler János (Hans Koessler) a zeneszerzés, Szabó Xavér Ferenc a hangszerelés és partitúraolvasás művészetébe vezette be, Bartók azonban néhány évig nem mutatott fel olyan előmenetelt, ami előrevetítette volna a korszakalkotó zseni megjelenését. Nem is volt olyan egyszerű kitűnni a Koessler-növendékek közül, amikor a Bartók érkezése előtti években Huszka Jenő és Dohnányi Ernő, a századfordulón pedig Siklós Albert, Kálmán Imre, Jacobi Viktor, Kodály Zoltán, Szirmai Albert és Weiner Leó szerzett zeneszerzői diplomát a Zeneakadémián. Mégis, Bartók már első zenekari műveiben olyan jártasságot árult el a hangszerek kezelésében, majd az új, soha nem hallott színek kikeverésében és a tökéletes hangzási arányok megteremtésében, mintha évtizedek óta mást sem csinált volna.

A fából faragott királyfi partitúrájának címlapja

Bartók 1899-ben

Honnan szerezte mindazt a hihetetlen tudást, amelyet szinte előzmények nélkül mutatott meg partitúráiban 1903 és 1910 között?

Hangversenyek és operaelőadások

Bartók nem volt csodagyerek, „csupán” csodálatos gyermek és ifjú, aki szivacsként szívta magába az élményeket. Zeneakadémiai éveiben a Filharmóniai Társaság hangversenyein és az Operaház előadásain figyelhette meg az egyes hangszerek és hangszercsoportok tulajdonságait és a bennük rejlő lehetőségeket. Mennyi hangszínbeli változatosság jellemezte azokat a koncer-

teket, amelyeken tudjuk, hogy az 1899–1900-as évadban részt vett! 1899 decemberében Mendelssohn *Szép Meluzina-nyitányát* és Haydn „Vadászat” szimfóniáját Erkel Sándor, Dvořák *Hősi énekét*, Karnevál-nyitányát és Gordonkaversenyét a szerző vezényelte, a következő hónapban Richter János dirigálta Weber *Rübezahlnyitányát*, Koessler *Szimfonikus változatait*, Beethoven Esz-dúr zongoraversenyét és Glazunov VI. szimfóniáját. Bartók 1900 márciusában Goldmark Hegedűversenyét hallotta Kerner István, Csajkovszkij IV. szimfóniáját pedig Auer Lipót vezényletével. Amint édesanyjának írta, Glazunov és Csajkovszkij darabja nyerte meg leginkább a tetszését.

A következő évadokban ugyanígy megismert művek között volt Liszt *Les préludes*-je, A-dúr zongoraversenye és *Faust szimfóniája*, Mozart G-dúr (K 74), Beethoven VII. és IX., Csajkovszkij II. és Buttykay Ákos II. szimfóniája, Schumann *Julius Caesar*- és Berlioz *Római karnevál-nyitánya*, Bach E-dúr és Saint-Saëns h-moll hegedűversenye, valamint Grieg a-moll zongoraversenye.

Amikor csak lehetősége nyílt rá, Bartók ellátogatott az Operaház előadásaira is. Az alábbi művek közül némelyiket több alkalommal is megtekintette: Mozart: *Varázsfuvola* és *Don Giovanni*, Beethoven: *Fidelio*, Rossini: *A sevillai borbély* és *Tell Vilmos*, Meyerbeer *A próféta* és *Az afrikai nő*, Halévy: *A zsidónő*, Thomas: *Mignon* és *Hamlet*, Erkel: *Bánk bán* és *Brankovics György*, Wagner: *Tannhäuser*, *Lohengrin*, *Trisztán és Izolda*, *Mesterdalnokok*, *A walkür* és *Siegfried*; Verdi: *Aida* és *Otello*, Goldmark: *Sába királynője*, Bizet: *Carmen*, Delibes: *Lakmé*, Humperdinck: *Jancsi és Juliska*.

Minden zeneértő számára nyilvánvaló, hogy az említett zenekari művek és operák szerzői közül Liszt és Wagner gyakorolta a legdöntőbb hatást az ifjú Bartókra, 1902-től pedig e kettőhöz Richard Strauss befolyása járult. Hiszen jellegzetes fordulataikkal, formai és hangszerelési megoldásaikkal gyakran találkozhatunk a korai kompozíciókban. Azonban többször meghallgatva és alaposab-

ban megvizsgálva e darabokat jórészt érvényüket veszítik az eleinte oly szembetűnő hasonlóságok. Egy-egy apró momentumról kiderülhet, hogy művek tucatjai is inspirálhatták azt, csak kellő buzgalommal kell kutatnunk a minták és hasonlóságok után – mégis minden pillanatban felismerhetjük a Bartók-zenének a szerző adott korszakára jellemző vonásait. Valószínűleg többnyire ő maga sem tudta (és nem is akarta tudni), hogy pontosan mit és honnan vett át és integrált saját eszköztárába.

Zenekar Bartók zongoráján (Wagner és Liszt)

A zenekari műveket Bartók természetesen nemcsak mások előadásában ismerhette meg, hanem a partitúrát olvasva vagy saját zongorája segítségével. Azt is hasznos megoldásnak tartotta, hogy a Beethoven-szimfóniákat négykezes változatban játssza át iskolatársával, Fábián Feliciével. Önéletrajzában így fogalmazott első zeneakadémiai évével kapcsolatban: „Mindjárt megérkezésem után nagy igyekezettel vettem magam Wagner Richárd előttem még ismeretlen műveinek (tetralógia, Tristan, Mesterdalnokok) és Liszt zenekari műveinek tanulmányozására.”

1900 februárjában – amint édesanyjának írta – nagy hatást gyakorolt rá a Zeneakadémián A Rajna kincse Liszt Ferenc hagyatékából származó partitúrája: „sok bámulatos dolgot találtam benne (a mit még ezelőtt sohasem láttam). Rengeteg sok hangszer szerepel benne: 1 kis fuvola, 3 nagy fuvola, 3 oboa, 1 angol kürt, 3 klarinét, 1 mély klarinét, 4 fagott, 8 kürt, 4 trombita, 3 harsona, 1 tenor- 1 bass.- és 1 kontrabasztuba, 7 darab hárfa, 4 timpani, kis- és nagy dob, czintányér, triangulum, 16 1.) hegedű, 16 2.) hegedű, 12 viola, 12 cello, és 8 nagybőgő. Szép összeg! Némely helyeken 30-on felül van a sorok száma.” A felsorolás után inkább csak tréfából tette hozzá: „Különben azt mondják, hogy ez még mind semmi, Szabó tanár urnak mindig 60 soros kottapapirosra van szüksége, mert annyi hangszert használ.” Wagner zsenije még sokáig büvököreben tartotta Bartókot, ezt erősíti meg a következő év végén édesanyjához intézett kérése, miszerint az összes Wagner-opera partitúráját szeretné megkapni karácsonyra.

Zenekar Bartók zongoráján (Strauss és Dohnányi)

Az említett hatásokhoz 1902-ben két újabb járult: Richard Straussé és Dohnányi Ernőé. Az első a modern zenekari hangzás tekintetében volt reveláció Bartók számára, a második inkább személyes jellegével és nemzeti vonatkozásaival tűnt ki (Dohnányi és Bartók néhány év különbséggel ugyanabba a pozsonyi gimnáziumba járt, majd egymást követték a Zeneakadémián ugyanazon tanárok osztályaiban). Strauss és Dohnányi partitúrái egyaránt megszólaltak Bartók zongoráján, valóban testközelivé avatva a művészi benyomásokat.

A Filharmóniai Társaság zenekara 1902. február 12-én mutatta be Budapesten Strauss *Imígyen szóla Zarathustra* című szimfonikus költeményét. Bartók azonnal megvásárolta annak partitúráját, a koncertről pedig így számolt be édesanyjának: „Rendkívül tetszett Zarathustra. Még sohasem hallottam semmit Strauss-tól, de Zarathustrájával egészen meghódított. Gyönyörű részek követik lépten nyomon egymást, az egész óriási zsenialitásra vall s valóban eredeti. Igaz, vannak benne „vad” részek, sokkal „vadabbak”, mint Wagner zenéjében, de ezeket meg fogják szokni. Rám első hallásra úgy hatottak, mint igen eredeti dolgok, szinte jól esett megint valami egészen újat hallani, a mi igazán modern, Wagnernél is modernebb. És az instrumentáció, az hihetetlenül nagyszerű. Valami páratlan, hogyan bánik a zenekarral. Egyszerűen „nie dagewesen”. Mesés effektusokat hoz elő az orkeszterből. Szóval, azt hiszem Strauss megint olyan valaki, a ki egy lépéssel tovább vitte, azaz viszi a zeneművészetet, pedig ilyen kevés van. Bach, Haydn–Mozart, Beethoven; és Wagner volt az utolsó.”

Strauss hangszerelési újdonságai közül az egyikről részletesebben is írt levelében: „A hová az ember csak tekintett, mindenütt nevető arcokat látott. És épen ez mutatja Straussnak nagy sikerét és zsenialitását. Mert ő ennél a részletnél Zarathustra nevetését akarja festeni [...]. És tényleg az egész zenekar nevet, kacag, annyira, hogy senki sem állja meg mosoly nélkül.” A kezdő komponista számára tanulságos volt, hogy eszköztárába „begyűjtötte” azokat a megoldásokat, amelyeket saját

Strauss Zarathustrájának címlapja

műveiben is felhasználhatott, később azonban csak ritkán élt a szavak, gondolatok vagy mozgások ilyen direkt zenei ábrázolásával.

A *Zarathustra* partitúrája mellett Bartók a *Heldenleben*-ét (Hősi élet) is megszerezte, és ennek elzongorázásával nagy feltűnést keltett Budapesten és Bécsben egyaránt. 1902. november 15-én Gruberéknál, Kodály későbbi feleségének otthonában, majd hamarosan a Zeneakadémia tanári rendezvényén is eljátszotta. Édesanyja később így írta le az utóbbi eseményt: „*Thomán tanár mondta, növendéke, Bartók Béla el tudja játszani az egész Heldenlebet; az igazgató ekkor őt meghívta, hogy adja azt elő. Ez nagy kitüntetés volt, mert a tanárok összejövetelén növendék nem vett részt. Mikor [...] azt a néhez művet csakúgy fejből a partitúra nyomán eljátszotta az igazgató és tanárok előtt, roppant meg voltak lepve; az igazgató (:Mihálovich:) hozzáment, megölelte és ott marasztotta a tanárok vacsoráján. Vacsora közben Hubay egy toasztot mondott a legfiatalabb művészre.*”

Strauss darabja nemcsak a zeneszerzés, hanem a művészi karrier terén is számos ajtót megnyitott Bartók előtt. 1903. január 26-án Bécsben a Tonkünstlerverein hangversenyén adta elő a *Heldenleben*-t – ez volt első nyilvános külföldi szereplése. Néhány nappal később Budapesten a híres zongoravirtuóznak, Leopold Godowskinak játszotta el, mire ő Berlinbe hívta Bartókot, júniusban pedig Richter János előtt szólaltatta meg, aki – feltehetően az ifjú briliáns zongorajátéka is szerepet játszott ebben – Londonba invitálta.

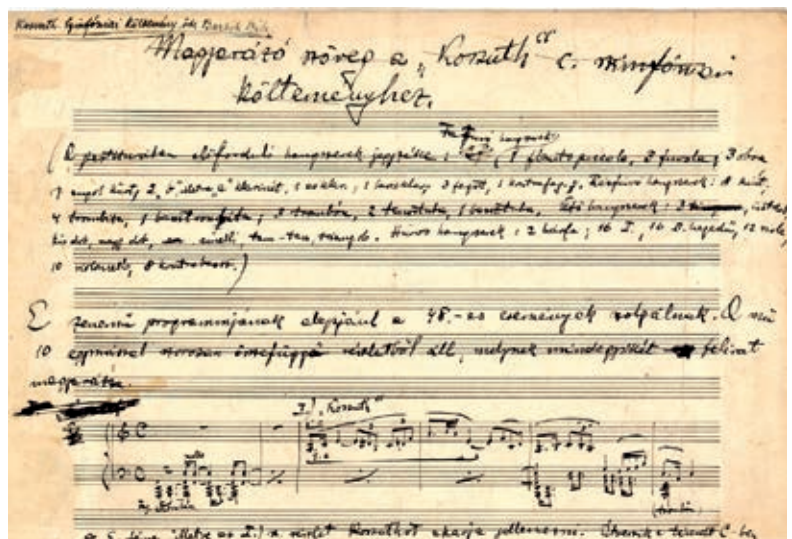
A *Heldenleben*-nel párhuzamosan Bartók egy másik zenekari művet is megtanult zongorázni, és annyira elmélyedt a mű tanulmányozásában, hogy hamarosan ezt is betéve tudta. Dohnányi Ernő d-moll szimfóniájáról van szó, amelyet szintén Gruberné szalonjában játszott el 1902. november 8-án, és az eseményről beszámolt édesanyjának is: „*Gruberné el volt ragadtatva, nem csak a műtől, hanem, hogy miként játszottam azt. Ép úgy a többiek. [...] A hallgatóság laikus része azt jegyezte meg, hogy a közönségnek a II. rész fog tetszeni, a III. esetleg, de az I. és IV. nem, mert ezek nagyon komplikáltak. Kár! Pedig nekem az egész tetszik.*” A kottából megismert szimfóniát 1903. január 7-én játszották először Budapesten, így Bartók végre összevethette saját elképzelését a valóságos zenekari megszólalással. Amint írta: „*A Dohnányi szimfónia nagyszerűen hangzik. Ő maga kiválóan dirigálta. Ünnepeztük is nagyban.*” Azt a zenetörténeti szerepet azonban, amit az előadás nyomán Kern Aurél az *Esti Újság*-ban Dohnányinak tulajdonított, Bartók nyilvánvalóan már saját magának tartotta fenn: „*a jó úr nagyon téved, hogy Dohnányi teremt meg a magyar műzenét. Esze ágá-*

ban sincs. Szimfóniájának is csak a II. tétele magyaros, az elsőre még rá lehet fogni ezt, a 3 utolsó rá éppen nem.”

A Szimfónia és a Kossuth szimfonikus költemény

Bartók véleménye korántsem meglepő, hiszen 1902 folyamán megváltozott számára a befogadás és alkotás viszonya: az egyre érkező külső inspirációkkal párhuzamosan az Esz-dúr szimfónia írásába kezdett, és ennek elkészült tételait 1902 és 1903 fordulóján el is zongorázta ismerőseinek és tanárainak. Amint önéletrajzában megfogalmazta: „*végre megpillantottam az irányt, amely újat rejt méhében. Rávettem magam Strauss partitúráinak tanulmányozására és ismét elkezdtem komponálni.*” A szimfóniából végül csak a Scherzo tétel hangszerezte meg, amelyet az Operaház zenekara 1904. február 29-én adott elő a Zeneakadémia jótékony célú hangversenyén, majd ugyanazok a művészek a Filharmóniai Társaság színeiben szólaltatták meg ismét 1905. március 15-én. Zenekara megegyezett azzal, amelyet korábban *A Rajna kincse* együtteseként leírt, csupán 8 helyett 6 kürtöt, 3 helyett 1 tubát, 7 helyett 2 hárfát és 4 helyett 1 timpanit használt (nem tudjuk, hogy a többi tételben milyen további hangszerek szerepeltek volna).

Még közelebb van az említett wagneri zenekarhoz a következő szimfonikus alkotás, a *Kossuth szimfoniai költemény* apparátusa (a különbség 4 helyett 3 timpani, ill. egy plusz basszustrombita). Az új Bartók-mű hangszerösszetételében és még inkább az instrumentumok kezelésében igen közel áll a Strauss-kompozíciókéhoz. Mindez nem véletlen, hiszen a legfőbb zenei inspiráció a *Zarathustra* és a *Heldenleben* irányából érkezett. Dohnányi hatása inkább eszmei természetű volt, és előtérbe kerülésében egyfajta rejtett rivalizálás is szerepet játszott: Bartók úgy látta, hogy barátja nem eléggé elkö-

A Kossuth hangszereinek felsorolása és a program magyarázata Bartók kézírásával

telezett a magyar zene iránt, ezért önmagára hárul a nemzet által megkövetelt feladat teljesítése. Ennek hátteréről így írt önéletrajzában: „Még egy másik körülmény is döntő jelentőségű volt fejlődésemre: ez időben indult meg Magyarországon az az ismert sovén politikai áramlat, amely a művészet terén is érezhetővé vált. Arról volt szó, hogy a zenében is valami specifikusan magyart kell teremteni.”

Az 1904. január 13-án bemutatott *Kossuth*-nak tehát Bartók ifjonti lelkesedésével nem kisebb feladatot szánt, mint a nemzeti jellegű magyar zenekari muzsika megteremtését. Akiknek Strauss művei nem nyerték meg a tetszését (a zeneakadémiai tanárok közül pl. Koessler, Popper, Herzfeld és Thomán), azok nyilvánvalóan fenntartásokkal éltek a *Kossuth* bonyolult szerkesztésmódjával és újszerű harmóniáival szemben is. Mindezek mellett a darab programja még nagyobb ellenállást váltott ki a Filharmóniai Társaság zenekara részéről, amelynek számos, nem Magyarországon született tagja volt. Hiába ünnepelte Bartókot a közönség és a kritika, az örömben ürmögött. Az 1848-49-es szabadságharc tematikája már önmagában nyílt szembe fordulást jelentett az uralkodó hatalommal, a hivatalos birodalmi himnusz, a *Gotterhalte* eltorzítása és kicsúfolása pedig a Habsburg házhoz hű zenészek heves tiltakozását eredményezte. A korabeli híradások szerint egy osztrák származású trombitás például a próbán megtagadta a játékot az inkriminált szakasz miatt.

A mű második – és Bartók életében utolsó – előadása Richter Jánosnak köszönhető, aki 1904. február 18-án Manchesterben tűzte műsorra saját zenekarával (ugyanígy tett Dohnányi d-moll szimfóniájával is, amelyet ő mutatott be Angliában 1902. január 30-án). Amikor Bartók 1903 júniusában eljátszotta Richternek a fogalmazványból, a karmester elsőszámú feltétele az volt, hogy a darab jól legyen meghangszerelve.

Bartók a két előadást követően lényegében visszavonta a *Kossuth*-ot, mivel személyes stílusa rövid idő leforgása alatt gyökeres fordulatot vett. Újabb alkotásai eredetibbek és egyénibbek voltak, így a várható sikerek ellenére sem vállalhatta, hogy első zsengéje alapján mondjanak róla véleményt. Mégis sokat köszönhetett őszinte szívvel, kiváló mesterségbeli tudással megírt muzsikájának. Életre szóló tapasztalatokat szerzett a komponálás és a hangszerelés terén, a próbák és előadások során pedig többszöri lehetősége nyílt arra, hogy ellenőrizze munkája eredményét.

A *Kossuth* 8. szakasza a *Gotterhalte* eltorzított dallamával

További tapasztalatok a zenekarral

Bartók számára a zenekarral való fokozatos ismerkedésében 1903 végéig még hiányzott egy fontos fázis: a közös fellépés élménye, amikor a muzsikusok között helyet foglalva együtt zenél az együttesrel, és belülről látja és hallja annak működését. November 4-én Bécsben esett át a tűzkeresztségen, amikor a Konzertverein nagytermében Beethoven Esz-dúr zongoraversenyét játszotta Ferdinand Löwe vezényletével. Majd a *Kossuth* manchesteri bemutatója alkalmával, 1904. február 18-án Liszt *Spanyol rapszódia*ját adta elő Busoni zongorazenekari átíratában, ezáltal a Richter vezette hírneves Hallé zenekarral is közvetlen kapcsolatba került (utazás előtt a darabot Gschwindt György „úri műkedvelők”-ből álló együttesével próbálta el Budapesten, majd 24-én valószínűleg harmadszor is eljátszotta Manchesterben Richter vezényletével).

A következő zenekari fellépésére egy teljes évet kellett várnia: 1905. március 15-én a Filharmonikusok estjén szólaltatta meg Liszt *Haláltáncát* Kerner István dirigálásával. Ugyanekkor mutatta volna be saját zongorazenekari *Scherzóját* (op.2), a próbán azonban nem volt megelégedve a Filharmonikusok felkészültségével, ezért otthagyta őket, és visszavonta a darabot. Újabb konfliktus támadt tehát Bartók és vezető zenekarunk között: ezúttal nem elvi vagy zenei problémáról volt szó, az együttes csupán nem tartott lépést a szerző megnövekedett elvárásaival, és nem szánt elegendő próbát a még szokatlan muzsika betanulásra. A *Független Magyarország* így magyarázta a mundér becsületét: „őszintén sajnáljuk, hogy a műsor által jelzett újabb *Scherzo*, a legyőzhetlen technikai akadályok miatt lekerült – utolsó pillanatban – a műsorról. Filharmonikusaink szerint az erősen Strauss Richard szellemében készült zenemű óriási nehézséget támaszt...”

Bartók elraktározta magában a keserű tapasztalatokat, és továbblépett, hiszen ebben az időben már I. zenekari szvitjét (op.3) komponálta, és zongorára és zenekarra írt Rapszódiaját (op.1) hangszerelte. Utóbbi az év augusztusában Párizsban a Lamoureux zenekarral mutatta be Camille Chevillard vezényletével (erre a Bartók számára sikertelen Nemzetközi Rubinstein Verseny keretében került sor), előbbi pedig – a 2. tétel kivételével – novemberben Ferdinand Löwe és a Bécsi Filharmonikusok tartották keresztvíz alá Bécsben. Mindezekkel együtt teljessé váltak Bartók ifjúkori „tanulmányai”, amelyeket a zenekar megismerése érdekében végzett, és felnőtt mesterként, élethosszig tartó kísérletezéssel, már ő tágította tovább a zenekari komponálás határait. A század első évtizedének második felében sikerekkel és kudarcokkal felvértezve indult el magányos útján, és most már valóban megkezdhetette hosszú harcát a nemzeti jellegű magyar zenekari muzsika megteremtéséért.

Gombos László

Bartók munkássága

Az alapításának 60. évfordulóját ünneplő Bartók Archívum új „ernyő-honlapja”

Az alapításának hatvanadik évfordulójáról 2021. október 29-én egy Bartók vonósnégyeseit közép-pontba állító egynapos nemzetközi minikonferenciával bensőségesen megemlékező Bartók Archívum, a jubileum alkalmából felbecsülhetetlen jelentőségű ajándékkal kedveskedett a Bartók Béla életműve iránt érdeklődő muzikusoknak, kutatóknak és természetesen a nagyközönségnek. A Bartók munkássága címet viselő összesített, úgynevezett „ernyő” honlap négy, néhány elemében már eddig is elérhető tematikus honlapot egyesít: Bartók művei kritikai összkiadásának honlapját, Bartók népzenei forrásainak honlapját, Bartók írásait, valamint a zeneszerző népzene-kutató munkásságát bemutató honlapot.

Az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpontja Zenetudományi Intézetének honlapján eddig külön-külön érthették el az érdeklődők a Bartók munkásságára vonatkozó egyes adatbázisokat, Bartók levelezését, valamint Bartók népzenei kutatómunkáját, az úgynevezett Bartók-rendet tartalmazó adatbázist, továbbá a zeneszerző népzenei feldolgozásainak eredeti forrásait tartalmazó adatbázist, illetve a kritikai összkiadást ismertető honlapot. Utóbbi, a mostaninál szerényebb kivitelben az Editio Musica Budapest honlapján. Mindezen adatbázisok, források és forrásközlések most egyetlen webcím alatt találhatóak meg: <https://bartok.zti.hu/>.

Az összesített honlap nagy erénye a rendkívül átgondoltan kialakított világos struktúra, aminek köszönhetően nagyon gyorsan átlátható logikai rend szerint egyszerűen és könnyen megtalálhatók a keresett információk. A közös struktúra miatt a régebben működő honlapokat is azonos, de legalábbis hasonló szerkesztési elvek alapján bővítették, egészítették ki, illetve egységesítették, megtartva korábbi arculatukat, ami vizuálisan is megkönnyíti a tájékozódást.

Az első önálló egység *Bartók műveinek kritikai összkiadását* mutatja be Kerékfy Márton szerkesztő gondozásában, jól áttekinthető és részletes tematikai tagolásban, esztétikailag is igényes kialakítással. Az összesen kilenc menüpontra tagoló honlap a hírek mellett bemutatja a teljes sorozattervet, a sorozatra vonatkozó előszó közlésével. Ezt követi az eddig megjelent kötetek ismertetése, majd külön menüpontban jelennek meg a kritikai kiadás alapján készült gyakorlati, úgynevezett Urtext kiadások. Önálló menüpontok alá kerülnek majd az összkiadással kapcsolatos tudományos publikációk, illetve a már megjelent kötetekre reflektáló recenziók és egyéb sajtóközlemények is. Bartók műveinek kronológus jegyzéke, egy egyelőre még szintén feltöltésre váró „Műhely” menüpont és linkgyűjtemény zárja a menüpontok sorát.

A *Népzene Bartók műveiben* címet viselő második nagy adatbázis legfőképpen Lampert Vera nyomtatásban

már megjelent tudományos munkáira támaszkodik¹ és Bartók eredeti népzenei forrásait mutatja be. A digitális kiadás azonban megengedi az egyes adatok többféle szempont szerinti keresését is, a népzenei lejegyzéseket és hangfelvételeket pedig a szerkesztők igyekeztek teljes körűen közzétenni.

A népzene Bartók egész zeneszerzői életművét alapvetően meghatározta. Minden harmadik kompozíciója tartalmaz legalább népdaltémájú tételt. Lampert Vera **bevezető** tanulmánya kottapéldákkal, táblázatokkal illusztrálva rendkívül részletes eligazítást nyújt Bartók népzenei forrásairól. A **Böngészés** menüpont alatt sokrétű keresést lehet folytatni Bartók népzenei feldolgozásaira műfajok, azon belül pedig művek és tételek szerint. Itt kerülnek bemutatásra az egyes feldolgozások hangzó és írott népzenei forrásai, a feldolgozott zeneművek hangfelvételének és kottájának részlete, valamint a feldolgozásban szereplő dallamokat a népzenei lejegyzéssel összehasonlító kották, és a vokális kompozíciók szövege. A *Népzenei forrás* fülre kattintva, amennyiben rendelkezésre áll, akkor meghallgatható a feldolgozott népi dallamok eredeti fonográf felvétele, megtekinthetők a dallamok forrására vonatkozó adatok (a hangfelvétel jelzete, a gyűjtés helye, ideje és a gyűjtő neve, az adatközlő neve és életkora, az előadásmód, az etnikum és szükség esetén további megjegyzések), valamint az eredeti dallamlejegyzések. A helységnevek a dallamok gyűjtése idején érvényes történeti alakjukban jelennek meg, de a Magyarország határain kívül eső települések mai hivatalos neve is szerepel. A helységnevre kattintva az interaktív **Térkép** menüpontban valamennyi feldolgozott népi dallam eredeti lelőhelye megkereshető. A dallamlejegyzések fakszimiléi a feliratukra kattintva tekinthetők meg. A fakszimilék feliratában szereplő kéziratos és publikált gyűjtemények rövid leírása, valamint az itt használt egyéb rövidítések feloldása a **Források és rövidítések** menü-

¹ Lampert Vera *Népzene Bartók műveiben* (Budapest: Helikon, 2005), valamint a *Bartók Béla zeneműveinek kritikai összkiadása* már megjelent kötetében (München, Budapest: G. Henle Verlag, Editio Musica Budapest, 2016–) közölt adatok alapján

A negyedik honlap **Bartók Béla, a népzeneutató** munkásságát mutatja be, Richter Pál és Pávai István népzeneutatók szerkesztésében. A bevezető tanulmányt Richter Pál, a Zenetudományi Intézet igazgatója, egyben felelős kiadó írta. Az első, **Gyűjtések** menüpont egyelőre csak a magyar népzenei gyűjtésekből származó dallamokat tartalmazza, de dallamtalálatok nélkül feltüntetésre

pontban található. A **Keresés** menüpontban, akár csak egy könyvtári katalógusban egyes ismert adatok alapján akár a művekre, akár a népzenei forrásokra lehet egyszerű vagy összetett keresést végezni.

A harmadik, **Bartók írásait** tartalmazó adatbázis, az egyesített ernyőhonlap nagy újdonsága, Bartók Béla szakírói munkásságában segít eligazodni. A honlap két szerkesztője Vikárius László a Bartók Archívum igazgatója, valamint Bíró Viola az Archívum munkatársa, akiknek többen is segítségükre voltak az egyes írások felkutatásában, mindenekelőtt Büky Virág és Schmidt Zsuzsanna. Hogy milyen szerteágazó és összetett feladat volt az írások összegyűjtése, azt az is mutatja, hogy például Bartóknak a Népszövetség kongresszusán elhangzott felszólalásának szövegéért Vikárius László közvetlenül az Egyesült Nemzetek Szövetségét kereste meg. A honlap azonban nem valósulhatott volna meg az írások másolatainak korábbi módszeres gyűjtése nélkül, aminek köszönhetően a hatvan esztendővel ezelőtt alapított Bartók Archívum a zeneszerző művei mellett írásainak is központi gyűjteményévé vált. Az írások összegyűjtésénél figyelembe vették valamennyi tudományos igényvel készült eddigi közreadás, Szöllősy András, Benjamin Suchoff, Elliott Antokoletz munkáit, valamint a *Bartók Béla Írásai* sorozathoz kapcsolódó szövegvizsgálatok eredményeit. Az írások műfaj és időrend szerint egyaránt kereshetők, és nem csak a Bartók által kizárólag jegyzett írásokat tartalmazzák, hanem a másokkal, mindenekelőtt a Kodály Zoltánnal közösen írottakat, valamint az idegen nyelvű szövegeket, illetve fordításokat is. Az időrendi keresésnél az adott szöveg egyaránt megtalálható keletkezésének és megjelenésének évszáma szerint, mint például Bartók 1905-ben írt első önéletrajzi vázlatát, amit az az év decemberében rendezett soproni hangverseny alkalmából írt, és amit Csatskai Endre tett közzé 1922 májusában a Sopronvármegye című újságban, „Bartók Béla soproni vonatkozásai” című cikkében. Maguk az írások facsimile formájában jelennek meg, de szövegfelismertetés révén a későbbiekben a teljes szöveganyag is fokozatosan kereshetővé válik.

A honlapot rövidítésjegyzék és bibliográfia egészíti ki. A rövidítésjegyzék a rendszeresen hivatkozott kiadványokat, valamint a másolatok forrásait adja meg, a bibliográfia pedig az írások mértékadó jegyzékei és közreadásai mellett eligazítást nyújt az író Bartókra vonatkozó szakirodalomról is.

kerültek a román, szlovák, szerb, török és arab gyűjtések is. A Bartók által gyűjtött adatokat a gyűjtés időpontja és az úgynevezett „támlapokon” megadott település szerint csoportosítva teszik közzé. Az adatbázis folyamatosan bővül, amennyiben az egyes tételek és a konkrét gyűjtőutak párosításához több forrást kell áttekinteni. Sokszor csak a gyűjtés éve ismert, pontos dátuma nem. Bizonyos esetekben további feltárást igényel annak megállapítása is, hogy Bartók valóban járt-e a kéziraton feltüntetett településen vagy az adat csak az adatközlő származási helyére utal. A **Rendezések** menüpont alatt az 1938-ig gyűjtött, és Bartók által 1934–1940 között a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából zenei szempontok szerint rendezett magyar népdalok digitalizált közreadása, a *Magyar népdalok. Egyetemes Gyűjtemény* cím alatt több, mint 13500 dallamot rendezező, úgynevezett Bartók Rend található, ami Bartók népzeneutatói munkásságának magnum opusa. A **Keresés** menüpontban az adatbázisban lehet keresni a dallamok rendszerszáma, jelzete, szövegkezdete, lelőhelye (megyei és települési szinten), adatközlőjének neve (pl. Dósa Szidi), előadásmódja (pl. ének, fütty, hangszer neve, stb.), gyűjtője (pl. Bartók, Lajtha, Domokos Pál Péter), valamint a gyűjtés éve alapján.

Ez a rendkívül hasznos és gondosan szerkesztett „ernyő-honlap” minden bizonnyal sokunk számára jelentősen megkönnyíti a Bartók életében és életművében való gyorsabb és könnyebb eligazodást, és ezáltal a zeneszerző, a népzeneutató-tudós, a szakíró munkásságának alaposabb megismerését, ami végső soron műveinek egyre behatóbb tanulmányozását és ezáltal hitelesebb tolmácsolását szolgálja. Mindez azonban nem jöhetett volna létre Vikárius László főszerkesztő, és szerkesztőtársai, Richter Pál, Kerékfy Márton és Bíró Viola, továbbá munkatársaik, Büky Virág, Nakahara Yusuke, Schmidt Zsuzsanna, Pávai István Erdélyi-Molnár Klára és a programozást végző Zagyva Natália áldozatos és több éves kitaró, gondos munkája, valamint az együttműködő intézmények – a Magyar Tudományos Akadémia, az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézete és a Bartók Archívum, a Néprajzi Múzeum - összefogása, nem utolsósorban pedig az OTKA, a Nemzeti Kulturális Alap, és az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat pályázati támogatásai nélkül.

Kaizinger Rita

Koncertekről

Nemzeti Filharmonikusok

2021. szeptember 25.

Művészetek Palotája Bartók Béla Hangversenyterem

Szeptember 25-e, Bartók halálának előestje különleges nap a magyar zenei életben. Ferencsik János zeneigazgatósa idején került évadnyitó dátumként az Állami Hangversenyzenekar koncertkalendáriumába, és karmester-váltásokat (Kobayashi Ken-ichiro, Kocsis Zoltán), majd az együttes névváltozását (Nemzeti Filharmonikusok) követően – elhanyagolható kivételtől eltekintve – a Bartók-est mindmáig ünnepélyes nyitó-programnak számít. (Akkor is, ha a MŰPA korábban megnyitotta kapuit, és más fellépők úgyszintén élményadó programmal jelentkeztek.)

E Bartók-hangversenyek rangját nyilvánvalóan növelte, hogy a zenekar – a nemzetközileg elismert Bartók-interpretátor Kocsis Zoltán irányításával, mintegy az ő tapasztalatainak (és értő Bartók-olvasatának) „haszonélvezőjeként” – repertoárjában különleges helyet kapott Bartók zenekari termése. Kiváltképp azóta, hogy a „Bartók új sorozat” egyik főszereplőjévé lépett elő.

A Kocsis által irányított, az ő elképzeléseit megvalósító hangzáskép korántsem csupán hangdokumentumként figyelemreméltó – a mintegy két évtizedes együttműködés nyilvánvalóan nyomot hagyott a zenekari játékosoknak a Bartók-művekhez való viszonyulásán, a szólam-olvasattól kezdve a hangzáskép egészébe való beilleszkedésig. A Kocsis-éra utolsó éveinek stabilizálódott együttese biztosítja a hangzás-elképzelés folytonosságát mindmáig.

A vendégkarmester tehát bátran számolhat „értő” muzsikussal, megbízva felkészültségükben, amihez konkrét hangzás-elképzelések tartoznak. Elsődleges feladata tehát, hogy engedje szabadon a zenélőkedvet, anélkül, hogy alkalmanként kényszerű irányváltatásokra készítené őket. Remek választás volt Kesselyák Gergely felkérése.

A három mű – három korszak program keretében előadásra került a Két kép, majd Ránki Fülöp szólójával a II. zongoraverseny, az est második részében pedig az életmű egyik legnagyobb népszerűségnek örvendő kompozíciója, a Concerto.

A zenekar évadkezdése feltehetően sok hallgató számára is évadkezdésnek bizonyult – érezhető volt az ünnepi hangulat a várakozásteli kezdéstől a hosszas-lelkes tapssal történő búcsúig. Szó sem volt sietős távozásról!

A zenekar – a Műpa rezidense – örömmel vette birtokba a pódiumot, s ezúttal aligha róhatjuk meg az elő-

adókat, amiért feltűnően pásztázták a nézőteret. Mint ha megint töltekezni akarnának a teltház-élménnyel!

Könnyen, jó szívvel a lelkesedés számlájára írható, hogy a dinamikai skála kétségkívül szűkös volt; talán a lendület, az őszinte odaadás következménye, hogy túlságosan „intenzív” hangzó közeget hoztak létre (hányszor panaszkodtunk ennek hiányát számos előadónál!). A kontrasztok ezúttal rövid skálát jártak be, igazából a meghitt-bensőséges halk hangzások és az áttört, kamarazenei jellegű finom árnyalatokból kaptunk keveset. Viszont, markáns egyéniségként éltek a szólisztikus fordulatok – tehát a hallgató legfeljebb azt sajnálta, hogy a kidolgozott anyagot nem ideális „felbontásban” kapja. A Virágzás túlzott „közelképnek” hatott, a falu táncában pedig leginkább az interpretáció intenzitását csodálhattuk.

Nagy öröm volt a II. zongoraverseny szólistájaként Ránki Fülöpöt hallani, aki rutinos versenymű-szólisták számára is példamutatóan tudott a játszanivaló mellett mind a karmesterrel, mind a zenekarral kapcsolatot tartani. Összteljesítményük hatására megfogalmazódott a vágy: bárcsak sűrűbben lehetne részünk ilyen élményben! „Elmélyült és virtuóz” szólistaként jellemezte a műsorfüzet, ami ismét rámutat a szavak erőtlenségére. A jószándékú, ám önmagában korántsem lényegre mutató jelzőkhöz voltaképp értelmező magyarázat kellene, hiszen a „virtuóz” igencsak eltérő jelentésekkel bír – az elmélyültség pedig feltétlenül a mérhetetlen kategóriába tartozik. Magam is szavakból építkezve, annyit tennék hozzá: az élmény tanúsága szerint ezúttal mindkét jelző a legnemesebb értelemben értendő...

A Concerto előadása eleve sikerre számíthat, hiszen a művet korábban ismerők számára többlet-élmény a ráismerés (amikor úgy érzik, „tudják” a művet), és a megszülető hangzáfolyam követése közben külön elszántság kell ahhoz, hogy a kompozíciót és az interpretációt külön figyelmet kapjon. A kritikai érzék javarészt kimerülhet abban, hogy rácsodálkozunk meglepetést okozó mozzanatokra, avagy várt élmény elmaradását regisztráljuk. Ezúttal talán a szélesebb dinamikai skálának örültünk volna (főként az intenzív halk hangzásoknak, a „meghitt” és a „távoli” értelemben egyaránt), és esetenként felelősebb-kontrolláltabb tempóknak.

Kesselyák Gergely nagy szabadságot hagyott a zenekari játékosoknak, s ehhez a keretet egyértelmű mozgáskoreográfiával biztosította, amelyben kevés helyet kaptak konkrét utasítások – ami egyszersmind a bizalom jele volt részéről; az együttes zenei kvalitásainak elismerése.

Fittler Katalin

Concerto Budapest**2021. szeptember 30. Művészetek Palotája**

Bartók Béla Hangversenyterem

Hat nappal a Zeneakadémián rendezett évadnyitó koncertjüket követően, Müpa-beli ünnepi évadnyitó rangú esttel folytatta fellépés-sorozatát a Concerto Budapest, ezúttal Rácz Zoltán vezényletével, aki egy műsorszám erejéig szólistaként is szerepelt.

A Favoritok-bérlet nyitóestje azt példázza, hogy a sorozat elnevezése ezúttal többfunkcionális: egyaránt favoritok a szerzők (műveikkel) és az előadók (interpretációjukkal). Ráadásul az is kiderült: ezt a programot maguk az előadók is favorizálják...

Pedig első olvasásra némi furcsállni valót is találhatunk benne – Bernstein-keretben Penderecki és Bach?! A realizálás viszont meggyőző erejű volt, egyik örömforrás követte a másikat.

A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben a nézőtér első három sorának (A, B, C) felszámolásával megnövelték az amúgy is nagy terjedelmű pódiumot, indokoltan: a nagylétszámú előadógárda így „kényelmesen” elfért – amely kényelem elsődleges hozadéka, hogy a hangszerelések maximálisan érvényesültek, vagyis, arányosan emelkedtek ki az össz-hangzásból a szóló-állások, és szólistikus játszanivalókkal az egyes hangszercsoportok.

Koncertmesterként Homoky Gáborra ismerhettünk (akit egyébként kamaramuzsikusként gyakran brácsásként hallunk), ő rendkívül energikusan inspirálta muzsikustársait, kiváltképp a műsor szívhez szóló különlegességében, J. S. Bach d-moll (kéthegedűs) kettősversenyének átiratában, ahol szólistaként vibrafonon Rácz Zoltánt és a Concerto ütős szólamvezetőjét, Fábry Boglárkát hallhattuk. Ezt – stílszerűen – kiségyüttes játszotta, kedvvel, lendülettel (talán csak az ülő vonósok, a csellisták dinamizmusa maradt le kissé partnereikétől). Megint csak megtapasztalhattuk, mennyire nagy szerepe van a tényleges hangzásban a koncepciózus elképzelésnek! Legatókat „hallottunk”, miközben „láttuk”, hogy diszkrét-szeparált hangok sorjáznak egymás után, továbbá a jól megválasztott dinamika és a pedálhasználat segítségével olyan változatos „puhaságú” tónusokat produkáltak a szólisták (azonos verők használatával), hogy megerősödött a hitünk a zenei fantázia hatásának korlátlanágában.

A programban kiemelten hirdetett szólista a litván Múza Rubackyté, aki kirobbanó fiatal tehetségként éppen 40 éve nyert nagydíjat a budapesti Liszt-Bartók Nemzetközi Zongoraversenyen. Krzysztof Penderecki Zongoraversenye jelentős erőpróba valamennyi előadó számára. A szerző első (s egyetlen) zongoraversenyének komponálására hetvenedik évéhez közeledve vállalkozott. A monumentális mű „sorsát” történelmi esemény (2001. szeptember 11.) érzelmi hatása befolyásolta – majd a nem egyértelműen lelkes fogadtatás hatására

Múza Rubackyté

2007-ben némi átdolgozást követően jött létre új verziója, amely most magyarországi bemutatóként hangzott el. Rubackyté repertoárján régóta szerepel – lenyűgöző volt otthonossága a kompozíció egészében. Itt volt igazán hasznos a megnövelt pódium – plasztikusan érvényesültek a kompozíció azonos hangszerelésű visszatérő elemei, s ezáltal mintegy háromdimenziós hangtérképen tudtunk tájékozódni a nagyformában. És kijár az elismerés a felkészült muzsikusokon túl az egyébként gyakran (jogosan) ostorozott közönségnek is: a kortárs kompozíciót dicséretes figyelemmel (zavaró zaj- és zörejeffektusoktól mentesen) hallgatta végig.

Bernstein Candide-nyitányának elementáris hangzásvilágához hasonló intenzitású muzsikálással kápráztatta el a közönséget a West Side Story táncfüzérének előadásával a nagyzenekar (játékosainak többsége a Bach-mű alatt gyűjthetett hozzá erőt-energiát). Nehéz lett volna lemérni, az előadók vagy a hallgatók számára jelentett nagyobb örömet a pezsgő muzsika. Mert a játék-örömet nem lehet „megjátszani”!

Rácz Zoltán és a Concerto Budapest összjátékában a plasztikusan érvényre juttatott ritmikusság egyszerre volt létfeltétel és létszükséglet – ennek is része lehetett abban, hogy kivételes atmoszférát árasztott a produkció egésze. Csak azt sajnálta a (leginkább a földszintet betöltő) közönség, hogy nem kapott ráadást... legalább a Cha-cha-chát, útravaló dúdolni valóként.

Fittler Katalin

Bécsi Szimfonikusok**2021.október 2.**

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

Bécset említve, a Filharmonikusokra gondol elsősorban a nemzetközi zenekedvelők nagy tábora, éppen ezért örömteli, hogy lehetőségünk nyílt az „audiatur et altera pars” gyakorlására, azaz, a város másik jelentős együttesének a meghallgatására. Amely egyébként öntudatosan „Puls der Stadt”, azaz a város ütőérének titulálja magát, éves programfüzetének a címodalán.

Végiglapozva a tervezett éves programjukat, legalábbis elismerésre méltónak nevezhetjük – s ugyanebből a kiadványból megtudtuk: szeptember 30-án és október 1-jén (tehát a megelőző két napon) a Wiener Konzerthaus Nagytermében szólaltatták meg ugyanezt a műsort, Mahler III. szimfóniáját. Odahaza a Singakademie és a Sängerknaben közreműködésével, nálunk a Nemzeti Énekkar Női karával és a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Gyermekkarával. Szólistaként mindhárom alkalommal Sarah Connolly működött közre. Az est dirigense az az Andrés Orozco-Estrada volt, aki ettől az évadtól a vezető karmester tisztét tölti be a zenekarnál.

A Műpa rendezésében létrejött hangverseny telházat vonzott – feltehetően leginkább a vendégegyüttes iránti érdeklődésnek köszönhetően, mert a műsor értékével főként csak azok lehetek tisztában, akik már hallották Mahler III-ját, vagyis tudták, milyen élményre számíthatnak.

Amely nem is maradt el, mert a telházasnak számító hangversenyt pissenés nélkül hallgatta végig a közönség. Mahler terjedelmében leghosszabb műve, amely előadói apparátusának nagyságával is kitűnik a szimfonikus irodalomban, mindenki számára olyan erőpróba, amely szellemi gazdagodást eredményez. A nyitótétel, amely mintegy 40 perces tartamával terjedelmében teljes klasszikus szimfóniákkal vetekszik, majd a második részbe tartozó további öt tétel, egyre fokozódó „magasrendűségével”, 100 percre tökéletesen lekötötte a hallgatóság figyelmét.

A teremmel való ismerkedésre aligha jutott kellő ideje a vendégzenekarnak, ám már az első tétel során érezhető volt, hogy ideális szólamarányok alakulnak ki a gazdag zenei szöttes színvilágában. Orozco-Estrada fáradhatatlan lelkesedéssel vezette a hangzásfolyamok életre keltését. Irányításra még technikai értelemben is szinte csak jelképesen volt szükség, hiszen a dirigens játékosai részéről alapos műismeretre (s ezen belül szólamtudásra) számíthatott. De azt is tudta: elengedhetetlen a központi kontroll, már csak azért is, hogy a különböző megszólaltatási módot igénylő hangszerek belépései hajszálpontosak legyenek.

Szokás „világdramának” is nevezni a szimfóniát, ám ebben a hangsúly nem a drámán, hanem a világon, azaz a mindenség-leptékűsége van. Ugyanakkor jelentősen

FOTÓ: CHRISTOPHER PLEDGER

Sarah Connolly

különbözik a koncepció minden „plakátszerű” monumentalitástól, hiszen nem csupán nagy vonalaival, hanem elképesztően kidolgozott részleteivel is hat. Hatalmas érzelmi-gondolati ív feszül a tételsorozatban, amelyet az immár szöveggel visszaadhatatlan szeretet-lényegűség élménye koronáz meg.

A rendkívül gazdag partitúra a hangszereléskultúra magasiskolája – megszólaltatásával igencsak jeleskedtek a művészek! Ha valaki belefáradt volna a gigászi folyamatok követésébe, a részletekben található élményforrást, mert a legtöbb szóló önmagában is élményt adó volt, nem beszélve azokról a különleges színekről és szín-keverésekről, amelyet szólamok együttjátéka eredményezett. A vonósok (elsősorban a hegedűk) fantasztikus sejtelmes zizegése, a hallhatóság alsó határához közelítő ütős-effektusok, s egyáltalán, az a megtervezettség, melynek eredményeképp sohasem játékmódokat hallottunk, hanem azok mindig a kifejezés szolgálatában álltak, lenyűgöző volt.

Részlet a végtelenségből – egészen kivételes élménnyel gazdagította hallgatóságát az est, amelyért elismerés és köszönet illeti valamennyi közreműködőt. És a rendezőt, a lehetőség megteremtéséért.

Fittler Katalin

Concerto Budapest**2021. október 9.**

Zeneakadémia

Igényes és nehéz műsorról lépett október 9-én a Zeneakadémia nagytermének színpadára a Keller András-vezette Concerto Budapest. Az elhangzott művek első látásra nem reflektáltak egymásra, de a látszat csalt: a három darab számos ponton kapcsolódott egymáshoz. Wagner A nürnbergi mesterdalnokok című operájának nyitánya és Richard Strauss szimfonikus költeménye, a Hősi élet között például nemcsak a nemzetiség és a század azonossága teremtett kapcsolatot, hanem önarcképet is festettek alkotójukról. Ráadásul – hogy a műsorfüzetet idézzem – „mindkét mű gúnyos elégtételt vesz a zeneszerző ellenfelein, vagyis egyértelműbben fogalmazva: a kritikusokon”. De bizonyos értelemben önportré a kettő között felcsendült Sosztakovics-hegedűverseny is, már csak azért is, mert az a-moll concerto a zeneszerző egyik első olyan műve, melybe beleszötte zenei névjegyé, a nevének német változatában meglévő D-S-C-H hangokat. Említhetnénk még hangnemi kapcsolatokat, vagy éppen azt, hogy mindhárom alkotás olyan hatalmas méretű zenekart igényelt, hogy az ütszékció már nem fért el a színpadon és felkerült az orgonakarzatra. Ennek köszönhetően most nemcsak „valahonnan” hallottuk az üstdob pergését, a cintányérokat, vagy a nagydob dobbanásait, hanem vizuális élmény is társult a hangzáshoz. Külön öröm volt, hogy a Strauss-darabban még három harsonás is csatlakozott az ütősközhöz, így megszólalásuk mindig látványos és hangszúlyos volt.

A hangversenyt nyitó Mesterdalnokok-nyitánnyal a muzsikusok magasra tették a mércét. Nem bemelegítésnek vagy a továbbiakra való ráhangolódásnak szánták ezt a tíz percet, hanem rögtön a maximumra kapcsoltak. Kevésbé érdekes előadásokban Wagner zenéje még egy nyitányban is „szószátyárnak” tűnhet, most azonban minden motívumismétlésnek megvolt a maga dramaturgiai szerepe, és elröppent az idő. A karmester és együttese színházi miliót varázsolt a Zeneakadémia nagytermébe, ahol a változatos dinamikai- és színváltásokkal szinte elmesélték az opera történetét. Fény, pompa és derű jellemezte interpretációjukat.

Régi „népi megfigyelés”, ha koncert előtt az átlagnál több zeneakadémiai hallgató, sőt, tanár látható az aulában, akkor jó eséllyel sztárelőadó fog fellépni az aznapi hangversenyen. Így volt ez most is. Ezen az estén a világ talán legautentikusabb Sosztakovics-előadója, Szergej Krilov játszotta a hegedűszólót. A versenymű a legsötétebb zsdanovi időszakban született, így akkoriban esély sem látszott a mű előadására, már csak azért sem, mert a tételek száma és sorrendje is rebellis, és nem a klasszikus concerto-elrendezést követi. A korabeli hangulat pontos lenyomatát adja a nyitó Nocturne komor éji zenéje és a Scherzo diabolikus karaktere. Némi fényt és

FOTÓ: ZENEAKADÉMIA

Szergej Krilov

reményt jelent e sötétség után a harmadik tétel fohász és a Burlesque címet viselő zárótétel fanyar humora. Krilov bámulatos előadói fegyvellemmel és szuggesztivitással tolmácsolta ezt a – muzsikust (és a hegedűvonót egyaránt) próbára tevő – alkotást. Játékával a zene mögöttes tartalmára irányította a hallgató figyelmét – a félelmekre, a vágyakra, az örömekre –, melyhez tökéletes hangszerttechnikai tudása csupán eszközként, és nem célként szolgált. A darabnak sok kiváló előadója ismert, de talán csak David Ojsztrah, a mű ajánlottja játszhatta ennyire hitelesen ezt a kompozíciót. Az autenticitáshoz persze ezúttal sem férhetett kétség, annál is inkább, mivel Sosztakovics szelleme Krilov egykori mentorán keresztül most is jelen volt. Msztyiszlav Rosztropovics – Sosztakovics barátja – többször is átvette a pályakezdő Krilovval az a-moll hegedűversenyt. Rosztropovics – vélhetően ennek a művészi együttműködésnek a hatására, valamint a hegedűművész pályafutását figyelemmel kísérve – nem véletlenül mondta fogadott tanítványáról, hogy a világ öt legjobb hegedűsének egyike. Krilov produkcióját kirobbanó vastaps követte, melyet a művész Bach d-moll partitájának Sarabande tételével köszönt meg.

Az estét Richard Strauss Hősi élet című darabja zárta, melynek történései lényegretörően és láttató erővel szólaltak meg. Keller András értelmezésében a képzeletbe-

li főhős olykor drámaian, máskor bölcsen vagy éppen líraian járta körül az Élet nagy kérdéseit. A sok szép hangszeres közlő közül kiemelkedett a koncertmester – Miranda Liu – teljesítménye, aki érzékenyen formálta meg a szimfonikus költeményen belüli mini-hegedűversenyt. Bár még nagyon a szezon elején járunk, mégis megkockáztatom: az idei évad egyik legjobb hangversenyét hallottuk.

Kovács Ilona

A Zsófia Királyné Iskola Freixenet Szimfonikus Zenekara

2021. október 10.

Zeneakadémia

Paloma O'Shea spanyol zongoraművésznő, aki 2008 óta főnemesi rangot visel, 1972-ben megalapította az Albéniz komolyzenei alapítványt és annak támogatásával a róla elnevezett santanderi zongoraversenyt. Ugyanez az alapítvány 1991-ben Madridban egy magánkonzervatóriumot is létrehozott Zsófia Királyné Zenei Főiskola néven, az (immár ex-) királyné díszelnökségével és Menuhíntól Rosztropovicsig jó néhány világhírű előadóművész bábáskodása mellett. Az intézmény zenekara (teljes nevén *A Zsófia Királyné Iskola Freixenet Szimfonikus Zenekara*) 1993-ban jött létre, és azóta egy sor nem kevésbé világhírű vendégkarmester vezényelte, köztük Eötvös Péter és Csaba Péter. Bizonyára ennek köszönhető, hogy a konzervatórium jubileumához kapcsolódó zenekari turné egyik állomása a mi Zeneakadémiánk lett, ahol október 10-én léptek fel a nagyzenekari formáció állandó karmestere, a kolumbiai születésű *Andrés Orozco-Estrada* vezényletével (a kamarazenekari felállás állandó karmestere Schiff András).

A nagy nevek esetén tűzijátéka sokszor ad okot némi gyanakvásra: tartunk attól, hogy a fényes külsőségek esetleg a szürkébb tartalmat lehetnek hivatva palástolni. Nos, sokkal inkább az ellenkezője történt: az általam korábban nem ismert („iskolai”) zenekar és karmester

olyan zenei élménnyel szolgált, amelyre – ahogy mondani szokás – álomban sem számítottam. Maga a hangománys felépítésű, de tartalmas műsor – egy meg-hangszerelt Albéniz-karakterdarab, Prokofjev *1. hegedűversenye* és Dvořák *8. szimfóniája* – önmagában még nem ígért semmi különösebb sajátosságot, eltekintve a versenymű rangos szolista-jától, *Arabella Steinbacher*től.

A nyitány-funkciójú nyitószám hallatán még nem gyaníthattuk, hogy mi fog következni. A szerző neve nyilván afféle márkajele volt a jubileumi turnénak; talán legértebb hangszeres művének, az *Ibéria* című zongoraciklusnak hangzott fel *A kikötő* című tétele, későbbi meghangszerelésben. A festői, mozgalmas, villódzó színekben gazdag zsánerdarabot hatásos, temperamentumos előadásban hallhattuk, bár itt-ott feltűnt a fafúvósok bizonytalanabb intonációja. Mivel ezzel egy időben az is nyilvánvaló lett, hogy a hirtelen hűvösre fordult időben a Zeneakadémia nagytermét jócskán túlfűtötték, s az intonációs probléma már a következő szám kezdetére megszűnt, egészen biztos, hogy a hőmérsékletváltozás volt a ludas.

Azért említettem meg ezt az apró kifogást, mert a koncert hátralevő részébe már képtelenség lett volna belekötni, annyira magával ragadónak bizonyult az első pillanattól az utolsóig. A Prokofjev-hegedűverseny éteri kezdő ütemei az első pillanatokban *Arabella Steinbacher* átszellemült és expresszív, kristályosan tiszta játékát re-velálták, de hamarosan kitűnt, hogy a művésznő ennek a szinte romantikusan lírai, gazdag invencióval megírt, egészében véve derűs és kiegyensúlyozott darabnak – *Szigeti József* egyik kedvencének – számos további részletszépességét és egész karakterét is nagyszerűen érti és szuggesztíven tolmácsolja. Játékában a hajlékony dallamvezetés, az érzékeny váltások és a finom agogikai gesztusok ugyanúgy jelen voltak, mint az energikus akcentusok, a robbanékonyság, játékosság vagy a középső, gyors tétel vad, de mégiscsak idézőjelbe tett harciassága, robbanékonysága, virtuozitása. Mindezt szinte szó szerint elmondhatjuk a zenekarról is, amely hallatlanul egységesen és precízen, de mindenekelőtt izgalmasan

és teljes intenzitással játszott, jól érvényesítve az olyan effektusokat is, mint a zárótétel kezdetének gépies-humoros fagottkotyogása, vagy éppen a később bekövetkező tetőpont szenvedélyes hangja.

A kivételesen intenzív zenélésben, a hallgató figyelmének folyamatos fenntartásában per-sze oroszánrésze volt *Orozco-Estrada* elementáris kisugárzásának, a szinte a teljes partitúrát „eljátszó”, ruganyos és hajlékony mozgásának; különösen figyelemreméltó volt, hogy miköz-

Arabella Steinbacher, Andrés Orozco-Estrada

ben szinte egész testével vezényelt, a keze maximálisan precíz maradt. A darab sokféle szín- és hangzás-leleménye egytől egyig a legfinomabb hallással volt kidolgozva, a karakterek sokaságát pedig plasztikusan formálta és különböztette meg.

Dvořák Nyolcadikja megint csak alapvetően derűs és optimista darab, bár éppenséggel nem a tömörség és a karcsúság a legnagyobb erénye. Megvallom, nemigen fordult elő korábban, hogy minden szép pillanata és bájos cseh koloritja ellenére legalább egy kicsit ne untam volna. Zsófia királynénak hála, most ez a csoda is bekövetkezett. A hallgató lépten-nyomon felfedezett valamit, gyönyörködött a színek váltakozásában, egy szépen megoldott átmenetben, karakterváltásban, de még a nagy, oroszos tuttik, a fortissimók sem hatottak durvának, közönségesnek: a helyükön voltak. A zene folytonos izzása sem vált fárasztóvá, és különösen emlékezetes volt egy-egy egyszerre infernalis és sodró erejű rézfúvós effektus. Szépen bontották ki a lassú tétel karakterbeli és érzelmi sokféleségét, nosztalgikus és megkapó volt a csehesre hangolt valcer, és keresetlenül egyszerű a zárótétel főtémája. De azután a zajos tetőpontnak és a Dvořák által remekül kevert többi zenei kártyalapnak is megadták a módját. És eközben érezni, vágni, tapintani lehetett a csupa fiatalból álló, rendkívül fegyelmezetten összehangolt együttes önfeledt rajongását is karmestere iránt.

S talán ez az egyik titka és kulcsa az egész hangverseny kivételes vagy inkább valószínűtlen jellegének; ugyanis a legjobb konzervatóriumok intézeti zenekaraitól sem szoktunk ilyen hallatlanul érett és művészileg magasrendű produkciót hallani. Azt hiszem, Andrés Orozco-Estrada nem csupán ragyogó karmester – valami varázslathoz is értenie kell. *Malina János*

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara 2021. október 16.

Bartók Béla Hangversenyterem – Művészetek Palotája

„Kovács János 70” címmel hirdették meg a Lehel-bérlet nyitókoncertjét, amelyet emlékként remélhetőleg sokáig őriznek meg előadók és hallgatók egyaránt.

Úgy tűnik, a befejezett múlté az a szemlélet, hogy „úgyis közvetíti a rádió, majd otthon hallgatom meg” – hosszú sorok kígyóztak a Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek asztalánál. Része lehetett ebben annak is, hogy ügyes (és tegyük hozzá: kifizetődő) marketinges fogással némi kedvezményt biztosítottak a diákoknak és a nyugdíjasoknak, s az eredmény: több generáció egymásmellettsége a nézőtérén. Az ígéretes program mindenkinek kínált „csemegét”: Wagnertől A nürnbergi mesterdalnokok nyitánya már-már komolyzenei sláger, Reinecke (egyetlen) fuvolaversenyénél a szólista, Emmanuel Pahud vendégszereplése különleges élményforrás, a szünet utáni Bruckner-szimfóniáról pedig

elsőkézből, az ünnepeltől tudtuk meg, hogy régi szívévágya teljesült a (befejezetlen) Kilencedik vezénylési lehetőségével.

Nem tanulság nélküli belegondolni, a karmester mennyivel „kiszolgáltatottabb”, mint a többi előadó-művész. Szólistakoncert programjába több-kevesebb beleszólása lehet az előadónak (nem ritka, hogy saját program-kínálattal jelentkezhetnek), kamaraművek megszólaltatására is könnyebb összetoborozni az együttest, lett légyen bármilyen speciális összeállítású kompozíció, míg a zenekari programoknál (melyek többsége sorozatokba ágyazódik) többféle szempont játszik szerepet.

Most viszont a szeretet megnyilvánulásának egyik jeleként megkapta a vágyott műsorszámot Kovács János, és hasonlóképp a szeretet kifejezéseként értékelhető, hogy a szünetben kevesen távoztak. Ráadásul, a még így is szépszámú hallgatóság olyan kitartó tapssal jutalmazta (valljuk meg, elsősorban) a szereplőket a hosszú est végén, hogy a rendszeres koncertlátogató csak örvendeni tudott ezért (semmi sietség a ruhatárba – pedig ráadásra a legkisebb esély sem volt, de valószínűleg igény sem).

Aki rég nem hallotta az együttest, ezúttal nyugtázhatta a zenekar „megújulását”. Új arcok sokasága (pontosabban: kevés régi), ugyanakkor a hangzásból következően nem tekinthető ez nagyszámú kiegészítő alkalmazásának. Összeszokott, fegyelmezett, a karmesterre figyelő csapat játszott, felkészülten. Mondhatni, ilyen, amikor az állandó karmester és együttese között harmonikus a kapcsolat. Az intenzív jelenlét félreismerhetetlen jele, hogy a dinamika sohasem „papírízű” volt, hanem a játszanivaló adekvát tartalmi kifejezését szolgálta. Mindenkor plasztikusan érvényesült a hangszerelés, furcsamód szinte kamarazenei élményt jelentett a Bruckner-szimfónia: az egymást követő szakaszok mindegyikének nemcsak saját karaktere, de sajátos színe is volt. A nyitótételben örömteli volt követni a nagyszerű felépítést, a tájékozódást megkönnyítő hangszín-paletta jóvoltából. A gyors tétel ilyen tekintetben könnyebb feladatot jelentett, míg a zárótételre érhetően lankadt az aktív figyelem. Nem kárhoztatható, aki ott már „csak” hagyta magára hatni a zenét – amelynek hatása alól persze aligha vonhatta ki magát.

És eközben elmélázhatott azon, hogy milyen intellektuális kihívás lehet(ett) a zenekari játékosoknak a monumentális folyamatok megjelenítése, kiváltképp, mivel Bruckner-játékokra ritkán kínálkozik alkalmuk. Mindenesetre, a rézfúvósok remekeltek, hasonló játékörmöt sugározva, mint azt tőlük az emlékezetes Wagner-ünnepek alkalmával „megszoktuk”. Arra viszont elsősorban a műsorösszeállítás felelőseinek kellene gondolni, hogy ennyi befektetett munka (és máris megmutatkozó remek teljesítmény) akkor tehető rentábilissá, ha többször előadható ez a műsor. Remélhetőleg nem kell újabb (kerek számú) születésnapig várnia sem a dirigensnek, sem a zenekarnak, hogy megismételhesse Bruckner Ki-

lencedikjét. Annál is inkább, mivel nyilvánvalóan tudná más művekkel folytatni kívánságlistáját Kovács János.

Aki a személyes és a távolból személytelen szeretet és tisztelet mellett megérdemli azt is, hogy tudatosan számontartsuk azon magyar művészek sorában, akik leginkább idehaza (leginkább Budapesten) éltek szakmai életüket. Hogy a karrierépítés vágya hol helyezkedik el a fontossági sorrendben, személyiségfüggő (meg az is, hogy ki-kí mennyire tud élni meglévő érvényesülési lehetőségekkel és felkutatni újakat). Az viszont a közhaszna, hogy világ-ranglistára jelölhető tehetség és tudás birtokában a szűkebb pátria hasznára munkálkodik valaki. A magyar zeneélet időről-időre jelentkező csillagóráinak meghatározó tényezői azok az előadók, akik szinte észrevétlenül gondoskodnak a nívós zenei életéről. Mert az ilyen környezet elengedhetetlen ahhoz, hogy világhírességek vállalkozzanak vendégszereplésre. Az egymásba fogaskerékszerűen illeszkedő mozzanatok rendszeréhez elengedhetetlenek az önzetlen muzsikusok. Mint Kovács János. Akinek ezért csekély fizetség bármilyen elismerés...

Az est ritkaságélményét Emmanuel Pahud vendégszereplése jelentette. A francia-svájci fuvolaművész azon kevesek közé tartozik, aki zenekari muzsikusként, kamarazenészként és szólístaként egyenrangúan kiváló. Felvételei alapján ismerhetjük elsősorban munkásságát – most a személyesség többletével hatott. Mondhatni, muzsikából van – minden porcikájával a játszanivalóban él, ami számára olyan természetes közeg, mintha a terepet semmiféle akadály nem nehezítené. A látványval együtt jelentett kivételes élményt a szólójával Reinecke fuvolaversenye: néha szinte táncolt, a kifejezés intenzitását növelendő! Olyanról pedig, hogy technika, netán technikai probléma vagy nehézség, mintha még hírből sem hallott volna! Egyszerűen káprázatos, amikor realitásként fantáziavilág kel életre, érzések-hangulatok gyönyörű kavalkádja! És muzsikálókédvének köszönhetően ráadásaként Honegger-muzsikával ajándékozta meg méltán lelkes közönségét.

Vannak hangversenyek, amelyeket szívesen hallgatnánk újra. Ez a koncert azok közé tartozik, amit látni is szívesen látnánk ismét, az élmény komplexitásának visszaadásaként. Utólag is regisztrálva: a zenekari muzsikusok sem von(hat)ták ki magukat az alól a hatás alól, amelynek tényleges előidőzésében oroszlánrészük volt.

Fittler Katalin

Budafoki Dohnányi Zenekar 2021. október 23.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

Ebben az évadban először október 23-án lépett fel a Müpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében a Budafoki Dohnányi Zenekar. A LISZT ÜNNEP elnevezésű Nemzetközi Kulturális Fesztivál keretében az idő-

ponthoz aktuális címmel hirdette meg koncertjét: A szabadság hangjai.

Ősbemutatóval kezdődött a műsor, Szentpáli Rolandnak A magyarokhoz című, a Müpa 2020-as Zeneműpályázatán díjazott kantatájával, majd a szünetet követően Bartók Kossuth-szimfóniája és Liszt Les Préludes-je csendült fel.

„Történeti” tapasztalat is közrejátszhatott a végleges sorrend-választásban, hogy mindenképp jusson kellő közönség az újdonságnak (habár a BDZ közönségéről általánosságban elmondható, hogy nem idegenkedik a kortárs-művektől, ami közönségnevelőként Hollerung Gábor egyik legvitathatatlanabb érdeme). A gyakorlatban jól vizsgázott az elképzelés, az újdonságra „felkészített” hallgatóság figyelemmel hallgatta a kantátát, kissé mostoha helyzetbe talán csak a Bartók-mű került, hiszen vélhetően kevesen vették igénybe a szünetet arra, hogy „felkészüljenek” az ismertető segítségével (ami többeknél elő is került az előadás során – akik ekkor tettek kísérletet, hogy a rossz látási viszonyok ellenére ily módon próbáljanak tájékozódni a műben). Azon pedig kár lenne hosszasan sajnálkozni, hogy a Megérthető zene sorozatban később (október 31-én) kerül részletező elemzésre-bemutatásra ez a mű – más-más közönség kap hangportrét a fiatal Bartókról és szimfóniai költemények nevezett, az életműben bizonyos szempontból egyedülálló kompozícióról.

Az 1956-os forradalom emléknapjának estéjén sajnos nem jutott teltháznyi (sőt, akár csak a földszintet megtöltő) közönség ennek a rendezvénynek – s korántsem biztos, hogy a többi helyszínek kínálata jobb eredményre járt. Az viszont örömdetes, hogy rendkívül jó formában voltak az előadók, felkészültség és lelkesedés szempontjából sem lehet okunk panaszra.

A Les Préludes előadásáról elég annyit mondani, hogy nem kellett arra gondolnunk: felvételtől is bármikor meghallgathatnánk, az élő előadás pedig többet jelentett, mint meglévő hangzásélmények felelevenítő átismétlését. Ne köntörfalazzunk: szép volt!

A Bartók-mű differenciált hangzásvilága lényegi-alapos műismeretről tanúskodott. Széles dinamikai skála, érzések-indulatok gazdag változatossága, s mindez plasztikusan megformálva – a hallgató szinte potenciális repertoárdarabot sejt benne.

Szentpáli Roland nem először szerepel szerzőként a Budafoki Dohnányi Zenekar műsorán, s vélhetően a személyes szerző-előadó kapcsolat is közrejátszhatott abban, hogy műgonddal készítették elő az előadást. Talán a zenekari zenészek szimpátiáját az is növelhette, hogy „kolléga” kompozíciójánál bábáskodnak. A hangzókép alapján le sem tagadhatná Szentpáli Roland, hogy maga is rezes: kitüntetett figyelmet szentelt e szövegeknek. A zenekarhoz az oratorikus műveknél rendszeres partner Budapesti Akadémiai Kórustársaságon kívül a Cantemus Vegyeskar társult, a szólót Haja Zsolt énekelte, a narrátor Bakos-Kiss Gábor volt.

Amikor pódiumra léptek, szomorúan regisztráltam: mikroportjuk van. Az úgynevezett populáris („könnyű”)-zenében bevett gyakorlat, a légkör felfokozottságához hozzájáruló, dobhártyát próbára tevő hangerő biztosításához kétségkívül elengedhetetlen, de – a hangversenyterem sokat dicsért kitűnő akusztikájával is számolva – érzésem szerint felesleges. Közben felmerül e félnék gondolat: netán a felvételkedés indokolja a használatát?

Mindenesetre, a zenekari tutti-állásokkal mikroporterdő sem veheti fel a versenyt, igaz (miként erre korábban kortárs-szerző, nevezetesen Orbán György célzott), nem mindig szükséges a szöveg hangról-hangra, szóról-szóra való értése. A hír igaz, de leginkább olyankor, amikor egy folyamaton belül érünk „gócponthoz” – itt azonban, Berzsényi „másik” A magyarokhoz címzett versének megzenésített gondolatainál jó lett volna a folyamatos szövegértés. Ez a korántsem egyedi probléma azonban nem jelentett nehézséget a mű befogadását illetően. A hallgató, akit az állandóan forte-feletti dinamika akusztikus óriásplakáttal szembesített, nem igazán tudott a „részletekkel” törődni – annak ellenére, hogy éppen ezekben a részletekben rejlik a mű inspirációs forrása, maga a gondolatiság.

Az arányok, amelyek kisebb mértékben a hangversenyrepertoár zenekari dalainak teljesértékű értését problémássá teszik, a kompozíció milyenségéből adóttak. A hallgatót letaglózza a monumentalitás (vagy intenzitás?), de nem hat rá riasztóan – többszöri meghallgatás során differenciáltabb figyelemmel mind többet fedezhet fel magának a műből. És erre minden bizonynyal lesz lehetősége, hiszen a BDZ karmestere, Hollerung Gábor korántsem tartozik azok közé, akik az ősbemutató tényének kipipálásával magára hagyják a művet, s ezt nagyon jól teszik: a többszöri előadás során megtérül a befektetett munka, és mindinkább saját szókincsévé lesz a játékosoknak az adott mű megannyi effektusa, gesztusa.

Az izléses és tartalmilag is lényegretörő műsorismeretön aligha lenne jogos számonkérni a kantáta szövegekönvét – a legkönnyebb helyzetben azok voltak, akik a Hangoló őszi számából előzetesen tájékozódttak (igaz, ott a vers egésze szerepel – különösen hasznos lett volna, ha tipológiával elkülönítették volna a megzenésített és kihagyott részleteket).

A Budafoki Dohnányi Zenekar rendkívül különböző feladatokra vállalkozó együttes, játszanak filmzenét, színpadi kísérőzenét, és kirándulnak különböző fajsúlyú zenei közegekbe. Úgy tűnik, mindennek semmiféle ártó hatása nincs a játékokra; olyan finom-szép hangzásokat is létre tudnak hozni, mintha mindig kis termék intimitásában töltenék életüket. Úgy tűnik, maguk is haszonélvezői a „varietas delectat”-nak, annak az elvnek, amelyet műsorválasztásukkal rendszeres közönségükkel is meg akarnak osztani.

Fittler Katalin

Óbudai Danubia Zenekar 2021. október 26.

Zeneakadémia

Makszim Risanov vezényelte az Óbudai Danubia Zenekart október 26-án a Zeneakadémián. A koncert műsora üdítően színes volt: egy vonósszimfónia C. Ph. E. Bachtól, két kortárs hölgykompozíció Angliából, illetve az Egyesült Államokból, befejezésül pedig Prokofjev 2. Rómeó és Júlia balettszvitje; szép és sokoldalú kihívás bármilyen zenekar számára. Ezúttal azonban óhatatlanul is Risanovra figyeltünk, aki ugyan karmesterként is rendkívül aktív, és a Danubia Zenekarral sem most találkozott először, elsősorban azonban mégiscsak kiemelkedő tehetségű brácsaművészként és nagyszerű kamarazenészként ismerjük.

Makszim Risanov

C. Ph. E. Bach H 653-as jegyzékszámú, háromtételes e-moll szimfóniája tipikus példája annak a fajta meglepetésekkel és éles váltásokkal teli, impulzív stílusnak, amely hangszeres műveit általában is jellemzi, s amely oly nagy hatást gyakorolt többek között Joseph Haydnra. Ez az egyszerre beszédszerű és töredezett, megállásokkal tagolt zene igen jól harmonizált Risanov erőlyes, kissé szögletes, ám hallatlanul precíz mozdulataival, feszült és beszédes szüneteivel. A lassú tétel napfényes színei, idillikus nyugalmat sugárzó hangulata nem kevésbé hatott meggyőzően. Majd újabb váltással visszatért a meglepetésekkel teli, groteszkre hajló, „szalkásabb” C. Ph. E. Bach-i hang, miközben feltűnt, hogy az ideálisnál talán nagyobb létszámban felálló vonóegyüttes milyen precízen, egységesen játssza a szeszélyes pontozott ritmusokat, ezáltal mégiscsak megőrizve a hangzás karcsúságát.

A következő darab az Angliában élő, bolgár születésű Dobrinka Tabakova Szvit régi stílusban című játékos kedvű, brácsára, vonószekarra és csembalóra komponált sorozata volt, amelyet Risanov számára írt; ősbem-

mutatóján is maga játszott és vezényelt. Az archaizáló, kedves, hol groteszk, hol pedig érzelmes, táncos vagy fájdalmas zsánerdarabokban hálás brácsaszólók találhatók, sőt, az első tétel felvezetéseképpen Risanov egy dobos püfölve vonult fel a dobogóra; a csembalistának is jutott csörgődobolnivaló. Hallottunk egy szép csellósólót is, és a „Holdfényes rózsakert” című tétel igazán elbűvölő zenekari színeit érzékenyen, szépen szólaltatta meg a zenekar.

A szünet után egy ugyancsak jól hangzó, bár nyelvileg nem archaizáló, a múlt zenéjére azonban mégiscsak utaló, rövidebb kompozíció következett, immár teljes szimfonikus zenekarra: Missy Mazzoli Sinfonia (for Orbiting Spheres) című darabja. A talán kissé filmzeneszerűen, némi IMAX-os beütéssel, de kétségtelenül színes fantáziával megírt, érdekes effektusokat alkalmazó, valóban kozmikus tereket elénk idéző darab előadását ismét precíz kidolgozottság, remek színérzék jellemezte.

A legnagyobb művészi erőpróbát – karmester és zenekar számára egyaránt – azonban mégis Prokofjev 2. Rómeó és Júlia szvitjének (op. 64ter, nem pedig, ahogyan a programban áll, op. 64 no. 2) megszólaltatása jelentette. Nos, amit hallottunk, sokkal inkább jutalomjáték volt, mint erőpróba. A legnagyobb dicséret, amivel az előadást illelhetem, az lehet, hogy nyilvánvalóvá tették, milyen elemi erejű, invenciózus és mélységesen drámai Prokofjev balattzenéje – olyan kompozíció, amely a század legnagyobbjainak hasonló jellegű zenéi mellett is helytáll. Risanov kifejezetten nagy formátumú karmesterként tartotta kézben az előadást: remek tempókat és karaktereket hallottunk, s míg a tetőpontokon minden finomkodás nélkül juttatta érvényre a zene hatalmas energiáit, mégpedig úgy, hogy az akcentusok, a nagy hangerő sem kezdte ki a hangzásképző tisztaságát, a libbenő-pucki táncjátékban vagy a lírai pillanatokban a lehető legfinomabban, rezzenésszerű, ám kifejezően árnyaló kézmozdulatokkal végezte el a megszólalás finomhangolását. A zenészek számára is maximális támogatást nyújtó, „előzékeny” karmesteri magatartást pedig a zenekar tökéletesen szinkronizált hangindításokkal, szépen formált szólókkal, kiegyensúlyozott rész-hangzásokkal hálálta meg.

Az étellel teli, szuggesztív Prokofjev-interpretáció erős várakozást kelt a hallgatóban aziránt, hogy ezzel a karmesterrel és ezzel a zenekarral minél több jelentős súlyú modern és kortárs – vagy akár klasszikus – kompozíció előadójaként találkozjon. *Malina János*

Budafoki Dohnányi Zenekar

2021. október 31.

Zeneakadémia

A „Megérthető zene” sorozatban „Hazafiasság” címmel Bartók Kossuth-szimfóniája került elemzésre és előadásra. Nem lehet eléggé értékelni Hollerung Gábornak

azt a folyamatosan sikeresen megvalósított programját, hogy energiát nem kímélve értő hallgatóságot nevel. És pedig nem hangzatos „innovatív” projektként, hanem a művek részleteinek kiemelésével (mondhatni, nagyító alá téve), a zenei jelenségek jelentésére irányítva a figyelmet, közérthető műelemzést tart (zene-centrikusan, ám mindenkor kitekintve a partitúrából, a szerző életére, munkássága egészére, kora kulturális, társadalmi életére, akár nemzetközi környezetbe ágyazva). Alig húsz perces kompozícióról lévén szó, ezúttal szünet nélküli matiné részesei lehettünk. Ismertetést és interpretációt egyaránt dicséri, hogy a mintegy másfél óra nem tűnt fárasztónak, sőt, ellenkezőleg: egyszerű volt élvezetes és tanulságos.

Régi gyakorlata ez a karmesternek és zenekarának (fogalmazhatok így, hiszen a hazai előadóművészet-történetben mindösszesen két karmester, Fischer Iván és Hollerung Gábor praxisának jellegzetessége, hogy az általuk – és ezt semmiképp sem tenném idézőjelbe! – nevelt együttes teljesítménye a vezető karmester munkájának hangzó eredménye), ily módon az ismeretterjesztésnek elsődleges „hasznélvezői” a zenekari játékosok, akik e koncepcióból adódóan az elemzett műveknek a szólamukon túl szinte a partitúráját is alaposan megismerik. A rész helyett óhatatlanul is az egészre irányul figyelmük – és ez a jelentést-kereső, jelentést-továbbadó magatartás más kompozíciók előadásakor is kamatozhat.

A Hollerung által képviselt ismeretterjesztő törekvés nem tévesztheti el hatását, éppen ezért különösen hálásak lehetünk, amikor (mint legtöbbször) úgy választja meg a műsort, hogy az adott kompozíció elemzésekor választott szempontok önmagukon túlmutatóak lehetnek. A programválasztásnak köszönhetően képes kinevelni kortárs darabok iránt is érdeklődő közönséget, vagyis eredményesen hidalja át azokat a szakadékokat, amelyekkel sajnos nagy általánosságban minden műsortervezőnek számolnia kell. A tanulságok tudássá válnak, melynek birtokában csökken a hallgatóknak az ódzkodása az újtól, az ismeretlentől. Ily módon gazdagodik zenehallgatási spektrumuk, és gazdagabb repertoár differenciálódhat a személyes ízlésnek megfelelően, a tetszés szubjektív kategóriájában (s a kevésbé tetsző darabok sorsa sem lesz merev eleve-elutasítás).

A korai Bartók-művet olyan közönségnek tálalta, amelyiknél biztos számíthat több érettkori kompozíció ismeretére. A „honnan indult Bartók?” kérdés a zeneakadémiai hallgató zeneszerzés-növendéket ért hatásokról feltérképezésére is lehetőséget adott, és örömforrást jelentett olyan gesztusok-mozzanatok felfedezése, amelyekkel a későbbi kompozíciókban is találkozhatunk. Dallamfordulatok, ritmusképletek, verbunkos-áthallások, a hangszerelés karakterisztikus vonásai – jól megválasztott „megfigyelési szempontok” gondoskodtak a közönség finomhangolásáról. A hosszas vastaps (amely

ezúttal nem teltháztól származott) ékesszó és őszinte visszajelzés volt. Köszönet a kétszeres ajándékért, a tudás- és élményanyagért.

Származott azoktól, akik azért járnak a Megérthető zene sorozat koncertjeire, mert érzik értelmét és hasznát. Tehát, kisebb-nagyobb holdudvarral a zenekar „törzsközönségétől”. Ami nem meglepő, hiszen a zenekari koncertek hallgatósága együttesek köré szerveződik (a legtöbb koncertlátogató egy-egy zenekar fellépéseit látogatja). Ami azért sajnálatos, mert némi érdeklődő „nyitással” sokan részesülhetnének ilyen nivós „továbbképzésben”, ami kétségkívül megkönnyítené az ismeretlen zenékkal való egyéni (hangfelvétel vagy média-közvetítéssel való) ismerkedést. De még ennél is sajnálatosabb a szakmai közönségréteg hiánya (távolléte) – jó példáért, működő közönségnevelő modellért nem kellene messzire menni. Egy vasárnap délelőttöt (több intézmény életében: az őszi szünetben) mindenképp megérett volna!

Fittler Katalin

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara

2021. november 1.

Művészetek Palotája Bartók Béla Hangversenyterem

Azoknak volt igazuk, akik nem a kényelmesebb megoldást választották, odahaza rádióadásban hallgatva Elgar: Gerontius álma című oratóriumát, hanem a hangversenytermi zenehallgatás mellett döntöttek. Nemcsak azért, mert érdemes kihasználni a lehetőséget: az első találkozást a nagylélegzetű kompozícióval „élőben” élni meg, hanem azért is, mert látatlanban biztosra lehetett venni, hogy a kivetített magyar nyelvű szöveg nagyban megkönnyíti a zeneértést.

Ismert oratorikus kompozícióknál elégséges lehet az egyes zárt számok tartalmi ismerete (arról énekel, hogy...), ám ezúttal teljesen ismeretlen területre került az érdeklődő. A szövegből lehetett „készülni”, de hogy John Henry Newman bíboros költeményét miként használja fel a szerző, az csak a hangzó anyagból derülhetett ki. (És valljuk meg, aligha tekinthető ideális körülménynek a zenehallgatáshoz, ha közben a hallott – angol, kevés némi latin részlet beiktatásával – szöveget kell felismerni és szinkrontolmácsként összevetni a magyar fordítással.)

Mint a műismertetőből megtudtuk, Elgar „ellenezte, hogy alkotását oratóriumnak címkézzék” – arra viszont maga sem vállalkozott, hogy műfaji meghatározással lássa el a két részből álló, szólístákat, vegyeskart és nagyzenekart foglalkoztató művet.

Gerontius az idős vallásos ember allegorikus alakja, akinek utolsó órái kínálnak alkalmat a bíborosnak, hogy a halálról elmélkedjen. Ezúttal nem a „Les préludes” értelmében, az előzmények számbavételével, hanem az öröklétbe vetett hit birtokában, elképzelt je-

lenetek megélésével. Kétségkívül fontos volt Elgar számára a szöveg, tehát annak értése perdöntően fontos a hallgató számára. Az első rész bizonyos szempontból könnyebb hallgatnivaló, afféle melodramatikus monológ, amelyen könnyű követni az énekest (Andrew Staples kitűnő előadása itt még azzal a reménnyel kecsegtethette a rádióhallgatót, hogy megérthető, hogy miről szól a mű), a darab folyamán több „szerepkörben” fellépő kórus játszik formai tagoló szerepet, és az eredetileg két (bariton és basszus) szólámat egy énekesre bízó, ugyancsak több szerepben fellépő James Rutherford. Filozofikus tartalmú meditáció, ám a létkérdések intenzitásával személyessé dramatizálva. A csaknem háromnegyed órás első rész kommentárokkal ellátott monológoknak hatott. A második „cselekményesebb” lett, a gondolatok-képzetek megtestesített kivetülésével: az őrzőangyal (Láng Dorottya), a lelkéért imádkozó kórus, a démon-sereg kontrasztáló karakterei teszik változatossá (faktúrájában, harmónia-világában, hangszerelésében, stb.) a zenét. Itt már a hangversenytermi közönségnek is nagy szüksége volt a figyelemmegosztó képességre, kiváltképp, mivel itt már már kinek-kinek reflektálnia kellett a hallottakra, feldolgozva a hívó számára esetleg problémátlanul elfogadott téziseket, gondolatokat. Mindezekkel a „főhős” érzelmi-gondolati világa kivetítéseként szembesültünk, s ezek érzelmi elmélyítését remekül szolgálta a zene.

Késő romantikusnak mondható stílusában megannyi elem ismerősként hatott, gyakran történetileg hozzátapadt jelentéssel. A vonóskari unisonók, a szólamvezetőkre bízott szólisztikus kommentárok, a gesztusában visszatérő dallamszírák (a Jupiter-szimfónia Mozart-névjegyének dallamrajzára emlékeztetőek, a dallamrajzot mindig természetes dinamikával követve), az időtlenség érzetét keltő végtelen folyamatok, melyek érzelmi tartalmát a metrumválasztással sugallta a szerző – mindez szinte meditatív állapotba hozta Mindenszentek estéjén a hallgatót.

Csak elismerés illetheti valamennyi közreműködőt, akik a vendégdirigens Markus Stenz animáló, ám korántsem hagyományos vezénylési stílusához alkalmazkodtak. A folyamat-jelleget, egyszersmind a kontraszt-elem-effektusokat részletesen irányító karmester szinte rendezőként funkcionált, ami csak alaposan felkészült együttesek élén lehet eredményes. Külön elismerés illeti gyönyörű tónusáért a vonóskart, az érzékeny hangszínárnyalásért elsősorban a fafúvósokat. A két szinten elhelyezett kórus a különböző szerepekben egyaránt megállta a helyét, gyönyörködtető volt a fiatal angyalok már-már angol fiúkórus-hangzást idéző tónusa, és elismerés jár a részletezően megkomponált „kaotikus” szakaszokért.

A hosszantartó taps ezúttal a műsor összeállítóinak is szólt: köszönet e ritkaság megismertetéséért!

Fittler Katalin

Pannon Filharmonikusok**2021. november 7.**

Zeneakadémia

A zenetörténet egyik legrövidebb életű műfaját, a szinfonia concertante-t és a hozzá nagyon hasonló kettősversenyt állította középpontba a Pannon Filharmonikusok hangversenye. A zenekar élén Káli Gábor karmester vezényelt, aki két ragyogó szólista, Baráti Kristóf hegedűművész és Maxim Rysanov brácsaművész társaságában keltett életre három versenyművet. Az eredetileg meghirdetett műsorhoz képest változás történt, a két szélső concerto cserélt helyet, így a Bruch-Britten-Mozart elrendezés helyett Mozart-Britten-Bruch sorrendben játszották a muzsikuskok a kompozíciókat. A darabok változatos érzelmi ívét tekintve ez a döntés is jónak bizonyult (bár az eredeti sorrend is érdekes lett volna), hiszen így most egy letisztult bécsi klasszikus kompozíció után következett egy tartózkodóbb 20. századi és végül egy szenvedélyes romantikus alkotás.

A műfajokat tekintve a szinfonia concertante nyitott, melynek virágkora nagyjából az 1770 és 1830 közötti időszakra tehető. A koncert első műsorszámaként elhangzó Mozart-mű – az Esz-dúr szinfonia concertante (K. 364, 1779) – is ezt az időszakot képviselte. Magában hordozza mindazokat a jellegzetességeket, amiket Mozart Mannheimban és Párizsban megismert, ám a zeneszerző zseniálisan továbbfejlesztette a már meglévő elemeket és természetesen saját arculatára formált remekművet kreált az akkor divatos műfajból. Mozart kollégáinál általában nincsen dráma és komorság, kerül a moll hangnemet, és az egyik legfőbb jellegzetesség a játékos könnyedség, ahol a muzsikuskok mind virtuozitásukat, mind muzikalitásukat meg tudják mutatni. Míg e műfajra nem annyira jellemző a szólisták és a zenekar közötti párbeszéd (utóbbi inkább „csak” kísér), addig Mozart a zenekarnak is fontos feladatot adott, és például különleges színeket kevert ki azzal, hogy osztott brácsákat használt. Baráti Kristóf és Maxim Rysanov könnyedséggel és kamarazenei plaszticitással szólaltatta meg Mozart zenéjét, a két szélső tétel derűje és lírája, vagy éppen a változatos tempókarakterek dinamizmusa egyaránt megmutatkozott. A darab és az interpretáció csúcspontját számomra a lassú tétel megszólaltatása jelentette. A c-moll hangnem bizonyosan reflektált az ifjú komponista életének akkori – a mű komponálását nem sokkal megelőző – szomorú eseményeire: szerelmi csatlódására és édesanyja elvesztésére. Ez a vallomásos tétel most mindkét szólistánál a lélek legbensőbb titkait, szenvedéseit, és talán jövőbe vetett reményeit mutatta meg, töprengően, tépelődően, fájdalmas kérdésekkel és tétova válaszokkal.

A három alkotás közül kétségkívül Mozarté volt a legismertebb és általában a legtöbbet játszott. A szünet után felhangzó hegedűre és brácsára megálmodott kettősverseny – Benjamin Britten tollából – nemcsak

nálunk, hanem külföldön is ritkán hangzik fel, így igazi kuriózzal ajándékozták meg hallgatóságukat a zenészek. Britten tizennyolc éves korában, még a londoni Royal College of Music hallgatójaként komponálta a művet, és hatvanöt évet kellett várnia a kissé megkésett premierre, mivel csak 1997-ben mutatták be. Ezen az estén mind a szólisták, mind a zenekar muzsikuskai nagy odaadással játszották az angol zeneszerző kompozícióját, és mindent megtettek, hogy elhiggyük, az ifjú Britten zsenéjét érdemes máskor is meghallgatni.

Az estét Max Bruch eredetileg klarinétra és brácsára írt e-moll versenyműve zárta (op. 88, 1911), ami – bár már a 20. században keletkezett – ízig-vérig romantikus. Nem meglepő, hogy időnként felfedezni vélhettünk közös összekötő szálakat a mester népszerű g-moll hegedűversenyével, ami pedig jó félszázaddal korábban keletkezett. A két szólista technikai brillírozása, állóképessége az utolsó percekig kitartott, pedig komoly fizikai erőnlét kell három ilyen versenymű eljátszásához. Játékuk egymáshoz idomuló alkalmazkodása bámulatra méltó volt (még akkor is, ha a Mozartban nem mindig voltak együtt), azt az érzetet keltve, mintha már sok éve együtt muzsikáltak volna, pedig tudjuk, mindketten nagyon elfoglalt művészek, kevés próbalehetőséggel. Elismerést érdemel az ezen az estén végig kísérőszerepben maradó zenekar teljesítménye is, amely híven követte a mindent elvezénylő és kézmozdulataival a részleteket is megmutatni akaró Káli Gábor instrukcióit. Természetesen vastaps követte az utolsó akkordokat, amit a két szólista, Baráti Kristóf és Maxim Rysanov – mi mással, mint – Händel-Halvorsen Passacagliájának parádés, sziporkázó előadásával viszonozott. *Kovács Ilona*

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara**2021. november 10.**

Művészetek Palotája Bartók Béla Hangversenyterem

BFTZ 168 – a hazánkban legrégebben alapított, ma is működő zenekar fennállásának 168. évfordulójára emlékeztetett az „Ünnepi Nagykoncert”-nek hirdetett rendezvény. Karmesternek az együttes nyolcadik elnöknagyát hívták meg, Rico Saccanit, aki szívesen emlékezik vissza arra a két évtizedre, amelyet a Magyar Állami Operaház égisze alatt töltött (1985-től első vendégkarmesterként, majd 1996-tól a megtisztelő cím birtokosaként). Eredetileg a műsort kezdő mű ősbemutatóját maga a szerző, Kovács Zoltán (az együttes fagottosa) vezényelte volna, ám a covid „felülírta” a tervet, így Dénes István irányításával került közönség elé a Ludus luminis (A fények játéka). A megrendeléssel azt a hagyományt kívánták továbbéltetni, hogy a zenekar az új magyar zene „mindenkori elkötelezett támogatója”, mint a műsort tartalmazó szórólapon olvashattuk. A műsor további részével – mint bármely összeállítással – el

het számolni, indítékokat keresve/találva a választásra, s abban a reményben, hogy az ünnepek kedvére való, tudomásul lehet venni. Mindazonáltal nem tagadom: szívesebben hallottam volna magyar estét. De a Ravel-zongoraversenyt követő amerikai második féldíő a vendégkarmester iránti gesztusnak is tekinthető (az olasz származású amerikai Rico Saccani önéletrajzának címe: „Made in Italy: The Story of an American Conductor”) – és összességében borítékolható volt a kedvező fogadtatás.

Az ünnepi jelleget hangsúlyozandó, háziasszonyról is gondoskodtak Becze Szilvia személyében, aki mintegy a hallgatóság „jóindulatába” ajánlotta a műsorszámokat, s kommentálta a Bernstein és Gershwin zenéjét elválasztó intermezzót, Grieg népszerű tételét, a Solvejg dalát.

Összességében tehát kevés dráma és sok szín szerepelt a tervezett palettán, összhangban a jubileumi alkalommal. A nézőtérről érkező tetszésnyilvánítás nem is elsősorban a felcsendülő produkcióknak szólt, hanem az örömteli együttlétnek. A rendezvényt jelenlétével a zenekar több senior-művésze megtisztelte – a pódiumon pedig a zenekari muzikusok alkalmankénti cseréjét a műsorvezető azzal indokolta, hogy sokan szerettek volna ismét Rico Saccani vezényletével játszani.

Kovács Zoltán művében – első hallásra – indokolatlanak éreztem a vonóskar nagyságát. Kisebb vonóegyüttes minden bizonnyal tudatosabban törekedett volna a dinamikai skála kiszélesítésére, s a színek árnyalására a játékmód intenzitásával. Ha képi-asszociációkat illesztünk e zenéhez, némely tájkép exponálásának élességét hiányoltuk.

Ravel G-dúr zongoraversenyének szólistája Fejérvári Zoltán volt, aki főlegesen győzte a technikai kihívásokat, s vélhetően azt a hangképet hozta létre, amelyet megvalósítani szándékozott. Színekben gazdag volt a jól kontúrozott kísérettel létrehozott összkep.

Bernstein Szimfonikus táncai és Gershwin: Egy amerikai Párizsban című darabja már jó ideje polgárjogot kapott a hangversenypódiumokon, nem jelent ritkaságot a történeti („komoly”) zenét előadók számára sem. Tehát, csupán árnyalatnyi módosítás a jazzes hangvétel – s ennek megfelelően szinte zenei köznyelvi otthonossággal csendültek fel a darabok. Tehát, a második rész felelevenítő újrhallgatása volt ismert-kedvelt daraboknak. Ennek az „otthonosságnak” másfajta vetülete, hogy a zenekar újabb tagjai ezúttal ismerkedtek az egykori elnök-karnaggal, s eme találkozás mentes volt a szélsőséges érzelmektől-indulatoktól. És a „családiás” légkört erősítendő, a két karmester és a szólista ajándékként nem protokolláris virágcsokrot, hanem egy-egy üveget kapott (habár, ezt akár a színpalak mögött is oda lehetett volna adni...)

A két ráadást és a hosszas tapsokat követően, a közönségi együttléthez illően, kényelmes, nem sietős távozással búcsúztunk a Müpától.

Fittler Katalin

MÁV Szimfonikus Zenekar 2021.november 19.

Zeneakadémia

A nálunk kevésbé ismert *Leonard Slatkin* vezényletével adott hangversenyt november 19-én a *MÁV Szimfonikus Zenekar* a Zeneakadémián. A hazájában, az Egyesült Államokban nagyra becsült, világhíró dirigens maga állította össze a koncert programját, mégpedig egy amerikai, egy magyar és egy klasszikus, „nemzetek fölötti” zeneszerző művéből: a műsor John Corigliano *Elégiájával* indult, Dohnányi op. 19-es *fisz-moll szvitjével* folytatódott, majd a szünet után Beethoven 3., „*Eroica*” *szimfóniája* zárta le.

Corigliano meghatározó és rendkívül elismert alakja a modern amerikai zenének, aki sajátos módon ötvözi a közérthetőségre való erős készletet az újító hajlammal. Most megszólaltatott műve fiatalkori kompozíció, amellyel a „nagyon amerikai” Barber vagy Copland követőjeként, hangzásideáljuk folytatójaként mutatkozik be. Elégiája finoman és érzékenyen, kitűnő felkészültséggel megkomponált, de az egyéni hangot, jellegzeteségeket jórészt nélkülöző darab, indázó, egymásba fonódó szölamokkal. Olyan mű, amelyet Slatkin korrekttől, de némileg személytelenül vezényelt.

Dohnányi könnyed hangvételű szimfóniaként jellemezhető négytételű szvitjének különös mélységeket nem feszegető első két tételében a karmester következetesen legömbölyített, nem különösen részletező mozgataival a darab eredendő dallamosságát hangsúlyozta; a második, Scherzo feliratú tételben talán egy csöppet nehézkesen. A III. tétel, a Románc az addigiaknál szellemesebb zene, amelynek groteszk vonásai is felsejtek a mindig pedáns vezénylet nyomán, bónusz-ként pedig gyönyörködhettünk Rózsa Richárd feltűnően kifejező és erőteljes csellószólojában. A zárótétel pedig lehetett volna talán még könnyedebb és sziporkázóbb, de Slatkin folyékonytárogó hangsúlyozó vezénylese itt határozottan intenzívebbnek, erőteljesebbnek bizonyult.

A Beethoven-szimfóniában azután mintha nem is ugyanazok az előadók léptek volna a pódiumra. A műsor „udvariassági” részének teljesítése után az addig is szinte kifogástalan teljesítményt nyújtó zenekar játékában megjelent a személyes részvétel, a lelkesedés, Slatkin pedig úgy vezényelt, mintha addig csupán az erőit szerette volna tartalékolni a remekművel való megmérkőzéshez.

Akár így volt, akár nem, ez a megmérkőzés emlékezetesen szép eredményt hozott. Slatkin precizitása itt is megmaradt, és megőrizte mozgatainak ökonómiáját is, ám most mindezzel hatalmas energiákat tudott közvetíteni, a zenei gondolatok beszédyszerűsége, expresszivitása messzemenően érvényesült: Beethoven zenéjének mázsás súlyai, akcentusai, kontrasztjai erőteljesen szólaltak meg. A nyitótételben remek, fojtott-feszült

pianissimókat, meggyőző fokozásokat, magával ragadó, szuggesztív tetőpontokat is hallhattunk. Egyszóval: a karmester és a zenekar azzal az intenzitással zenélt, amelyet ez a világrengető darab megkövetel.

A gyászinduló folyamán a karmester már megismert legömbölyítésre, folyékonyagra való hajlama valami igen erőteljes kohézióvá nemesült, és ez biztosította az egész tétel folyamán, minden ellazulás nélkül, a gyász átélésének intenzitását. De ennél is több: költői láttató

erő is megnyilvánult a tetőpont hatalmas pörölycsapásaiban, a visszatérés szívszorító pillanatában vagy a hegedűszólam érzékenyen játszott, dadogó gesztusaiban a tétel vége felé – bár a pontozott ritmusok itt-ott kisé elmosódottan szólaltak meg.

De rendkívül izgalmas, láttató erejű volt a Scherzo indulásának pianissimo kavargása, illetve az abból kirobbanó fortissimo is. Slatkin szinte elengedte a gyeplőt a merészen gyors tempóval – de azután megmutatta, hogy így is meg tudja őrizni teljes kontrollt az események felett, beleértve az indázó szólalmok megrajzolását, vagy a tétel frapáns lezárását. A három kürt pedig fenomenális hangzásban olvadt össze a triórész nyitó ütemeiben.

Végül a zárótételben az alapvetően erőteljes, a groteszk elemet sem nélkülöző karakteren túl a Slatkin-MÁV-előadás különös erénye volt a kemény disszonanciák és gesztusok erőteljes hangsúlyozása, a fejszecsapásszerű, dacos csellógesztusok megtalálása, ami friss, szinte avantgárd színezetet adott a tételnek.

Én Beethovenre szavazok.

Malina János

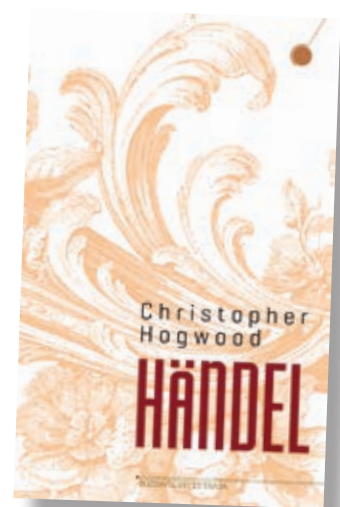
Könyv

Händel, a szász óriás

Az 1685-ös esztendőben kivételesen szerencsés módon álltak a csillagok: a barokk kor három muzsikusi géniusa ebben az esztendőben látta meg a napvilágot. 1685. február 23-án Halle-ban született Georg Friedrich Händel (1685–1759), március 21-én Eisenachban Johann Sebastian Bach (1685–1750) és Nápolyban, október 23-án pedig Domenico Scarlatti (1685–1757). Közülük Händel élt a legtovább, aki Bach-hal és Scarlattival ellentétben soha nem nősült meg (a másik kettő kétszer házasodott) és utódja sem volt (Bachnak két feleségtől összesen húsz gyermeke született, Scarlattinak – szintén két feleségtől – kilenc). Ám mielőtt azt gondolnánk, hogy a gyermeknevelés nyűgeit „megúszó” Händelnek könnyű élete volt és ezért élhetett hármójuk közül a legtovább, érdemes elolvasnunk a közelmúltban napvilágot látott jelentős Händel-monográfiát Christopher Hogwood tollából, melyek híven rögzítik a zeneszerző küzdelmeit és csalódásait, de azt az elszántságot és eltökéltséget is, amivel minden mélyponton túl tudott jutni.

Händelt nem zenésznek szánták a szülei. Nincs semmi meglepő abban (és a jelen kor művészei ezt tökélete-

sen megértik), hogy akkoriban is csak a legkiválóbbaknak jelentett biztos megélhetést a muzsikusi pálya, éppen ezért Händel édesapja valami foglalkozást választott fia számára, ami sok szempontból biztonságosabbnak tűnt a zenélésnél. Mint oly sok zeneszerzőkollégánál (például Marc-Antoine Charpentier, Robert Schumann vagy éppen Igor Stravinsky esetében, hogy csak néhányat említsek), a zenei tanulmányok mellett Händelnél is a jogi egyetem elkezdését olvashatjuk életrajzában. Szintén ismerős momentum a pálya folytatásában, hogy az egyre jelentősebb művészi sikereket magáénak tudható ifjú komponista – ellenszegül-

ve az apai szigornak és akaratnak – a jogtudományok helyett teljes mellszélességgel a zene felé fordult. És milyen jól tette ezt Händel! Korának legnagyobb zeneszerzője és hangszerjátékosa lett, hazája mellett elismerést és megbecsülést vívott ki Itáliában és Angliában is, ami nem meglepő, hiszen – Bach-hal ellentétben, aki soha nem hagyta el a német nyelvterületet – Händel világpolgár volt: hosszabb időt töltött el Itáliában, élete nagyobb részét pedig Angliában élte le. A zeneszerző életét és munkásságát már rengetegen feldolgozták és valóban könyvtárnyi irodalma ismeretes műveinek, annak ellenére, hogy a nagyközönség számára csak kompozícióinak töredéke ismert. Az eddigi legalaposabb – és magyarul is hozzáférhető – szakirodalomnak a New Grove Dictionary könyvformában is megjelent Händel-szócikkét tekintjük.¹ Ennél átfogóbbat, lényegre törőbbet, ugyanakkor tömörebbet nehezen találunk, és felmerülhet a kérdés, hogy Hogwood könyve tesz-e hozzá valamit a fentebb említett kötethez.

A 2014-ben elhunyt cambridge-i professzor elsősorban a barokk és a korai klasszikus zene jeles szakértőjeként és a korabeli hangszeres alkotások előadójaként tett szert világhírnévre. Muzsikusi tevékenysége a magyar közönség előtt is jól ismert, 2006-ban, a Budapesti Tavaszi Fesztiválon a Kammerorchester Basellel lépett fel, 2007-ben Joseph Haydn *A teremtés* című oratóriumát dirigálta Budapesten és Győrben, 2012-ben pedig a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarát vezényelte. Ezt azért érdemes megemlíteni, mert könyvét két dolog teszi egyedivé. Az egyik – hogy a könyv szerzője előadóművész és zenetudós egy személyben – tehát „belülről” ismeri Händel műveit. A másik pedig, hogy egy lexikoncikkell ellentétben (ahol eléggé limitált a felhasználható terjedelem) sokkal bőbeszédűbben írhat, sokkal több korabeli forrást idézhet meglehetősen hosszan. Ezzel él is a szerző. Számos korabeli idézet olvashatunk a kötetben, többek között Johann Matthesontól, Johann Joachim Quantzól vagy éppen korabeli zenekritikusoktól, de mindenekelőtt és legfőképpen John Mainwaring hihetetlen gyorsasággal, Händel halála után egy évvel, 1760-ban kiadott *Memoirs of the Life of the Late Georg Frederic Handel* című írásából.

A könyv szerzője Händel művészetének számos aspektusát vizsgálja. Az utókor például többször a zeneszerző szemére vetette, hogy meglehetősen sokat „kölcsönöz”, saját magától is, de lelkiismeretfurdalás nélkül vett át hosszú részleteket kollégái alkotásaiból is. Előbire jó példa a Velencében bemutatott *Agrippina* című opera, mellyel óriási sikert aratott. „A közönségnek per sze senki nem kötötte az orrára, hogy az opera, amelyet újszerűségéért ünnepeltek, valójában mindössze öt kifejezetten erre az alkalomra írt áriát tartalmaz. Több

mint negyven szám korábbi darabokon alapul.” – jegyzi meg Hogwood (56.). Az énekesekhez hasonlóan Händel is gyakran élt az *arie di bagaglio* (bőröndáriák) gyakorlatával: míg az énekesek kedvenc áriáik kottáit vitték mindenhová magukkal, addig a zeneszerző a régebben komponált részletekből alkotott „új” operát (46.). Händel a gyakori önidézetek mellett mások műveiből is szívesen vett át tetszetős részleteket. Egy ilyen esetet – ami ráadásul első nyilvános, nyomtatásban megjelent említése Händel kölcsönzéseinek – Mattheson tollából ismerünk 1722-ből, aki rávilágít arra, hogy egyik operájának áriáját „Haendel valószínűleg nem találta éppen séggel visszataszítónak”, mivel nemcsak a fentebb említett Agrippinában, hanem a Mucius Scaevolában is szerepelteti, „úgyszólván hangról hangra” (57.).

Hogwood színes képet fest az angol operajátszásról és általában az opera seriáról is, mely zeneszerzőnk életében oly fontos szerepet játszott. A könyv szerzőjének látásmódja egy angol úriemberé, mivel angol szemszögből írja le az operát. Kétség nem fér hozzá, hogy a műfaj Händelnek köszönhetően lett rendkívül népszerű a szigetországnak. Egy idő után azonban az opera seria gúnyolódás céltáblájává vált. A közönség számára akadályt jelentett az olasz nyelvű cselekmény követése, és az olasz sztárenekeseket is egyre inkább nagyképűnek és túlfizetettnek tartották. Hogwood sem hagyja ki az olyan jól ismert esetek megemlítését e témával kapcsolatban, mint amit Francesca Cuzzonival kapcsolatban ismerhetünk. A fáma szerint az énekesnő nem a kotta szerint énekelte az *Ottone* egyik áriáját, mire Händel azzal fenyegette meg, hogy kidobja az ablakon. A könyv szerzője úgy értékeli az esetet, hogy még az elkényeztetett szoprán énekesnő is megértette, hogy a zeneszerző kottahűséghez való ragaszkodása mindig a drámát szolgálta, nem pedig a torok dicsőségét (95.). Cuzzoni egyébként – aki a korabeli leírások szerint alacsony, kövér, csúnya és összeférhetetlen nő volt – joggal félt, hogy a komponista esetleg beváltja fenyegetését, mivel Händel nemcsak művészi tekintetben volt óriás, hanem a maga fizikai valójában is. Csillapíthatatlan étvágya már Itáliában magas élelmiszerszámlákat eredményezett. A könyvben olvasható Charles Burney-idézet szintén utal a zeneszerző robusztus természetére: „Ilyen hatalmas tömeg fenntartásához a természet busás adag táplálékot követelt, és annak megválogatásában Händel igencsak epikureusnak mutatkozott; de úgy tűnik, ez volt az egyetlen fajta étvágy, amelynek kielégítését megengedte magának.” (50.). Nem csoda, ha egyik legbensőségesebb barátja, Joseph Goupy (1689–1769) 1754-ben, a szerzőről alkotott karikatúrájában disznóként ábrázolta barátját (111.), aki állítólag emiatt zárta ki Goupyt az örökségéből.

A könyv sok olyan zenetörténeti érdekességet is felsorol Händellel kapcsolatban, amit nem találunk meg az említett Grove-szócikkben. Például, hogy a *Radamisto* című operája volt az első színpadi zenéje, melyben sze-

¹ Winton Dean-Anthony Hicks: „Händel.” In: Stanley Sadie (szerk.): *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. London: Macmillan Publisher Limited, 2001. Magyarul: *Grove-monográfiák. Händel*. Fordította Barna István. Budapest: Zeneműkiadó, 1987.

Joseph Goupy karikatúrája Händelről

repeltette a kürtöt (96.), vagy hogy Velencében álarcban csembalózott, az éppen jelenlévő Scarlatti azonban még így is felismerte: „ez csakis a hírneves százsz lehet, vagy pedig maga az ördög” (57).

A könyv legterjedelmesebb – és számomra talán a legtanulságosabb – fejezete az oratóriumokról szóló rész (169–272.). Nemcsak a zenetörténeti korrajzok és az elemzések miatt (ezek sem lebecsülendők), de

Händelről, az emberről is izgalmas portrét fest ez a szakasz. Példaértékű, ahogy erős akaratával, elhivatottságával minden nehézségen túllépett, emberi és szakmai küzdelmeiből szinte mindig győztesen került ki, mindközben pedig óriásit alkotott az oratórium műfajában. Nem mellesleg szász származása ellenére az angolok máig egyik legnagyobb zeneszerzőjüknek tekintik Händelt.

Hogwood könyvével kapcsolatban csak egészen kevés hiányosságot említhetünk. Bár a főszövegben többnyire minuciózus magyarázatokat fűz a mai kor gyermeke, vagy a nem angol nemzetiségű olvasó számára a könyv azon szereplőihöz, akik mára kevésbé vagy egyáltalán nem ismertek, a Händel életében oly fontos szerepet játszó Szent Pál-székesegyház tervező, Sir Christopher Wren esetében például ezt nem tette meg (64.). (Csak zárójelben jegyzem meg, már csak a tudományos pedantéria kedvéért is illő lett volna, ha Hogwood lábjegyzetekkel egészítette volna ki a főszöveget.) Vitakoznék a 40. oldal egyik kevésbé szerencsésen megfogalmazott

mondatával, ahol a szerző Händel és Scarlatti híres hangszeres párbajáról ír. A két muzsikust így jellemzi: „a világ két legnagyobb, egyazon évben született virtuóza”. És hol marad Johann Sebastian Bach, akit saját korában elsősorban nem is zeneszerzői tevékenysége, hanem orgonaművészi és -szakértői kvalitásai tettek híressé? A könyv szerkesztésével kapcsolatban pedig a Névmutató hiányosságaira figyelhetünk fel: hiányzik többek között Joseph Goupy (111.), John Mainwaring (több helyen is szerepel a neve) vagy éppen Karl von Neuberg (55.) innsbrucki herceg neve, és olykor elcsúszott a hivatkozás, például Giacomo Perti zeneszerző neve, ami a szövegben a 54. oldalon olvasható és nem pedig az 55. oldalon.

Summa summarum, Christopher Hogwood könyve minden tekintetben értékes hozzájárulás a Händel-irodalomhoz, a Grove-szócikkkel együtt olvasva, egymást kiegészítve pedig szinte minden fontos, hasznos és érdekes információt megtudhatunk a zeneszerzőről és zenéjéről is.

Kovács Ilona

A MAGYAR RÁDIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARA próbajátékot hirdet

2. HARSONA – 1. VÁLTÓ KÖTELEZETTSÉGGEL

munkakörre határozott idejű munkaszerződéssel

Várjuk mindazon művészek jelentkezését, akik:

- szakirányú felsőfokú zenei végzettséggel (minimum szakirányú BA diploma) vagy,
- szakirányú felsőfokú tanulmányokat folytatnak,
- szimfonikus zenekari tapasztalattal rendelkeznek.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával
- szakirányú végzettséget igazoló dokumentum vagy igazolás a folyamatban lévő felsőfokú tanulmányokról

A jelentkezéseket **2021. november 16-ig** kérjük megküldeni a hegi@mtva.hu e-mail címre.

A fent megjelölt pozíciót a próbajáték nyertese számára a zsűri szakmai döntése alapján ajánljuk fel.

A próbajátékra csak a jelentkezésük alapján kiválasztottak kapnak meghívást!

A próbajáték időpontja: **2021. december 7. kedd, 15:00 óra, Magyar Rádió, 6-os stúdió** (1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.)

Az első forduló anyaga paraván mögött:

F. David: Concertino harsonára I. tétel, kadenciáig.

Második forduló: zenekari állások

Ravel: Bolero
Mozart: Requiem – Tuba Mirum
R. Strauss: Also sprach Zarathustra
R. Strauss: Till Eulenspiegel
N. Rimszkij – Korszakov: Seherezáde
G. Rossini: Tell Vilmos – nyitány (D után 9-ik ütemig)
Brahms: 1. szimfónia, 4. tételét, C próbajelölt az Allegro-ig
R. Wagner: Walkür, 3. felvonás, 1. kép (12 próbajelölt)
Bartók Béla: Concerto zenekarra, 1. tétel 313-340 ütemig, 5. tétel 418-427 ütemig.

A zenekari állások kottáit a meghívottak személyesen megtekinthetik a Magyar Rádió Művészeti Együttesei kottatárában előzetes megbeszélés alapján kottatar@mtva.hu, illetve azokat kérésre elektronikus úton továbbíthatjuk.

A zsűri fenntartja magának a jogot, hogy a szakmai kritériumoknak nem megfelelő jelentkezőket a próbajátékból kizárja.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Budapest, 2021. október 29.

Devich Márton, ügyvezető igazgató

A MAGYAR RÁDIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARA próbajátékot hirdet

HEGEDŰ (PRÍM ÉS SZEKUND) SZÓLAMAIBA TUTTISTA ZENEKARI MŰVÉSZ

munkakörre határozott idejű munkaszerződéssel

Várjuk mindazon művészek jelentkezését, akik:

- szakirányú felsőfokú zenei végzettséggel (minimum szakirányú BA diploma) vagy,
- szakirányú felsőfokú tanulmányokat folytatnak,
- szimfonikus zenekari tapasztalattal rendelkeznek.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával
- szakirányú végzettséget igazoló dokumentum vagy igazolás a folyamatban lévő felsőfokú tanulmányokról

A jelentkezéseket **2021. december 6-ig** kérjük megküldeni a hegi@mtva.hu e-mail címre.

A fent megjelölt pozíciót a próbajáték nyertese számára a zsűri szakmai döntése alapján ajánljuk fel.

A próbajátékra csak a jelentkezésük alapján kiválasztottak kapnak meghívást!

A próbajáték időpontja: **2022. január 6. 10:00 óra, Magyar Rádió, 6-os stúdió** (1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.)

I. forduló – paraván mögött:

Szabadon választott Mozart (G-dúr 216., D-dúr 218., A-dúr 219.) versenymű első tétele kadenciával
R. Strauss: Don Juan
Rimszkij - Korszakov: Seherezáde 3. tétel
Beethoven: 3. szimfónia 3. tétel

II. forduló – rögtön az első forduló után

Bach: Siciliano g-moll szóló szonátából vagy Largo: C-dúr szóló szonátából
Mozart: 39. szimfónia Esz-dúr 4. tétel
Beethoven: 1. szimfónia 2. tétel
Smetana: Az eladott menyasszony - nyitány
Bartók: Concerto – 5. tétel
Mahler: 9. szimfónia 2. és 4. tétel
Prokofjev: Klasszikus szimfónia 1. tétel
Wagner: Siegfried

A zenekari részletek kottáját a jelentkezők megtekinthetik a Magyar Rádió Művészeti Együttesei kottatárában előzetes megbeszélés alapján vagy kérésre elektronikus úton elküldjük. Elérhetőség: kottatar@mtva.hu

A zsűri fenntartja magának a jogot, hogy a szakmai kritériumoknak nem megfelelő jelentkezőket a próbajátékból kizárja.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Budapest, 2021. november 11.

Devich Márton, ügyvezető igazgató

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet

BRÁCSA TUTTI állásra
határozatlan idejű kinevezéssel, próbaidő kikötésével

A meghallgatás anyaga:

- Bach: 1 szóló tétel vagy 1 szóló tétel más műből (Max Reger 1. tétel v. Hindemith 1-11. tétel)
- Stamitz: Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy
- Stamitz: Brácsaverseny, második és harmadik tétel vagy
- Hoffmeister: Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy
- Hoffmeister: Brácsaverseny, második és harmadik tétel

Zenekari anyag:

- Bartók: Concerto Zenekarra, 5. tétel, 300. - 317. cifferig
- Csajkovszkij: VI. szimfónia, 1. tétel, 171. - 187. ütemig
- Mendelssohn: Szentivánéji álom, Scherzo C - D-ig
- Beethoven: III. szimfónia, 3. tétel, 1 - 73. ütemig
- Brahms: II. szimfónia, 2. tétel, 49. - 58. ütemig
- Bruckner: IV. szimfónia, 2. tétel, 50. ciffer után 1. ütemtől 80. ciffer után 4. ütemig
- R. Strauss: Don Juan, első 8 ütem és A előtti 2. ütemtől B felütéséig

A zenekari részletek a zenekar honlapjáról letölthetők (www.sso.hu)

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány (az állás elnyerése esetén)
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2021. december 9. csütörtök 12:30

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2022. január 1-től tölthető be.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2021. november 29.

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar, 9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
fodor.daniel@sso.hu

Információ: Fodor Dániel, tel: 20/3600234, e-mail: fodor.daniel@sso.hu

Szombathely, 2021. október 26.

Kiss Barna
igazgató

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet

HEGEDŰ TUTTI állásra
határozatlan idejű kinevezéssel, próbaidő kikötésével

Kötelező anyag:

Mozart: G-dúr, vagy, D-dúr vagy A-dúr hegedűversenyének 1. kadenciával
Bach: szabadon választott szólószonáta vagy partita tétel

Zenekari anyag:

- Brahms : IV. szimfónia op.98.
1. tétel 281 -297-ig
392 - tőle a tétel végéig
3. tétel elejétől 44-ig
311-től a tétel végéig
- R. Strauss: Don Juan op.20, 1. hegedű, elejétől a „B” betűig
- Bartók: Concerto V. tétel 21 - 50-ig
55 - 86-ig
- Mozart: D-dúr Haffner szimfónia 1. tétel elejétől 48-ig
- Beethoven: IX. szimfónia 3. tétel 99 - 114-ig (Lo'stesso tempo)
- Mendelssohn: Szentivánéji álom: Scherzo 17-től a D után 7-ig (99)

A zenekari részletek a zenekar honlapjáról letölthetők (www.sso.hu)

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány (az állás elnyerése esetén)
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2021. december 9. csütörtök 12:30

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2022. január 1-től tölthető be.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2021. november 29.

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar, 9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
fodor.daniel@sso.hu

Információ: Fodor Dániel, tel: 20/3600234, e-mail: fodor.daniel@sso.hu

Szombathely, 2021. október 26.

Kiss Barna
igazgató

A BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet

KÜRT VÁLTÓ 2-4 állásra

A próbajáték anyaga:

- Mozart: III. Esz-dúr kürtverseny, KV 447. 1. tétel kadenciával

Zenekari állások:

- Bartók: Kossuth szimfónia
- Beethoven: VII. szimfónia
- Beethoven: IX. (Újvilág) szimfónia
- Bruckner: VII. szimfónia
- Dvořák: IX. szimfónia
- Haydn: 55. szimfónia
- Mahler: I. szimfónia
- Mozart: Così fan tutte
- Sostakovics: V. szimfónia
- Schumann: III. (Rajnai) szimfónia
- Strauss: Don Quixote
- Strauss: Ein Heldenleben
- Strauss: Alpeshimfónia
- Csajkovszkij: IV. szimfónia
- Wagner: Götterdämmerung
- Wagner: Walküre

IDŐPONT: 2021. december 10. 10:00 óra

HELYSZÍN: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/B. IV. épület

JELENTKEZÉS: a kurta.klaudia@bdz.hu e-mail címen, vagy a +361/322-1488-as telefonszámon

lakcím, telefonszám, magyar nyelvű önéletrajz mellékelésével

Kurta Klaudia kottatárosnál, illetve
Galambos Evelin művészeti titkárnál

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: 2021. december 7.

A zenekari állások kottáit a jelentkezés beadása után, egyeztetés alapján lehet átvenni a zenekar titkárságán, illetve elektronikus úton is igényelhetőek.
A próbajátékon zongorakísérőről nem tudunk gondoskodni.

Budapest, 2021. október 22.

Hollerung Gábor
ügyvezető, zeneigazgató

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT.
próbajátékot hirdet

II. HEGEDŰ TUTTI állásra

A próbajáték ideje: 2021. december 9. (csütörtök), 14.15 óra
helye: Miskolci Szimfonikus Zenekar székháza
(Malom, Fábán u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J. S. Bach Szólószonátaiból vagy Partitáiból
(kivéve: Menuett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitáiból)
- Az első tétel kadenciával Mozart: G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Mozart: Varázsfuvola – nyitány 16. ütemtől „B”-ig (Allegro)
- Beethoven: I. szimfónia II. tétel Elejétől „A”-ig
- Beethoven: IX. szimfónia II. tétel Elejétől „A”-ig
- Smetana: Az eladott menyasszony – nyitány Elejétől „A”-ig
- Kodály: Galantai táncok 150-es ziffertől az Allegro con moto-ig
- Bartók: Concerto V. tétel (Fúga) 265. ütemtől a 317. ütemig

Jelentkezés: e-mailben, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) **2021. december 7-ig a info@mso.hu** címen, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábán u. 6/a).

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

Az állás azonnal betölthető!

Miskolc, 2021. október 14.

Szászné Pónuzs Krisztina
ügyvezető

A DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet

NAGYBŐGŐ TUTTI állásra

A próbajáték ideje: 2022. január 18. (kedd) 12.00 óra

A próbajáték helye: a Duna Szimfonikus Zenekar próbaterme
(1105 Bp., Halom u. 42.)

A próbajáték anyaga:

- C. D. von Dittersdorf: D-dúr nagybögőverseny – 1. tétel kadenciával zenekari hangolásban

Kijelölt zenekari állások a következő művekből:

- W. A. Mozart: 41. (C-dúr) szimfónia („Jupiter”), K.551 – 4. tétel
- W. A. Mozart: A varázsfuvola – nyitány, K.620
- W. A. Mozart: Figaro házassága – nyitány, K.492
- L. van Beethoven: 3. (Esz-dúr) szimfónia („Eroica”), op.55 – 3. tétel
- L. van Beethoven: 3. (Esz-dúr) szimfónia („Eroica”), op.55 – 4. tétel
- L. van Beethoven: 5. (c-moll) szimfónia („Sors”), op.67 – 3. tétel
- L. van Beethoven: 5. (c-moll) szimfónia („Sors”), op.67 – Scherzo
- Liszt Ferenc: Les Préludes

Az állás betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség szükséges. Az írásbeli jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal és elérhetőséggel személyesen vagy e-mailben 2021. január 14-ig az alábbi címekre várjuk:

Zenekari iroda: Duna Zeneház (1105 Bp., Halom u. 42.)

E-mail: dunaszimfonikusok@gmail.com

Telefon: +36 20 772-43-85

A próbajáték anyaga a zenekari irodában egyeztetést követően személyesen átvehető vagy honlapunkról letölthető! www.dunaszimfonikusok.hu

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

További információk az említett elérhetőségeken.

Az állás betöltése: 2022. február 1.

Szklenár Ferenc
ügyvezető
Duna Szimfonikus Zenekar
Magyar Élzene Nonprofit Kft.

Budapest, 2021. november 4.

A DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet

BRÁCSA TUTTI állásra

A próbajáték ideje: 2021. december 7. (kedd) 10.00 óra

A próbajáték helye: a Duna Szimfonikus Zenekar próbaterme
(1105 Bp., Halom u. 42.)

A próbajáték anyaga:

- Tetszés szerinti klasszikus versenymű első tétele kadenciával

Kijelölt zenekari állások a következő művekből:

- G. Rossini: A sevillai borbély – nyitány
- W. A. Mozart: Figaro házassága – nyitány, K.492
- W. A. Mozart: A varázsfuvola – nyitány, K.620
- F. Mendelssohn-Bartholdy: Szentivánéji álom – Scherzo
- L. van Beethoven: 5. (c-moll) szimfónia („Sors”), op.67 – 2. tétel
- Liszt Ferenc: Les Préludes

Az állás betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség szükséges. Az írásbeli jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal és elérhetőséggel személyesen vagy e-mailben 2021. december 3-ig az alábbi címekre várjuk:

Zenekari iroda: Duna Zeneház (1105 Bp., Halom u. 42.)

E-mail: dunaszimfonikusok@gmail.com

Telefon: +36 20 772-43-85

A próbajáték anyaga a zenekari irodában egyeztetést követően személyesen átvehető vagy honlapunkról letölthető! www.dunaszimfonikusok.hu

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

További információk az említett elérhetőségeken.

Az állás betöltése: 2022. január 1.

Szklenár Ferenc
ügyvezető
Duna Szimfonikus Zenekar
Magyar Élzene Nonprofit Kft.

Budapest, 2021. november 4.

A DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet

CSELLŐ TUTTI állásra

A próbajáték ideje: 2022. január 18. (kedd) 10.00 óra

A próbajáték helye: a Duna Szimfonikus Zenekar próbaterme
(1105 Bp., Halom u. 42.)

A próbajáték anyaga:

- J. Haydn: D-dúr gordonkaverseny – 1. tétel expozíció és kadencia
- J. S. Bach: egy preludium vagy egy tánc tétel bármelyik szvitből

Kijelölt zenekari állások a következő művekből:

- L. van Beethoven: 5. (c-moll) szimfónia („Sors”), op.67 – 2. tétel
- J. Brahms: 3. (F-dúr) szimfónia, op.90 – 3. tétel
- P. I. Csajkovszkij: 6. (h-moll) szimfónia („Patetikus”), op.74 – 1. tétel
- P. I. Csajkovszkij: 6. (h-moll) szimfónia („Patetikus”), op.74 – 2. tétel
- W. A. Mozart: Figaro házassága – nyitány, K.492
- Liszt Ferenc: Les Préludes
- G. Verdi: Requiem – Offertorio

Az állás betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség szükséges. Az írásbeli jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal és elérhetőséggel személyesen vagy e-mailben 2022. január 14-ig az alábbi címekre várjuk:

Zenekari iroda: Duna Zeneház (1105 Bp., Halom u. 42.)

E-mail: dunaszimfonikusok@gmail.com

Telefon: +36 20 772-43-85

A próbajáték anyaga a zenekari irodában egyeztetést követően személyesen átvehető vagy honlapunkról letölthető! www.dunaszimfonikusok.hu

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

További információk az említett elérhetőségeken.

Az állás betöltése: 2022. február 1.

Szklenár Ferenc
ügyvezető
Duna Szimfonikus Zenekar
Magyar Élzene Nonprofit Kft.

Budapest, 2021. november 4.

A DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet

II. HEGEDŰ SZÓLAMVEZETŐ / TUTTI állásra

A próbajáték ideje: 2021. december 7. (kedd) 12.00 óra

A próbajáték helye: a Duna Szimfonikus Zenekar próbaterme
(1105 Bp., Halom u. 42.)

A próbajáték anyaga:

- W. A. Mozart: A-dúr v. G-dúr v. D-dúr hegedűverseny – 1. tétel (kadencia nélkül)
- J. S. Bach: Partitákból vagy szólószonátákból egy szabadon választott lassú tétel

Kijelölt zenekari állások a következő művekből:

- J. Haydn: 45. (fisz-moll) szimfónia, Hob. I:45 („Búcsú”) – 4. tétel
- W. A. Mozart: D-dúr divertimento, K.136 – 1. tétel
- L. van Beethoven: 1. (C-dúr) szimfónia, op.21 – 2. tétel
- Bartók Béla: Divertimento – 1. tétel

Az állás betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség szükséges. Az írásbeli jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal és elérhetőséggel személyesen vagy e-mailben 2021. december 3-ig az alábbi címekre várjuk:

Zenekari iroda: Duna Zeneház (1105 Bp., Halom u. 42.)

E-mail: dunaszimfonikusok@gmail.com

Telefon: +36 20 772-43-85

A próbajáték anyaga a zenekari irodában egyeztetést követően személyesen átvehető vagy honlapunkról letölthető! www.dunaszimfonikusok.hu

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

További információk az említett elérhetőségeken.

Az állás betöltése: 2022. január 1.

Szklenár Ferenc
ügyvezető
Duna Szimfonikus Zenekar
Magyar Élzene Nonprofit Kft.

Budapest, 2021. november 4.

VARILUX MULTIFOKÁLIS
SZEMÜVEGLENCSEK
MOST
20-40% KEDVEZMÉNNYEL!

- SZEMVIZSGÁLAT,
KONTAKTLENCSE VIZSGÁLAT
- SZEMÜVEGKÉSZÍTÉS
AKÁR 1 NAP ALATT
- SZEMÜVEGJAVÍTÁS
- PIACVEZETŐ LENCSÉ ÉS
KERETGYÁRTÓK SZÉLES
KÍNÁLATA MINDEN
KOROSZTÁLYNAK

RÉSZLETEK: SCHELLOPTIKA.HU

1116. Budapest, Kondorosi út 7.

NYITVA: H-CS:10:00-18:00,P:10:00-16:00

06/20-362-61-44

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1141 Budapest Szugló utca 125/D
C. épület 3/34.
Elnök: Szabó Sipos Máté
szabosiposmate@gmail.com
Főtitkár: Horváth Gábor
horvath.gabor975@gmail.com
www.regionaliszenekek.hu

***

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus
Zenekar Közhasznú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrassy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszmf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

**Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület
Magyarország**
(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
Honlap: www.dszz.hu
E-mail: dkszmfonikus@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar
Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézház K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egriszmfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus
Zenekar Alapítvány
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
Telefon: 30/546-1852
E-mail: gso.zenekar@gmail.com
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Horváth Gábor

**Kecskeméti Szimfonikus Zenekar,
Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ**
6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: kszzitkar@gmail.com
jacintfoldi@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Földi Jácint

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar
Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

**Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú
Egyesülete**
Székhely: 4400 Nyíregyháza,
Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara
Levelezési cím: TatabányArt Művészeti Egyesület
Tatabánya Fő tér 34.
Telefon: 30/6926489
E-mail: gearoman@t-online.hu
Művészeti vezető: Román Géza

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZÉK ÉS
TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ÁLAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:
ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.
1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6.
e-mail: info@zenekarujrsag.hu
www.zene-kar.hu
Felelős kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**
Nyomás: EPC nyomda

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban és a kritikákban elhangzott
véleményekkel és kijelentésekkel
szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
Észrevételeknek, helyesbítéseknek
készítséggel helyt adunk.

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Alba Regia Szimfonikus Zenekar

Cím: 8000 Székesfehérvár
Szabadságharcos út 59.
www.arso.hu
igazgató: Ruff Tamás
ruff.tamas@arso.hu
(+36) 30 217 3411

Titkárság telefonszáma: +36 70 522 46 92

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest,
Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu • www.bdz.hu

Concerto Akadémia Nonprofit Kft.
Székhely: 1094 Budapest, Páva u. 10-12.
Levelezési cím: 1450 Budapest, Pf. 75
Központi telefonszám:

(+36-1) 215-5770 • Fax: (+36-1) 215-5462
E-mail: info@concertobudapest.hu
www.concertobudapest.hu

Duna Szimfonikus Zenekar Magyar Élőzene Nonprofit Kft.

Levelezési cím:
1033 Budapest, Vörösvári út 101.
Próbaterem:
1105 Budapest, Halom u. 42.
Tel.: (+36) 70 652 55 91
E-mail: dunaszmfonikusok@gmail.com
www.dunaszmfonikusok.hu

Kodály Filharmónia Debrecen
4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Zenei Együttesek Szimfonikusok – Énekkar – Gyermekkkórus

Székhely:
1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Levelezési cím: 1088 Budapest,
Bródy Sándor u. 5-7.
E-mail: info@radiomusic.hu
www.radiomusic.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

Székhely: 1097 Bp., Péceli utca 2.
Levelezési cím: 1143 Bp, Stefánia út 61.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1033 Budapest,
Laktanya u. 35. (I. em., 2-es kapucs.).
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu • www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320
Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472
Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu •
www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokiszmfonikusok.hu
www.szolnokiszmfonikusok.hu

Szent István Filharmonikusok Non-profit Kft.r

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail:
rendezveny@zuglofilharmonia.hu

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

KAMARAZENEKAROK

Liszt Ferenc Kamarazenekar

1036 Budapest, Kiskorona utca 7.
Tel/Fax: +36 1 250 4938
lfkz@lfkz.hu http://www.lfkz.hu

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal várjuk vásárlóinkat 2022-ben is!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.
+36 1 210 2790, +36 30 488 6622

Nyitvatartás: h-p 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S Bach Bags Berg Larsen BG Blackburn Buffet Crampon B&S
Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis Wick Dotzauer Edwards Francois
Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King
König & Meyer Kromat Leblanc Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca Marigaux Melton
Muramatsu Musser Neotech P. Mauriat Pearl Powell Rigotti Sankyo Schagerl Schilke Schneider
Schreiber Seiko Selmer Silverstein Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James
Vandoren Wilde+Spieth Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom